

แนวทางการบริหารจัดการสินค้า ข้าวและยางพารา ระดับภาค

กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

แนวทางการบริหารจัดการสินค้าข้าวและยางพารา ระดับภาค

โดย

กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บทสรุปผู้บริหาร

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร มีการศึกษาวิเคราะห์ด้านกายภาพและด้านเศรษฐกิจของสินค้าข้าวและยางพารา ภายใต้โครงการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) เพื่อจัดทำแนวทางการบริหารจัดการของสินค้าข้าวและยางพาราในระดับภาค ให้มีคุณภาพและปริมาณสอดคล้องกับความต้องการของตลาดตามศักยภาพของพื้นที่และฐานทรัพยากรของประเทศ โดยมีแนวทางการบริหารจัดการ ดังนี้

สินค้าข้าว

1. ภาคเหนือ มีแนวทางการบริหารจัดการ ดังนี้ 1) แนวทาง/มาตรการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) สามารถทำได้โดยส่งเสริมให้มีแปลงเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยภาคเหนือตอนบนเน้นการผลิตเพื่อจำหน่ายในท้องถิ่น และภาคเหนือตอนล่างเน้นปลูกเพื่อการค้า พัฒนาระบบการผลิตข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน และข้าวปลอดภัย (GAP) ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ส่งเสริมช่องทางการกระจายผลผลิต และสนับสนุนการรวมกลุ่มการแลกเปลี่ยนความรู้ และ 2) แนวทาง/มาตรการ การปรับลดพื้นที่ปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) โดยกรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปี (ปลูกพืชชนิดอื่น) สามารถทำได้โดยสนับสนุนองค์ความรู้และข้อมูลด้านพืชทางเลือกใหม่ ส่งเสริมการผลิตพืชที่มีตลาดรับซื้อแน่นอน สนับสนุนต้นพันธุ์พืชทางเลือกที่มีโอกาสด้านตลาด สนับสนุนปัจจัยการผลิต และเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ กรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง โดยการสนับสนุนองค์ความรู้ และข้อมูลด้านพืชทางเลือกใหม่ โดยเฉพาะพืชอายุสั้น พืชใช้น้ำน้อย และพืชอาหาร

2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีแนวทางการบริหารจัดการ ดังนี้ 1) แนวทาง/มาตรการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) สามารถทำได้โดยส่งเสริมการปลูกแบบระบบแปลงใหญ่ การตรวจสอบและรับรองมาตรฐานไปจนถึงการเชื่อมโยงตลาด พัฒนาระบบส่งน้ำต่างๆ ให้เพียงพอต่อการผลิต พัฒนาพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ให้เป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพสูงตามมาตรฐานเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ ส่งเสริมการพัฒนาและปรับปรุงพันธุ์ข้าว และส่งเสริมการปลูกข้าวให้สอดคล้องกับแนวทางตลาดนำการผลิต 2) แนวทาง/มาตรการ การปรับลดพื้นที่ปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) กรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปี (ปลูกพืชชนิดอื่น) สามารถทำได้โดยสนับสนุนการใช้ Agri-map และข้อมูล Big Data ด้านการเกษตร เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาพืชทางเลือกชนิดอื่น ส่งเสริมแหล่งเงินทุนหรือมาตรการด้านสินเชื่อ ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนไปสู่สินค้าเกษตรชนิดใหม่ตามศักยภาพของพื้นที่ (Zoning) และความต้องการของตลาด โดยสนับสนุนการปรับปรุงพัฒนาพันธุ์ การตรวจรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร การประชาสัมพันธ์และการจัดตั้งตลาดกลาง กรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง สนับสนุนองค์ความรู้และข้อมูลด้านพืชทางเลือกใหม่ โดยเฉพาะพืชอายุสั้น พืชใช้น้ำน้อย และพืชอาหาร

3. ภาคกลาง มีแนวทางการบริหารจัดการ ดังนี้ 1) แนวทาง/มาตรการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) สามารถทำได้โดยส่งเสริมระบบการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ส่งเสริมการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐาน GAP และสนับสนุนพันธุ์ที่มีโอกาสทางการตลาด ยกกระดับคุณภาพสินค้า

สู่มาตรฐาน (GAP/Organic) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการปลูกข้าว ส่งเสริมการวางแผนการผลิตข้าวให้สอดคล้องกับแผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร และแผนบริหารจัดการน้ำ ส่งเสริมให้มีระบบตรวจสอบย้อนกลับ ส่งเสริมการตลาดโดยสนับสนุนการซื้อขายผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ส่งเสริมพืชใช้น้ำน้อย ช่วงฤดูแล้งและการปลูกพืชหมุนเวียนโดยเฉพาะพืชตระกูลถั่ว และโครงการพัฒนาจัดรูปที่ดินให้เหมาะสมแบบมีส่วนร่วมเพื่อการบริหารจัดการสินค้าเกษตรอย่างยั่งยืน 2) แนวทาง/มาตรการ การปรับลดพื้นที่ปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) โดยกรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปี (ปลูกพืชชนิดอื่น) สามารถทำได้โดยสนับสนุนการใช้ Agri-map ร่วมกับฐานข้อมูล Big Data ด้านการเกษตร จัดทำเมนูการผลิต และการตลาดสำหรับสินค้าทางเลือกในแต่ละจังหวัด สนับสนุนและจูงใจให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้าที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ สนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ และสนับสนุนกิจกรรม/โครงการอย่างต่อเนื่องในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนการปลูกพืช กรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง สนับสนุนองค์ความรู้และข้อมูลด้านพืชทางเลือกใหม่ โดยเฉพาะพืชอายุสั้น พืชใช้น้ำน้อย และพืชอาหาร

4. ภาคตะวันออก มีแนวทางบริหารจัดการ ดังนี้ 1) แนวทาง/มาตรการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) สามารถทำได้โดยส่งเสริมการผลิตข้าวไปสู่ตลาดเฉพาะ เช่น ข้าวอินทรีย์ ข้าวที่มีดัชนีน้ำตาลต่ำ เป็นต้น ส่งเสริมให้ผู้ประกอบอาชีพทำนาหันมาทำเกษตรกรรมธรรมชาติ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและเครื่องจักรกล ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร ส่งเสริมเกษตรกรผู้ปลูกข้าวรุ่นใหม่ให้เป็นผู้จัดการนามืออาชีพ สนับสนุนอาชีพเสริมหลังจากเก็บเกี่ยวข้าว วิจัยและพัฒนาการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย 2) แนวทาง/มาตรการ การปรับลดพื้นที่ปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) โดยในกรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปี (ปลูกพืชชนิดอื่น) สามารถทำได้โดยส่งเสริมให้ผู้ประกอบอาชีพทำนาทำการเกษตรแบบผสมผสาน ส่งเสริมการผลิตผลไม้ภาคตะวันออกเป็นศูนย์ผลไม้เมืองร้อน โดยอาศัยข้อมูลจาก Agri-Map และ Big Data ด้านการเกษตร เชื่อมโยงตลาดระหว่างผู้ซื้อและผู้ผลิตทั้งในระบบออฟไลน์ และออนไลน์ กรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง สนับสนุนองค์ความรู้และข้อมูลด้านพืชทางเลือกใหม่ โดยเฉพาะพืชอายุสั้น พืชใช้น้ำน้อย และพืชอาหาร

5. ภาคใต้ มีแนวทางบริหารจัดการ ดังนี้ 1) แนวทาง/มาตรการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) สามารถทำได้โดยส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ส่งเสริมการผลิตข้าวพันธุ์ดีที่เป็นอัตลักษณ์ของภาคใต้เพื่อเพิ่มโอกาสทางการตลาด อาทิ ข้าวสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวด้วยการใช้เมล็ดพันธุ์ดีมีคุณภาพในอัตราที่เหมาะสมกับพื้นที่ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในชุมชน และยกระดับการรวมกลุ่มของเกษตรกรในชุมชนให้เข้มแข็งขึ้น สนับสนุนเงินทุนช่วยเหลือเพื่อส่งเสริมการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต 2) แนวทาง/มาตรการ การปรับลดพื้นที่ปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ในกรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปี (ปลูกพืชชนิดอื่น) สามารถทำได้โดยนำหลักการทำการเกษตรแบบผสมผสานมาปรับใช้ ด้วยการจัดสรรพื้นที่ปลูกข้าวเพื่อผลิตสินค้าทางเลือกที่ให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าและยังคงบางส่วนไว้สำหรับบริโภค ให้ความรู้และข้อมูลในการปรับเปลี่ยนการผลิตพืชให้เหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่ และเน้นหลักการตลาดนำการผลิต การเข้าถึงมาตรการช่วยเหลือผ่าน

โครงการต่างๆ ของภาครัฐ กรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง สนับสนุนองค์ความรู้และข้อมูลด้านพืชทางเลือกใหม่ โดยเฉพาะพืชอายุสั้น พืชใช้น้ำน้อย และพืชอาหาร

สินค้าทางการเกษตร

1. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีแนวทางบริหารจัดการ ดังนี้ 1) แนวทาง/มาตรการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) สามารถทำได้โดยการสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร ผู้ผลิตยางพารา ด้วยการส่งเสริมการรวมกลุ่ม ให้ความรู้และส่งเสริมเทคโนโลยีการแปรรูปยางพารา ส่งเสริม การพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกร เช่น การตั้งกองทุน สหกรณ์ เป็นต้น มีมาตรการสินเชื่อให้กับเกษตรกร/ สถาบันเกษตรกร ในการผลิต การแปรรูปยางพาราให้ได้มาตรฐาน และสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากเศษไม้ ยางพารา 2) แนวทาง/มาตรการ การปรับลดพื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) สามารถทำได้ โดยควบคุมการผลิตยางพารา ด้วยการส่งเสริมเกษตรกรชาวสวนยางโคนยางเก่าที่ทรุดโทรมเสียหายหรือต้นยาง ที่ให้ผลผลิตน้อย ปรับเปลี่ยนชนิดพืชให้เหมาะสมกับพื้นที่ ส่งเสริมการใช้ Agri-map และ Big Data ด้าน เกษตรเพื่อวางแผนปรับเปลี่ยนการปลูกพืชอื่นทดแทน ส่งเสริมการปลูกพืชทางเลือกที่มีผลตอบแทนสุทธิสูง โดยเป็นพืชที่ตลาดต้องการและสามารถนำไปแปรรูปได้

2. ภาคตะวันออก มีแนวทางบริหารจัดการ ดังนี้ 1) แนวทาง/มาตรการ การเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) สามารถทำได้โดยการยกระดับการผลิต การแปรรูป การเชื่อมโยงตลาด นำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิต ส่งเสริมและให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับเทคนิคการปลูกจนถึงการกรีดยางพาราและการแปรรูปขั้นต้น ส่งเสริมให้ทำการปลูกพืชแบบผสมผสานและใช้ประโยชน์จากที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรให้มีการรวมกลุ่มเพื่อการแปรรูปและการขายผลผลิต และ สนับสนุนการนำผลงานวิจัย องค์ความรู้มาใช้เพื่อพัฒนาการผลิตการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่อยอดในอุตสาหกรรม 2) แนวทาง/มาตรการ การปรับลดพื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) สามารถทำได้โดยพัฒนา อาชีพเกษตรกรใหม่ทดแทนการทำสวนยาง ด้วยการสร้างทางเลือกในการประกอบอาชีพ สนับสนุนองค์ ความรู้ด้านการผลิต การรวมกลุ่ม การใช้เทคโนโลยีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ สร้างความเชื่อมโยงตลาดและผู้ผลิต จัดหาแหล่งน้ำรองรับการปลูกพืชอื่นทดแทนการปลูกยางพารา รวมถึงแนะนำให้เกษตรกรแบ่งพื้นที่บางส่วน เพื่อขุดสระน้ำเพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ในไร่นาของตนเอง สนับสนุนปัจจัยการผลิต/สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ และให้คำแนะนำถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตหลังจากการปรับเปลี่ยนการปลูกพืช

3. ภาคใต้ มีแนวทางบริหารจัดการ ดังนี้ 1) แนวทาง/มาตรการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) สามารถทำได้โดยส่งเสริมการปลูกพืชแซม พืชร่วมในสวนยางพารา สนับสนุน ให้มีศูนย์เรียนรู้เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิตยางพารา สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา เทคโนโลยีเพื่อการการแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์ยางพารา สนับสนุนให้มีการใช้เครื่องมือตรวจหา เเปอร์เซ็นต์ยางแห้งที่มีมาตรฐานเดียวกัน ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่ม และพัฒนาให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง 2) แนวทาง/มาตรการ การปรับลดพื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) สามารถทำได้โดยสนับสนุน และพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ขาดแคลน สนับสนุนเงินทุน องค์ความรู้ และเทคโนโลยีให้กับเกษตรกรที่สนใจ

ปรับเปลี่ยนการผลิตยางพาราไปผลิตสินค้าทางเลือกชนิดอื่น ประชาสัมพันธ์ต้นแบบเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการปรับเปลี่ยนการปลูกยางพาราเป็นสินค้าทางเลือกชนิดอื่น สนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา ชุมชน และเกษตรกร ในการพัฒนาสินค้าเกษตรที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ตลอดจนการเชื่อมโยงไปยังการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และสร้างความรู้ความเข้าใจ ด้วยการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงพื้นที่ให้คำแนะนำทั้งด้านการผลิตและโอกาสทางการตลาดของสินค้าทางเลือก

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร ทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ มีความถูกต้องมากขึ้น และการศึกษาควรทำให้ครบทุกมิติ ทั้งในด้านมิติทางการเมือง และกฎหมาย มิติทางเศรษฐกิจ มิติทางสังคมและวัฒนธรรม มิติทางด้านเทคโนโลยี เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลครอบคลุมในทุกด้าน รวมทั้ง จากการศึกษาสินค้า TOP 4 ของสินค้าในแต่ละจังหวัด ยังไม่ครอบคลุมในหลายชนิดสินค้าในอนาคตควรมีการศึกษาสินค้าเพิ่มมากขึ้น ตัวอย่างเช่น การศึกษาสินค้าจาก TOP 4 ไปสู่ TOP 10 ของแต่ละจังหวัด

คำนำ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้จัดทำแนวทางการบริหารจัดการสินค้าข้าวและยางพารา ระดับภาค เพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการบริหารจัดการพื้นที่ และสินค้าเกษตรที่สำคัญทางเศรษฐกิจ ให้มีคุณภาพและปริมาณสอดคล้องกับความต้องการตามศักยภาพของพื้นที่และฐานทรัพยากรของประเทศ

คณะผู้จัดทำขอขอบคุณผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ที่ให้การสนับสนุนในการจัดทำแนวทางการบริหารจัดการสินค้าข้าวและยางพาราระดับภาคเป็นอย่างดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจโดยทั่วไป

กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

กันยายน 2563

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก
คำนำ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมา	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 ขอบเขตการศึกษา	2
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	2
1.5 วิธีการศึกษา/กรอบแนวคิด	2
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร แนวคิดและทฤษฎี	4
2.1 การตรวจเอกสาร	4
2.2 แนวคิดและทฤษฎี	16
บทที่ 3 สถานการณ์สินค้าข้าวและยางพารา	19
3.1 สถานการณ์การผลิตและการตลาดข้าว	19
3.2 สถานการณ์การผลิตและการตลาดยางพารา	33
บทที่ 4 แนวทางการบริหารจัดการสินค้า ข้าว และยางพารา ระดับภาค	42
4.1 แนวทางการบริหารจัดการสินค้าข้าว	42
4.2 แนวทางการบริหารจัดการสินค้ายางพารา	49
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	54
5.1 สรุปแนวทางการบริหารจัดการสินค้าข้าวและยางพารา	54
5.2 ข้อเสนอแนะ	57
ภาคผนวก	58
ภาคผนวกที่ 1 ความเหมาะสมของที่ดินของข้าวและยางพารา ระดับประเทศ	59
ภาคผนวกที่ 2 พื้นที่ปลูก ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทน สินค้าข้าวและยางพารา รายภาค	60
ภาคผนวกที่ 3 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทน สินค้าทางเลือก รายภาค	73

สารบัญตาราง

			หน้า
ตารางที่	3.1	การคาดการณ์พื้นที่ในการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) สินค้าข้าว 73 จังหวัด	27
ตารางที่	3.2	การคาดการณ์พื้นที่ในการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) สินค้า ยางพารา 73 จังหวัด	38

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 2.1	กรอบการใช้เครื่องมือ SWOT ในการวิเคราะห์หาแนวทางการจัดการสินค้าข้าวและยางพารา	18
ภาพที่ 3.1	เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ข้าวนาปี ปี 2557/2558 – 2562/63	20
ภาพที่ 3.2	เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ข้าวนาปรัง ปี 2557/2558 – 2562/63	20
ภาพที่ 3.3	ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้าข้าวในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคเหนือ	21
ภาพที่ 3.4	ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้าข้าวในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	22
ภาพที่ 3.5	ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้าข้าวในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคกลาง	23
ภาพที่ 3.6	ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้าข้าวในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคตะวันออก	24
ภาพที่ 3.7	ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้าข้าวในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคใต้	25
ภาพที่ 3.8	ปริมาณความต้องการข้าวในประเทศ และการส่งออกข้าวของไทย ปีการผลิต 2559/60 – 2562/63	25
ภาพที่ 3.9	ราคาข้าวที่เกษตรกรขายได้ ปี 2558 - 2562	26
ภาพที่ 3.10	ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสุทธิของสินค้าข้าว ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคเหนือ	28
ภาพที่ 3.11	ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสุทธิของสินค้าข้าว ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	29
ภาพที่ 3.12	ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสุทธิของสินค้าข้าว ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคกลาง	30
ภาพที่ 3.13	ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสุทธิของสินค้าข้าว ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคตะวันออก	31
ภาพที่ 3.14	ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสุทธิของสินค้าข้าว ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคใต้	32
ภาพที่ 3.15	เนื้อที่ ผลผลิต และผลผลิตยางพาราเฉลี่ยต่อไร่ ปี 2558 - 2559	33

สารบัญภาพ (ต่อ)

		หน้า
ภาพที่	3.16 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสุทธิของสินค้ายางพาราในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	34
ภาพที่	3.17 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสุทธิของสินค้ายางพาราในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคตะวันออก	35
ภาพที่	3.18 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสุทธิของสินค้ายางพาราในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคใต้	36
ภาพที่	3.19 ปริมาณการใช้ในประเทศ และการส่งออก ปี 2558 - 2563	37
ภาพที่	3.20 ราคาประมูล ณ ตลาดกลางยางพาราสงขลาปี 2558 – 2562	37
ภาพที่	3.21 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสุทธิของสินค้ายางพาราในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	39
ภาพที่	3.22 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสุทธิของสินค้ายางพาราในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคตะวันออก	40
ภาพที่	3.23 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสุทธิของสินค้ายางพาราในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคใต้	41

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา

ประเทศไทยมีเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร 149.24 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 46.54 ของเนื้อที่ทั้งหมด เนื้อที่ป่าไม้ 102.49 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 31.96 ของเนื้อที่ทั้งหมด และเนื้อที่ใช้ประโยชน์นอกภาคเกษตร 68.97 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 21.51 ของเนื้อที่ทั้งหมด (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2562) ซึ่งปัจจุบันการผลิตสินค้าเกษตรหลายชนิดของประเทศไทย ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากเกษตรกรเพาะปลูกในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมกับชนิดพืช ทำให้การใช้ประโยชน์เนื้อที่ทางการเกษตรเป็นไปอย่างไม่เต็มศักยภาพ เกษตรกรต้องเพิ่มต้นทุนการเกษตรมากเกินไป ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรมีปริมาณและคุณภาพต่ำ รวมถึงเกษตรกรบางพื้นที่ทำการเพาะปลูกพืชที่ไม่มีตลาดหรือโรงงานแปรรูปรองรับเพียงพอ ทำให้เกิดปัญหาผลผลิตล้นตลาดและราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ จากปัญหาดังกล่าวกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้ดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) โดยถือเป็นนโยบายสำคัญในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรของประเทศ เพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากที่ดินให้เกิดประสิทธิภาพตามความเหมาะสมทางด้านกายภาพ และด้านเศรษฐกิจ รวมทั้งเพื่อปรับสมดุลของอุปสงค์ (Demand) และอุปทาน (Supply) ของสินค้าเกษตรในพื้นที่ โดยได้ประกาศเขตเหมาะสมต่อการปลูกพืช ปศุสัตว์ และประมง จำนวน 20 ชนิดสินค้า ประกอบด้วย พืช 13 ชนิด ปศุสัตว์ 5 ชนิด และประมง 2 ชนิด สำหรับเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการทำการผลิตหรือส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรที่เหมาะสม ซึ่งจะเป็นการพิจารณาความสอดคล้องของพื้นที่ (Area) ชนิดสินค้า (Commodities) เกษตรกร ผู้ประกอบการ/โรงงาน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ (Human Resource) ควบคู่กับข้อมูลด้านเศรษฐกิจ เช่น ข้อมูลราคาสินค้าเกษตร ปริมาณผลผลิต ต้นทุนและผลตอบแทน ความต้องการของอุตสาหกรรมเกษตร ทั้งในด้านปริมาณ และคุณภาพมาตรฐาน เป็นต้น รวมถึงสินค้าหรือกิจกรรมทางเลือกที่มีอนาคต (Future Crops) เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการตัดสินใจของเกษตรกรในการเพาะปลูกตามเขตเหมาะสมต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด

การบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกร มีการเพาะปลูกตามเขตเหมาะสมทางกายภาพสอดคล้องกับความเหมาะสมทางเศรษฐกิจต้องมีการศึกษาความสมดุลของปริมาณการผลิตและความต้องการใช้สินค้าเกษตร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรที่มีความสำคัญ 7 สินค้า ได้แก่ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน สับปะรด และมะพร้าว ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญและมีเนื้อที่เพาะปลูกทางการเกษตรรวมกันเกินครึ่งหนึ่งของเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร โดยในปี 2562 มีพื้นที่เพาะปลูกรวมกันจำนวน 116.09 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 77.79 ของเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรทั้งหมด (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2562) ซึ่งสินค้าข้าวและยางพาราเป็นสินค้าที่มีปริมาณผลผลิตจำนวนมาก และมีความผันผวนด้านราคา กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้มีนโยบายการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่

เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) โดยกำหนดให้มีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมตามแผนที่ Agri-Map ประกอบกับในปี 2560-2562 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้มีการศึกษาวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจสินค้าเกษตรที่สำคัญดังกล่าว โดยสินค้าข้าวและยางพาราถือเป็นสินค้าหลักที่สำคัญซึ่งมีผลต่อเศรษฐกิจการเกษตรระดับภาค ดังนั้น ในการศึกษาครั้งจึงได้เลือกสินค้าข้าวและยางพาราเป็นลำดับแรกในการศึกษาวิเคราะห์เพื่อจัดทำแนวทางการบริหารจัดการของสินค้าข้าวและยางพาราในระดับภาค ให้มีคุณภาพและปริมาณสอดคล้องกับความต้องการของตลาดตามศักยภาพของพื้นที่ และฐานทรัพยากรของประเทศ ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาสถานการณ์สินค้าข้าวและยางพารา ระดับภาค

1.2.2 เพื่อจัดทำแนวทางการบริหารจัดการสินค้าข้าวและยางพาราระดับภาค ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และศักยภาพของพื้นที่

1.3 ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาสินค้าเกษตรที่สำคัญระดับภาค 2 สินค้า คือ ข้าวและยางพารา โดยข้อมูลผลผลิต ต้นทุนผลตอบแทน สินค้าทางเลือก และราคาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นข้อมูลจากการจัดทำโครงการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญในช่วงปี 2560-2562

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

Agri- Map (Agricultural Map for Adaptive Management) หมายถึง แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก ซึ่งรวบรวมข้อมูลภูมิศาสตร์และข้อมูลประกอบอื่นๆ ที่สำคัญ เช่น ดิน น้ำ พืช ประมง ขอบเขตการปกครอง การใช้ประโยชน์ที่ดิน ประชากร ทะเบียนเกษตรกร การตลาด และโลจิสติกส์ ซึ่งจะบูรณาการข้อมูลพื้นฐานด้านเกษตรจากทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559

S1 (Highly suitable) หมายถึง ชั้นความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีความเหมาะสมสูง

S2 (Moderately suitable) ชั้นความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีความเหมาะสมปานกลาง

S3 (Marginally suitable) ชั้นความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย

N (Not suitable) ชั้นความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืชเศรษฐกิจที่ไม่มีความเหมาะสม

1.5 วิธีการศึกษา/กรอบแนวคิด

1.5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมทั้งจัดทำกลุ่มสนทนาเพื่อระดมความเห็น (Focus Group)

2) แหล่งข้อมูล

- ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการสำรวจของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1-12 ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลด้านการผลิต ต้นทุนและผลตอบแทน สินค้าข้าวและยางพารา รวมถึงข้อมูลสินค้าทางเลือกที่มีศักยภาพในพื้นที่

- ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ประกอบด้วย ข้อมูลความเหมาะสมของพื้นที่ปลูก จากแผนที่ Agri-Map ข้อมูลสถานการณ์การผลิต และการตลาด รวมทั้งข้อมูลที่รวบรวมในลักษณะของแนวคิด หลักการ และทฤษฎีจากอินเทอร์เน็ต หนังสือ วิทยานิพนธ์ เอกสาร บทความทางวิชาการในวารสาร สิ่งพิมพ์ ต่างๆ หรือข้อมูลจากการประชุมในคณะทำงานที่เกี่ยวข้อง

1.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาคั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนี้ คือ

(1) การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) เป็นการวิเคราะห์และอธิบายข้อมูลเชิงพรรณนาในเรื่องของสถานการณ์การผลิต การตลาด ของสินค้าข้าวและยางพาราระดับประเทศ และระดับภาค รวมทั้งวิเคราะห์สินค้าหรือกิจกรรมทางเลือก ในการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม ตามแผนที่ Agri-Map และนำมาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมหรือที่เรียกว่า SWOT Analysis เป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ที่จะส่งผลต่อการจัดทำแนวทางการบริหารจัดการสินค้าข้าวและยางพาราระดับภาค

(2) การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติเบื้องต้น ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย เพื่ออธิบายเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนรายสินค้า รวมทั้งคาดการณ์พื้นที่ในการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) สินค้าข้าวและยางพารา

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และแนวทางในการบริหารจัดการสินค้าข้าวและยางพาราระดับภาค ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และศักยภาพของพื้นที่

1.6.2 หน่วยงานภาครัฐในระดับพื้นที่ และเกษตรกรสามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการวางแผนการผลิตและพัฒนาทางการเกษตร

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร แนวคิดและทฤษฎี

2.1 การตรวจเอกสาร

การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย/มาตรการ สำหรับบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมให้เหมาะสมระดับภาคนั้น จำเป็นต้องพิจารณาความสอดคล้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนในระดับต่างๆ รวมถึงนโยบายภาครัฐและทิศทางการพัฒนาระดับพื้นที่ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติที่ใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาประเทศตั้งแต่ พ.ศ. 2560 - 2579 โดยยุทธศาสตร์ชาติแบ่งออกเป็น 6 ยุทธศาสตร์ คือ 1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง 2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม 5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ 6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

โดยแนวทางการบริหารจัดการสินค้าข้าวและยางพาราระดับภาคมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับ **ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความสามารถในการแข่งขัน** ที่มีเป้าหมายให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีเศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยจะมุ่งเน้นการวิจัยพัฒนานวัตกรรมและนำเทคโนโลยีใหม่มาปรับใช้ และต่อยอดภาคการผลิตและบริการในปัจจุบัน เพื่อเพิ่มผลิตภาพและสร้างมูลค่าเพิ่ม รวมทั้งการปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการในปัจจุบันไปสู่ภาคการผลิตและบริการใหม่ที่มีศักยภาพ โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนากลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคตที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรม บริการ และการท่องเที่ยว เพื่อให้ประเทศสามารถยกระดับการผลิตทางการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าให้สูงขึ้น โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ **การเกษตรสร้างมูลค่า** ที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลิตภาพการผลิตทั้งเชิงปริมาณ มูลค่า และความหลากหลายของสินค้าเกษตร เพื่อรักษาฐานรายได้เดิมและสร้างฐานรายได้ในอนาคตใหม่ที่สูงขึ้น ทั้งเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น

2.1.2 แผนการปฏิรูปประเทศ

แผนการปฏิรูปประเทศมีทั้งหมด 12 ด้าน เป็นการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อยมีความสามัคคี สังคมมีความสงบสุขเป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ การปฏิรูปประเทศต้องสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับยุทธศาสตร์ชาติ

โดยแนวทางการบริหารจัดการสินค้าข้าวและยางพาราระดับภาค มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับ แผนปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ**ประเด็นการปฏิรูปที่ 2: อุตสาหกรรมการเกษตร** โดยการพัฒนาอุตสาหกรรม เกษตรในไทย รัฐบาลจะต้องดำเนินการ 2 โครงการหลัก ประกอบด้วย การปฏิรูปหน่วยงานและการเพิ่มรายได้ ให้กับเกษตรกร โดยพัฒนาการเข้าถึงตลาดสำหรับเกษตรกรทุกระดับ การกำหนดพื้นที่ทางการเกษตร การจัดเก็บ รวบรวมข้อมูลทางการเกษตร และสนับสนุนการให้บริการหลังการเก็บเกี่ยวสำหรับเกษตรกร โดยมีเป้าหมายและ ผลสัมฤทธิ์ในเรื่อง 1) เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการวางแผนและการดำเนินการของ อุตสาหกรรมการเกษตร 2) เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเกษตรของประเทศไทย ซึ่งจะ เกี่ยวข้องกับแนวทางข้อมูลของตลาดโซนนิ่งและเครื่องมือสร้างมูลค่าเพิ่มให้ข้อมูลของตลาดการทำโซนนิ่ง และ สนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มของกระบวนการผลิต เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร และแนวทางการสนับสนุน การเกษตรแบบโซนนิ่ง โดยกำหนดพื้นที่ทางการเกษตร (Agricultural zoning) ที่ครอบคลุมทั้งในเรื่องของ ข้อมูลเชิงภูมิศาสตร์ อากาศ พร้อมกับพัฒนาแผนที่ทางการเกษตร (Agri Map) ที่สามารถนำเสนอรูปแบบของ การทำการเกษตร และการใช้พันธุ์พืชที่เหมาะสมกับพื้นที่ได้

2.1.3 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ เป็นการกำหนดประเด็นในลักษณะที่มีความบูรณาการและ เชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติด้านที่เกี่ยวข้อง โดยแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนระดับที่ 2 ที่มี ความสำคัญในการเป็นแนวทางการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ และถ่ายทอดไปสู่แนวทางในการปฏิบัติในแผนระดับที่ 3 ของหน่วยงาน ประกอบด้วย 23 แผนแม่บท ได้แก่ (1) ความมั่นคง (2) การต่างประเทศ (3) การเกษตร (4) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต (5) การท่องเที่ยว (6) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ (7) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล (8) ผู้ประกอบการและ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (9) เขตเศรษฐกิจพิเศษ (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยม และวัฒนธรรม (11) ศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (12) การพัฒนาการเรียนรู้ (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี (14) ศักยภาพการกีฬา (15) พลังทางสังคม (16) เศรษฐกิจฐานราก (17) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และ (23) การวิจัยและ พัฒนานวัตกรรม

โดยแนวทางการบริหารจัดการสินค้าข้าวและยางพาราระดับภาค มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ**ประเด็นที่ (3) การเกษตร** ซึ่งจะให้ความสำคัญกับการยกระดับความสามารถ ในการแข่งขันของภาคเกษตร ทั้งพืช ปศุสัตว์ และประมง เพื่อนำมาซึ่งโอกาสในการสร้างรายได้และพัฒนา คุณภาพชีวิตให้กับเกษตรกร ซึ่งจะให้ความสำคัญกับมาตรการสนับสนุนที่จะช่วยให้การสร้างมูลค่าในภาคเกษตร ดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม อาทิ การเพิ่มประสิทธิภาพและการจัดการทรัพยากรทางการเกษตร และการพัฒนาฐานข้อมูลทรัพยากรทางการเกษตร เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมอย่าง เหมาะสม การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการเกษตรและระบบติดตามเฝ้าระวัง และเตือนภัยสินค้า เกษตรให้ทันกับสถานการณ์

2.1.4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2565)

ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดจากยุทธศาสตร์ทั้ง 6 ด้าน ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และกำหนดเป็นแนวทางในการตอบสนองต่อเป้าหมายที่ต้องบรรลุในระยะเวลา 5 ปี โดยยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มีทั้งหมด 10 ยุทธศาสตร์ ซึ่งมี 6 ยุทธศาสตร์ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้แก่ (1) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ (2) ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมลดและความเหลื่อมล้ำในสังคม (3) ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และแข่งขันได้อย่างยั่งยืน (4) ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (5) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน และ (6) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย และอีก 4 ยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์และกลไกสนับสนุนให้การดำเนินยุทธศาสตร์ทั้ง 6 ด้านให้สัมฤทธิ์ผล ได้แก่ (7) ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ (8) ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม (9) ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ และ (10) ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา

โดยแนวทางการบริหารจัดการสินค้าข้าวและยางพาราระดับภาค มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ซึ่งจะเป็นยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ที่ให้ความสำคัญกับการบริหารเศรษฐกิจมหภาคให้มีเสถียรภาพ เพิ่มประสิทธิภาพภาคการเงิน และดูแลวินัยทางการเงินการคลัง ควบคู่กับการดำเนินยุทธศาสตร์สร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจรายสาขา ทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการที่เป็นฐานรายได้เดิม และขยายสาขาการผลิตและบริการใหม่ๆ สำหรับอนาคตในแนวทางการบริหารจัดการเศรษฐกิจส่วนรวม ด้านการพัฒนาการเกษตร โดยเสริมสร้างฐานการผลิตภาคเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืน และจัดระบบการปลูกพืชให้สอดคล้องปริมาณน้ำที่ทำได้ รวมถึงการเสริมสร้างขีดความสามารถการผลิตในห่วงโซ่อุตสาหกรรมเกษตร โดยส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตพืช ปศุสัตว์ และการทำประมงให้สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่และความต้องการของตลาด (Zoning)

2.1.5 แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2565)

แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2565) เป็นส่วนหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ถือเป็นกรอบแนวทางสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคการเกษตรในระยะ 5 ปีแรกที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2565) และนโยบายรัฐบาลภายใต้วิสัยทัศน์ “ภาคเกษตรก้าวไกลด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลาดนำการผลิต ชีวิตเกษตรกรมีคุณภาพ ทรัพยากรการเกษตรมีความสมดุลและยั่งยืน” ครอบคลุมการพัฒนาภาคการเกษตร ใน 5 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการสินค้าเกษตรตลอดโซ่อุปทาน ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน และยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ

โดยแนวทางการบริหารจัดการสินค้าข้าวและยางพาราระดับภาค มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ที่ 2 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินค้าเกษตรตลอดโซ่อุปทาน ในแนวทางส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐานรองรับความต้องการของตลาด โดยสนับสนุนการปรับเปลี่ยนการผลิตตามศักยภาพความเหมาะสมของพื้นที่ และความต้องการของตลาด (Zoning by Agri-Map) โดยมีมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรที่ปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น สนับสนุนปัจจัยการผลิต การจัดหาแหล่งสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ เป็นต้น

2.1.6 ทิศทางการพัฒนาประเทศภายใต้กรอบแผนพัฒนาภาค พ.ศ. 2560 – 2565

1) แผนพัฒนาด้านการเกษตรภาคเหนือ พ.ศ. 2560 - 2565

พื้นที่เกษตรของภาคเหนือนั้นมีขนาดเล็กเหมาะสมต่อการปรับระบบการผลิตเพื่อสร้างคุณค่าตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ นอกจากนี้ ท่าเลที่ตั้งของภาคเหนือมีศักยภาพในการขยายการค้าการลงทุนและบริการเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง และสามารถขยายไปสู่จีนตอนใต้และกลุ่มประเทศเอเชียใต้ตามแนวระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ และ ตะวันออก-ตะวันตก การพัฒนาภาคเหนือ จำเป็นจะต้องนำศักยภาพทางภูมิสังคมประกอบกับปัจจัยสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน และองค์ความรู้ของสถาบันการศึกษาและองค์กรในพื้นที่มาใช้ในการต่อยอดการผลิตและบริการที่มีศักยภาพและโอกาสเพื่อสร้างมูลค่าสูงตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านในการเสริมสร้างขีดความสามารถของธุรกิจท้องถิ่นเพื่อขยายฐานเศรษฐกิจของภาค ซึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเกษตรของภาคเหนืออยู่ในยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกฐานะเป็นฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัยเชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมแปรรูปที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูง โดยมีตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย คือ อัตราการขยายตัวการผลิตภาคเกษตรเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 4.0 (ปี 2562-2565)

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกฐานะเป็นฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัยเชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมแปรรูปที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูง มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

(1) พัฒนาฐานการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน และเกษตรปลอดภัยในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง โดยสนับสนุนการทำเกษตรยั่งยืนอย่างครบวงจร เกษตรปลอดภัยเกษตรอินทรีย์ สนับสนุนการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายเกษตรกรเพื่อพัฒนาทั้งด้านการผลิตและการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพให้มีความรู้กับเกษตรกรในการใช้สารอินทรีย์แทนสารเคมี ฝึกระวังผลกระทบจากการใช้สารเคมีที่มีต่อดินและน้ำ ส่งเสริมช่องทางการกระจายผลผลิต สร้างพฤติกรรมและค่านิยมการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ สนับสนุนการตรวจสอบคุณภาพผลผลิต และการตรวจสอบย้อนกลับอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภค

(2) สนับสนุนการเชื่อมโยงผลผลิตเกษตรสู่อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปที่มีศักยภาพ ได้แก่ การแปรรูปพืชผัก ผลไม้ สมุนไพร (ไพล คาวตอง ยอ มะขามป้อม คำฝอย) ในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง และลำพูน และการแปรรูปข้าว พืชไร่ พืชพลังงาน ในจังหวัดพิจิตร กำแพงเพชร และนครสวรรค์ โดยสนับสนุนการพัฒนาสินค้าเกษตรตลอดห่วงโซ่คุณค่า ส่งเสริมการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่ม

ประสิทธิภาพการผลิต พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ตอบสนองความต้องการของตลาดเฉพาะ และสนับสนุนการนำผลผลิตและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรจากพืชและสัตว์มาผลิตพลังงานทดแทน

(3) พัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพอย่างบูรณาการตลอดห่วงโซ่คุณค่า และเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมเกษตรชีวภาพ อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร และแปรรูปชีวมวล ในจังหวัดนครสวรรค์ และกำแพงเพชร โดยสนับสนุนการนำผลผลิตและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรจากพืชและสัตว์ พัฒนาเป็นพลังงานทดแทน สนับสนุนการพัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้ในการนำพืช/วัสดุชีวภาพ มาใช้ประโยชน์ตลอดห่วงโซ่คุณค่า อาทิ ใช้ประโยชน์ในการเป็นอาหารสัตว์ แปรรูปเพื่อเป็นสินค้า นำกากมาใช้ในการผลิตพลังงานชีวมวล เป็นการเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรที่ได้ประโยชน์สูงสุดและช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา ตลอดจนพัฒนาคลัสเตอร์อุตสาหกรรมชีวภาพในพื้นที่ที่เหมาะสม

(4) สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาทางการเกษตรทั้งระบบ ส่งเสริมการใช้ปัจจัยการผลิตและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ รวมทั้งเสริมสร้างความรู้ การให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจการผลิตแก่เกษตรกร เช่น การโซนนิ่งพื้นที่ปลูกพืช การเกษตรแปลงใหญ่ซึ่งเป็นการบริหารจัดการที่ดินให้เกิดประโยชน์สอดคล้องกับศักยภาพและให้ผลตอบแทนที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิต

(5) สร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นเกษตรกรอัจฉริยะ (Smart Farmer) ที่มีขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยยกระดับให้เกษตรกรเป็นผู้ประกอบการเกษตรบนฐานทรัพยากรชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งพัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการเข้าถึงองค์ความรู้ด้านการผลิตและการตลาด การใช้ประโยชน์จากข้อมูล แหล่งเงินทุน และเทคโนโลยี

(6) พัฒนาช่องทางตลาดออนไลน์และระบบโลจิสติกส์สำหรับสินค้าเกษตรจากชุมชน พัฒนานวัตกรรมสำหรับการสร้างระบบโลจิสติกส์สินค้าเกษตรจากชุมชน เพื่อส่งเสริมการขายสินค้าเกษตรออนไลน์โดยเกษตรกร

(7) พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรอย่างเป็นระบบเครือข่ายที่เชื่อมโยง เพื่อใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมและเต็มประสิทธิภาพ รวมถึงการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำนอกเขตพื้นที่ชลประทาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำไว้ใช้ในพื้นที่เกษตรกรรม แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำของเกษตรกรในพื้นที่นอกเขตชลประทาน

สินค้าหลัก ได้แก่ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และอ้อยโรงงาน สินค้าเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ กาแฟชา ข้าว พืชผัก และผลไม้เมืองหนาว ยกฐานะเป็นฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัยเชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูง

2) แผนพัฒนาด้านการเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2560 - 2565

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีข้อจำกัดพื้นฐานในการทำเกษตรหลายประการ เช่น การขาดแคลนน้ำ สภาพดินคุณภาพต่ำ การประสูตทุกภัยและภัยแล้งซ้ำซาก แต่มีความพร้อมด้านสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัย ดังนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำเป็นจะต้องแก้ไขปัญหาคอขวดไปกับการพัฒนาการวิจัยเพื่อใช้ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในภาคให้มีการเจริญเติบโตได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยใช้ประโยชน์จากโครงการ

พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งขนาดใหญ่ที่เชื่อมโยงภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับโครงข่ายระบบการคมนาคมขนส่งและพื้นที่เศรษฐกิจหลักของประเทศ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงและข้อตกลงกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงที่กำลังมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วมาเสริมสร้างกิจกรรมการพัฒนาใหม่ ๆ ให้แก่ภาคเพื่อให้อัตราการเติบโตที่สูงเพียงพอต่อการลดความเหลื่อมล้ำกับพื้นที่ส่วนอื่น ๆ ของประเทศได้ในระยะยาว ซึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเกษตรของภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ใน **ยุทธศาสตร์ที่ 1 บริหารจัดการน้ำให้เพียงพอต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน** โดยมีตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย คือ พื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้น 480,000 ไร่ และ **ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างความเข้มแข็งของฐานเศรษฐกิจภายใน** ควบคู่กับการแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย คือ อัตราการขยายตัวการผลิตภาคเกษตรขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 1.5 ต่อปี

ยุทธศาสตร์ที่ 1 บริหารจัดการน้ำให้เพียงพอต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

(1) พัฒนาแหล่งน้ำเดิมและแหล่งธรรมชาติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ โดยการปรับปรุงอ่างเก็บน้ำ หนอง ฝาย และพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีอยู่เดิม และพัฒนาแหล่งธรรมชาติให้สามารถเพิ่มปริมาณการกักเก็บ รวมทั้งพัฒนาแหล่งน้ำใต้ดินตามความเหมาะสมของพื้นที่โดยไม่ให้เกิดผลกระทบจากดินเค็ม สร้างแหล่งกักเก็บ (แก้มลิง) อ่างเก็บน้ำ ฝาย และแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่ที่เหมาะสมในพื้นที่การเกษตร

(2) พัฒนาแหล่งน้ำใหม่ในพื้นที่ลุ่มน้ำโขง ชี มูล โดยศึกษา สำรวจ และจัดหาพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งน้ำ ตลอดจนการผันน้ำระหว่างลุ่มน้ำ แม่น้ำในภาค และระหว่างภาค

(3) พัฒนาระบบส่งน้ำและกระจายน้ำ เช่น ระบบสูบน้ำ อาคารบังคับน้ำ คลองส่งน้ำ เป็นต้น

(4) บริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบ โดยดำเนินการในระดับลุ่มน้ำให้มีความสมดุลระหว่างการใช้น้ำทุกกิจกรรมกับปริมาณน้ำต้นทุน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน และมีการจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำทั้งในระยะเร่งด่วนและระยะยาว เพื่อป้องกันความเสียหายจากอุทกภัยและภัยแล้ง

ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างความเข้มแข็งของฐานเศรษฐกิจภายใน ควบคู่กับการแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

(1) พัฒนาอาชีพและรายได้ของเกษตรกร โดยสร้างความมั่นคงของเกษตรกรรายย่อย โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรทางเลือก เกษตรกรรมยั่งยืน เกษตรแปลงใหญ่ เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป เกษตรอัจฉริยะ และระบบนิเวศ การพัฒนาการเกษตร สนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกร พัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรและสถาบันเกษตรกร พัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนหรือสหกรณ์การเกษตร พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นมืออาชีพ สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่เป็นธรรม

(2) พัฒนาพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ให้เป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพสูง ในพื้นที่จังหวัดยโสธร สุรินทร์ ร้อยเอ็ด มหาสารคาม และศรีสะเกษ รวมทั้งพื้นที่ที่มีศักยภาพอื่นๆ โดยปรับกระบวนการผลิตให้อยู่ภายใต้มาตรฐานเกษตรปลอดภัย พัฒนาห่วงโซ่เกษตรอินทรีย์ให้ครอบคลุมทุกขั้นตอนการผลิต พร้อมทั้งขยายพื้นที่เกษตรอินทรีย์ โดยส่งเสริมการผลิตและแปรรูปโดยใช้นวัตกรรม การยกระดับราคาสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้

แตกต่างจากสินค้าเกษตรที่ใช้สารเคมี และการพัฒนาระบบการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ การส่งเสริมกระบวนการตรวจรับรองแบบมีส่วนร่วมในการตรวจสอบกันเองของสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตและชุมชน รวมทั้งการจัดทำโซนนิ่งระบบเกษตรอินทรีย์อย่างเป็นรูปธรรม โดยนำร่องในพื้นที่ที่มีความพร้อมและเหมาะสม เชื่อมโยงไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หรือการท่องเที่ยววิถีไทยเพื่อขยายฐานรายได้ พร้อมทั้งจัดทำฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์ เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนการผลิตที่เหมาะสม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ให้ตอบสนองตลาดสินค้าเพื่อสุขภาพและการส่งออก จัดตั้งกองทุนเกษตรอินทรีย์ ตลอดจนมาตรการส่งเสริมตลาดสีเขียวในชุมชนและท้องถิ่น ส่งเสริมเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

(3) ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนไปสู่สินค้าเกษตรชนิดใหม่ตามศักยภาพของพื้นที่ (Zoning) และความต้องการของตลาด โดยส่งเสริมการปลูกพืชผัก ผลไม้ และไม้ดอก ในพื้นที่จังหวัดเลย หนองคาย บึงกาฬ นครพนม ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี โดยสนับสนุนการปรับปรุงพัฒนาพันธุ์ การตรวจรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร การประชาสัมพันธ์และการจัดตั้งตลาดกลาง รวมทั้งส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรสำคัญ ที่เป็นสารตั้งต้นในการแปรรูปผลิตสินค้า ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร มหาสารคาม เลย อำนาจเจริญ และอุบลราชธานี ให้มีปริมาณมากพอและมีคุณภาพตามระบบมาตรฐานการเกษตรตามความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ และจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่ปลูกพืชสมุนไพรเพื่อการบริหารจัดการ และส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อคุณภาพสูงในพื้นที่จังหวัดสกลนคร มุกดาหาร นครพนม นครราชสีมา สุรินทร์ ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และอุบลราชธานี และโคนม ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา และขอนแก่น โดยสนับสนุนการปรับปรุงพันธุ์ ส่งเสริมการปลูกแปลงหญ้าและปรับปรุงคุณภาพอาหารสัตว์ พัฒนาเทคโนโลยีการเลี้ยงและทักษะเกษตรกร รวมทั้งการจัดระบบมาตรฐานโรงฆ่าสัตว์ให้ได้มาตรฐานอุตสาหกรรม (GMP) และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายและขยายตลาดไปสู่อาเซียน

(4) ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจฐานชีวภาพ (Bio Economy) ให้เป็นฐานรายได้ใหม่ที่สำคัญของภาค โดยมุ่งลงทุนสร้างเศรษฐกิจฐานชีวภาพของการวิจัยและนวัตกรรมระดับสูง ในลักษณะสหวิทยาการ ที่ใช้ทรัพยากรฐานชีวภาพ (พืช สัตว์ จุลินทรีย์) รวมถึงวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร และของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม ฟาร์มปศุสัตว์ และชุมชน พัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ชีวภาพที่มีมูลค่าสูง ก่อให้เกิดความก้าวหน้าและนวัตกรรมในมิติใหม่ๆ ที่ส่งผลต่อการปฏิรูปภาคเกษตร อาหาร สาธารณสุขและการแพทย์ พลังงานอุตสาหกรรมเคมี และภาคสังคม โดยพัฒนาให้จังหวัดนครราชสีมา ขอนแก่น อุบลราชธานี และสกลนคร เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปและอาหารแบบครบวงจร ส่งเสริมการแปรรูปสมุนไพรในพื้นที่จังหวัดสกลนคร มหาสารคาม สุรินทร์ อำนาจเจริญ และอุบลราชธานี โดยพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตให้ได้มาตรฐาน GMP พัฒนาระบบรับรองผลิตภัณฑ์สมุนไพร และสร้างแบรนด์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและส่งออก ส่งเสริมอุตสาหกรรมใหม่และธุรกิจแนวใหม่ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 และตอนล่าง 2 ด้วยการพัฒนาต่อยอดจากวัตถุดิบและของเหลือทิ้งทางการเกษตร/อุตสาหกรรม และฐานความหลากหลายทางชีวภาพไปสู่ผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง เช่น ชีวเภสัชภัณฑ์ อาหารอาหารสัตว์ในอนาคต โปรตีนทางเลือก ผลิตภัณฑ์อินทรีย์ พลาสติกชีวภาพ (bio-plastic) สารสกัดจากพืชมูลค่าสูง เอนไซม์หรืออาหารเสริมสุขภาพจากจุลินทรีย์ เป็นต้น รวมทั้งสร้างความมั่นคงทางพลังงานระดับชุมชน

จากการนำวัตถุดิบในชุมชน ของเหลือทิ้งทางการเกษตรขยะครัวเรือน มาผลิตเป็นพลังงานเพื่อใช้ภายในครัวเรือน หรือชุมชน และส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียนในระดับชุมชน

(5) ยกระดับมาตรฐานสินค้ากลุ่มผ้าไหม ผ้าฝ้าย ผ้าย้อมคราม และส่งเสริมพื้นที่ที่มีศักยภาพ ให้ก้าวไปสู่การเป็นศูนย์กลางแฟชั่นในระดับภูมิภาค อาทิ จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครราชสีมา สุรินทร์ และสกลนคร เป็นต้น โดยส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพสินค้า การออกแบบ และตราสัญลักษณ์ พัฒนา เทคโนโลยีและงานศึกษาวิจัยสร้างนวัตกรรมเพิ่มมูลค่า พร้อมทั้งพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนอื่นๆ ยกระดับผู้ประกอบการและนักออกแบบรุ่นใหม่ให้มีทักษะความรู้ความสามารถ ทั้งการออกแบบและการจัดการ เพื่อให้สินค้ามีความหลากหลายและทันสมัย สร้างความเชื่อมโยงระหว่างวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมกับภาคอุตสาหกรรม และส่งเสริมการจับคู่ธุรกิจเพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจ

สินค้าหลัก ได้แก่ ข้าว ส่วนใหญ่ปลูกข้าวหอมมะลิ 105 และมีการขยายพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ มากขึ้น อ้อยโรงงาน และมันสำปะหลังโรงงาน

3) แผนพัฒนาด้านการเกษตรภาคกลาง พ.ศ. 2560 - 2565

ภาคกลางเป็นภูมิภาคที่มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงกับทุกภาคภายในประเทศ ตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำขนาดใหญ่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เป็น “อู่ข้าว อู่น้ำ” ของประเทศ ดังนั้น การพัฒนาภาคกลางจึงต้องใช้ ศักยภาพพื้นฐานด้านความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำ และความพร้อมของสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยใน การยกระดับภาคการเกษตรสู่เกษตรอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่า สูง รวมทั้งการพัฒนาเส้นทางโลจิสติกส์เชื่อมโยงทวาย (เมียนมา) กับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor) เพื่อให้ภาคกลางเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ในการเชื่อมโยงเส้นทางการค้า การขนส่งระหว่าง ทะเลตะวันตกและทะเลตะวันออกในระยะยาว ซึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเกษตรของภาคกลางอยู่ใน ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมโดยใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิด สร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน โดยมีตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย คือ อัตราการขยายตัว ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรของภาคกลางเพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 1.9 ต่อปี (ปี 2562-2565) และ ยุทธศาสตร์ที่ 4 บริหารจัดการน้ำและทรัพยากรธรรมชาติเพื่อแก้ไขปัญหา น้ำท่วม ภัยแล้ง และคงความ สมดุลของระบบนิเวศอย่างยั่งยืน โดยมีตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย คือ คุณภาพน้ำแม่น้ำเจ้าพระยาและท่าจีน ตอนล่างค่าดัชนีคุณภาพน้ำ (WQI) ระดับดีมากกว่า 70 คะแนน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมโดยใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และ ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

(1) นำผลการวิจัยและพัฒนาด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตรมาใช้ประโยชน์ในเชิง พาณิชย์ เช่น นำผลการวิจัยและพัฒนาของสถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติมาใช้ในการพัฒนาการผลิตข้าวใน พื้นที่ เพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่ เพิ่มศักยภาพและยกระดับคุณภาพข้าวซึ่งเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศให้ มีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด เป็นต้น

(2) พัฒนามาตรฐานฟาร์มเพื่อผลิตอาหารปลอดภัย (Food Safety) จากสินค้าเกษตรหลัก ของภาค ได้แก่ ข้าว พืชผัก มะพร้าว โคนม โคเนื้อ สุกร ไก่ เป็ด กุ้ง ปลา โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เป็นแหล่งผลิต

สำคัญ ได้แก่ จังหวัดชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง ลพบุรี สระบุรี พระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี ราชบุรี นครปฐม และประจวบคีรีขันธ์ เพื่อการส่งออกสินค้าเกษตรคุณภาพสูงที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในตลาดเฉพาะและตลาดระดับบน

(3) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการเกษตรเพื่อยกระดับสู่ Smart Farmer และ Smart Farming โดยส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยและพันธุ์ที่เหมาะสม รวมทั้งปรับปรุงระบบการบริหารจัดการตลาดให้มีประสิทธิภาพ

(4) พัฒนาคุณภาพมาตรฐานทรัพยากรประมงทะเล โดยเร่งรัดการอนุรักษ์ พันธุ์ และการจัดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรประมงและสิ่งแวดล้อมให้เป็นระบบเหมาะสม ควบคู่ไปกับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ เช่น การส่งเสริมการวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการและวิธีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่ม การส่งเสริมและพัฒนาการประมงพื้นบ้าน รวมทั้งการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจการประมง เป็นต้น ในพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งรอบอ่าวไทย ได้แก่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และสมุทรปราการ

(5) เพิ่มความสามารถการแข่งขันอุตสาหกรรมประมงในจังหวัดสมุทรสาคร อุตสาหกรรมก่อสร้างในจังหวัดสระบุรี อุตสาหกรรมยานยนต์และอิเล็กทรอนิกส์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี และสมุทรปราการ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้นและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

(6) พัฒนาทักษะแรงงานให้มีความรู้ขั้นสูง เพื่อยกระดับและปรับเปลี่ยนทักษะแรงงานให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมสามารถรองรับอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

(7) พัฒนาจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรีตอนบน ให้เป็นแหล่งอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรและปศุสัตว์ และกลุ่มอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มเชื่อมโยงกับแหล่งผลิตในเมียนมาร์ โดยเพิ่มประสิทธิภาพระบบโลจิสติกส์เพื่อลดต้นทุนในการขนส่งสินค้า รวมทั้งยกระดับคุณภาพสินค้าอุตสาหกรรมในพื้นที่ให้มีความทันสมัยและให้ได้มาตรฐานสากลไปสู่ตลาดอาเซียน

(8) ส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจ SMEs และ Start Up โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้ประกอบการในการดำเนินธุรกิจ อาทิ การนำงานวิจัยนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการใช้กลยุทธ์การตลาด ฯลฯ เพื่อให้สามารถเริ่มต้นธุรกิจและเติบโตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 บริหารจัดการน้ำและทรัพยากรธรรมชาติเพื่อแก้ไขปัญหา น้ำท่วม ภัยแล้ง และคงความสมดุลของระบบนิเวศอย่างยั่งยืน มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

(1) พัฒนาแหล่งน้ำ และระบบกระจายน้ำ ในพื้นที่แล้งซ้ำซาก อาทิ จังหวัดกาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ราชบุรี และเพชรบุรี เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการน้ำ โดยปรับปรุงและบำรุงรักษาแหล่งน้ำเดิม วางแผนจัดสรรน้ำเพื่อรองรับความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและชุมชนได้อย่างพอเพียงและมีเสถียรภาพ รวมทั้งจัดทำแหล่งกักเก็บน้ำขนาดเล็กกระจายในพื้นที่การเกษตรเพื่อบรรเทาและแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง

สินค้าหลัก ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน สับปะรดโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเขียว ถั่วขาว ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วเหลือง

4) แผนพัฒนาด้านการเกษตรภาคตะวันออก พ.ศ. 2560 - 2565

ภาคตะวันออกเป็นแหล่งผลิตอาหารสำคัญของประเทศไทย ได้แก่ สุกงู กุ้ง ไข่ ข้าว และผลไม้ รวมถึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับนานาชาติ เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ดังนั้น การพัฒนาภาคตะวันออกจะต้องพัฒนาต่อยอดฐานเศรษฐกิจที่มีอยู่ของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) โดยใช้ นวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์และการค้าบริการ ควบคู่ไปกับการใช้ศักยภาพความอุดมสมบูรณ์ของดิน น้ำ และความพร้อมของสถาบันการศึกษา วิจัย ยกกระดับสินค้าการเกษตรและบริการให้มีมูลค่าสูง ซึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเกษตรของภาคตะวันออกอยู่ในยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาการภาคตะวันออกให้เป็นแหล่งผลิตอาหารที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล โดยมีตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย คือ อัตราการขยายตัวของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรของภาคตะวันออก เพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓.๕ และยุทธศาสตร์ที่ 5 แก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและจัดระบบการบริหารจัดการมลพิษให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยมีตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย คือ จำนวนแหล่งน้ำของภาคตะวันออกที่มีคุณภาพในเกณฑ์ดี จำนวน 5 แหล่ง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาการภาคตะวันออกให้เป็นแหล่งผลิตอาหารที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

(1) พัฒนาการผลิตและการค้าผลไม้ภาคตะวันออก ให้เป็นศูนย์ผลไม้เมืองร้อน แห่งเอเชีย โดยปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตควบคู่ไปกับการรักษาคุณภาพสินค้า ตั้งแต่ขั้นตอนการผลิต การบรรจุหีบห่อ การแปรรูป และการจัดจำหน่าย

(2) ส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์ ได้แก่ สุกงู ไข่ และโค ในจังหวัดชลบุรี ฉะเชิงเทรา และสระแก้ว ให้ผลผลิตมีคุณภาพและได้มาตรฐานความปลอดภัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ โดยส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยและพันธุ์ที่เหมาะสม รวมทั้งปรับปรุงระบบการบริหารจัดการตลาดให้มีประสิทธิภาพ

(3) พัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์บริเวณชายฝั่งอ่าวไทย ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด ให้คงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืนต่อไป โดยเร่งรัดการอนุรักษ์ฟื้นฟู และการจัดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรประมงและสิ่งแวดล้อมให้เป็นระบบเหมาะสม ควบคู่ไปกับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ เช่น การส่งเสริมการวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการและวิธีการเพาะเลี้ยงสัตว์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่ม การส่งเสริมและพัฒนาการประมงพื้นบ้าน รวมทั้งการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจการประมง เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 5 แก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและจัดระบบการบริหารจัดการมลพิษให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

(1) บริหารจัดการน้ำเพื่อบรรเทาภาวะภัยแล้งและน้ำท่วมจันทบุรี ตราด และสระแก้ว โดยปรับปรุงและบำรุงรักษาแหล่งน้ำเดิม จัดสรรน้ำและพัฒนาแหล่งน้ำเพิ่มเติม รองรับความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มขึ้น จาก

การขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและชุมชนได้อย่างพอเพียงและมีเสถียรภาพ รวมทั้งส่งเสริมการทำแหล่งเก็บกักน้ำขนาดเล็กกระจายในพื้นที่การเกษตร เพื่อแก้ไขปัญหาภัยแล้ง

สินค้าหลัก ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ทูเรียน มังคุด ลำไย เงาะ ลองกอง ไข่ เนื้อ ไข่ เป็ด เนื้อ เป็ดไข่ สุกร และทำการประมง

5) แผนพัฒนาด้านการเกษตรภาคใต้ พ.ศ. 2560-2565

ภาคใต้มีระบบนิเวศชายฝั่งที่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำตามธรรมชาติ และเหมาะกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง สำหรับการผลิตภาคเกษตร โดยเฉพาะยางพารา และปาล์มน้ำมัน ซึ่งเป็นแหล่งผลิตและแปรรูปที่สำคัญของประเทศ การพัฒนาภาคใต้ควรพัฒนานวัตกรรมในการผลิตและแปรรูปภาคเกษตรควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งพัฒนาการเชื่อมโยงการค้า การลงทุน กับภูมิภาคต่างๆ ของโลก ซึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเกษตรของภาคใต้อยู่ในยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรหลักของภาค และสร้างความเข้มแข็งสถาบันเกษตรกร โดยมีตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย คือ อัตราการขยายตัวการผลิตภาคเกษตรภาคใต้ เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 1.5

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรหลักของภาค และสร้างความเข้มแข็งสถาบันเกษตรกร มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

(1) ยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรที่เป็นอัตลักษณ์ที่เหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่ของภาค เช่น ข้าว (ข้าวสังข์หยด ข้าวหอมกระดังงา ข้าวเล็บนก) ไม้ผล (กล้วยหอมทอง มะพร้าว ทูเรียน มังคุด ส้มโอ) กาแฟ (กาแฟโรบัสตา) พืชสมุนไพร และปศุสัตว์ (โคขุนศรีวิชัย) เพื่อให้เป็นสินค้ามูลค่าสูง มีคุณภาพ ปลอดภัย และได้มาตรฐานส่งออก อาทิ เวชสำอาง ยาสมุนไพร เป็นต้น โดยการส่งเสริมความรู้ด้านกระบวนการผลิตที่ปลอดภัย และสนับสนุน การใช้ภูมิปัญญา นวัตกรรม และเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการปรับปรุงการปลูก การบำรุงรักษา การเก็บเกี่ยว และการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างความหลากหลายของสินค้าและบรรจุภัณฑ์ การพัฒนาระบบตรวจรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้าที่มีประสิทธิภาพสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ พัฒนาระบบขนถ่ายสินค้าและห้องเย็นเพื่อรักษาคุณภาพผลผลิต การต่อยอดการพัฒนาการผลิตสู่ระบบเกษตรมาตรฐานต่างๆ อาทิ เกษตรปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น ส่งเสริมการสร้างตราสินค้าอัตลักษณ์ เชื่อมโยงไปสู่ภาคการผลิตอื่น อาทิ การท่องเที่ยว การทำเกษตรแปลงใหญ่ในพื้นที่ที่เหมาะสม (Zoning) ส่งเสริมการรวมกลุ่มในรูปแบบสถาบันเกษตรกร/สหกรณ์ เพื่อยกระดับความสามารถในการผลิต การดำเนินการรวบรวมผลผลิต คัดแยก บรรจุ และประกอบธุรกิจออนไลน์ผ่านเครือข่ายการสื่อสารสาธารณะ และเพิ่มช่องทางตลาดในกลุ่มตลาดเฉพาะ (Niche Market)

(2) ยกระดับอุตสาหกรรมการเพาะเลี้ยงกุ้งและสัตว์น้ำชายฝั่ง และการทำอุตสาหกรรมประมงทะเลที่ได้มาตรฐานสากล โดยส่งเสริมให้มีการเพาะเลี้ยงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การพัฒนากระบวนการผลิตที่มีประสิทธิภาพและมีการบริหารจัดการที่ได้มาตรฐานสุขอนามัยและเป็นไปตามกฎกติกาสากล การส่งเสริมการจัดระเบียบเรือประมงเข้าสู่ระบบการควบคุมได้อย่างถูกต้องต้องมีมาตรการควบคุมและเฝ้าระวังการประมง (IUU) ที่มีประสิทธิภาพขึ้นไปจนถึงการพัฒนาระบบการตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) ของสินค้าประมง

รวมทั้งส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารทะเลที่หลากหลาย ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา และชุมพร

(3) ส่งเสริมการทำการเกษตรแบบผสมผสาน เพื่อสร้างความสามารถในการพึ่งพาตนเองและความมั่นคงทางด้านรายได้ให้กับเกษตรกรรายย่อย สามารถใช้ทรัพยากรและปัจจัยการผลิตอย่างคุ้มค่า โดยเฉพาะการทำเกษตรและเลี้ยงสัตว์ผสมผสานร่วมกับการปลูกยางพารา ปาล์มน้ำมันและไม้ผล หรือในพื้นที่ปลูกยางพาราและปาล์มน้ำมันที่ไม่เหมาะสม ส่งเสริมการปลูกพืชพันธุ์ดี (ไม้ผล และพืชผัก รวมทั้งพืชเศรษฐกิจอื่น) ที่คำนึงถึงความสอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยสนับสนุนความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์วิถีชาวบ้าน และยกระดับคุณภาพการผลิตให้ได้มาตรฐาน โดยเฉพาะมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ การเพิ่มช่องทางการตลาดโดยการเชื่อมโยงเครือข่าย รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพดินและแหล่งน้ำ เพื่อสนับสนุนการทำเกษตร

(4) ส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตและบริหารจัดการฟาร์มอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นเกษตรกรมืออาชีพ/เกษตรกรอัจฉริยะ (Smart Farmer) โดยสนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกร การสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กร/สถาบันเกษตรกร และพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนหรือสหกรณ์การเกษตร เพื่อร่วมกันจัดหาปัจจัยการผลิต เครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรสมัยใหม่ รวมทั้งส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตร เทคโนโลยีดิจิทัลควบคู่กับส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ประโยชน์ในการวางแผนการผลิต และบริหารจัดการฟาร์มอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตามความต้องการของตลาด และมีการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่เป็นธรรมและทั่วถึง พัฒนาผู้ประกอบการและ SMEs รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาธุรกิจ Startup และการพัฒนาการเชื่อมโยงธุรกิจตามแนวทางประชารัฐ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐานสากล สามารถสร้างแบรนด์ที่เป็นอัตลักษณ์และแข่งขันในตลาดโลกได้

(5) สร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเกษตรกรและชุมชน โดยสนับสนุนการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและช่องทางการตลาดทั้งในและต่างประเทศ สร้างโอกาสในการเรียนรู้นอกระบบและตามอัธยาศัย ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ส่งเสริมให้ชุมชนได้มีโอกาสเรียนรู้ด้านอาชีพศึกษาที่ได้มาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการแรงงานในภาค เพื่อเสริมสร้างรายได้และเตรียมความพร้อมสำหรับการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดในอนาคต รวมทั้งสนับสนุนชุมชนให้สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา โดยใช้ประโยชน์จากการพัฒนาระบบเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลและดิจิทัลแพลตฟอร์ม สื่อดิจิทัล เพื่อการศึกษาในทุกระดับทุกประเภทอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสร้างโอกาสในการเข้าถึงระบบบริการสาธารณสุข ตลอดจนพัฒนาความสามารถในการพึ่งพาตนเองและการจัดการตนเอง เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันด้านสังคม

สินค้าหลัก ได้แก่ ยางพารา ประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ปาล์มน้ำมัน และไม้ผล

2.1.7 นโยบายที่เกี่ยวข้อง

1) นโยบายรัฐบาล รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาคเกษตรโดยใช้ Zoning เป็นเครื่องมือในการ (1) พัฒนาสินค้าเกษตร มีแนวทางลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตที่เหมาะสม โดยให้มีการปรับเปลี่ยนการผลิตให้เหมาะสมกับฐานทรัพยากรในพื้นที่ และความต้องการของตลาด นำระบบข้อมูล

สารสนเทศการเกษตร ระบบแผนที่เกษตรเพื่อการจัดเขตพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) และส่งเสริมกลไกอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน รวมทั้งระบบบริหารจัดการเชิงรุกมาใช้ในการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรให้เหมาะสมกับพื้นที่ (2) คู่มือเกษตรกรผู้มีรายได้น้อยให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ในที่ดินทำกิน แหล่งเงินทุน โครงสร้างพื้นฐาน และปัจจัยการผลิตต่างๆ รวมทั้งดูแล และลดความเสียหายจากการทำการเกษตรในพื้นที่ประสบภัยทางธรรมชาติซ้ำซาก โดยกำหนดเขตพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) และ (3) ให้ความช่วยเหลือเกษตรกร และพัฒนานวัตกรรม โดยจัดพื้นที่การเกษตรให้สอดคล้องกับระบบบริหารจัดการน้ำ และคุณภาพของดินตาม Agri-Map ให้เป็น 1 ใน 12 นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล

2) นโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนดให้ Zoning เป็นนโยบายสำคัญ และมีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้ประโยชน์จากที่ดินให้เกิดประสิทธิภาพ ปรับสมดุลของอุปสงค์/อุปทาน ของสินค้าเกษตร และตามศักยภาพของพื้นที่ และได้ประกาศเขตเหมาะสมต่อการปลูกพืช ปศุสัตว์ และประมง จำนวน 20 ชนิดสินค้าประกอบด้วย ด้านพืช 13 ชนิด (ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อย โรงงาน ลำไย เงาะ สับปะรดโรงงาน ทูเรียน มังคุด กาแฟ มะพร้าว) ด้านปศุสัตว์ 5 ชนิด (โคนม โคเนื้อ สุกร ไก่เนื้อ ไก่ไข่) และด้านประมง 2 ชนิด (กุ้งทะเล สัตว์น้ำจืด) เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการผลิตหรือส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรที่เหมาะสม ซึ่งต้องพิจารณาความสอดคล้องเชื่อมโยงกันของพื้นที่ (Area) ชนิดสินค้า (Commodities)

2.2 แนวคิดและทฤษฎี

2.2.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis)

SWOT Analysis เป็นการประเมินสถานะแวดล้อมภายในและภายนอก โดยระบุถึงจุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weakness) ซึ่งประเมินได้จากสถานะแวดล้อมภายใน โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ซึ่งประเมินได้จากสถานะแวดล้อมภายนอก ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงานต่างๆ

1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ประกอบด้วย

1.1) จุดแข็ง (Strengths) เป็นการพิจารณาถึงข้อดีเด่นหรือจุดแข็งที่เกิดจากสถานะแวดล้อม ภายในต่างๆ เช่น จุดแข็งทางการผลิต การตลาด การเงิน บุคลากร และอื่นๆ ขององค์กร ซึ่งเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินงาน

1.2) จุดอ่อน (Weakness) เป็นปัญหาหรือข้อเสียที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายในด้านต่างๆ ขององค์กร ซึ่งองค์กรจะต้องหาวิธีการที่จะแก้ปัญหา เช่น จุดอ่อนทางการตลาด การเงิน การผลิต บุคลากร และอื่นๆ ขององค์กร

1.3) โอกาส (Opportunities) เป็นข้อได้เปรียบซึ่งวิเคราะห์จากสิ่งแวดล้อมภายนอก ที่องค์กรอาจแสวงหาโอกาสจากสิ่งแวดล้อมด้านใดด้านหนึ่ง มากำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมนั้น ซึ่งจะวิเคราะห์จากสิ่งแวดล้อมเชิงจุลภาค ได้แก่ ลูกค้าหรือตลาด คู่แข่งขัน ปัจจัยการผลิต และสิ่งแวดล้อมเชิงมหภาค เช่น ประชากรศาสตร์ เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคมและวัฒนธรรม การเมืองและกฎหมาย ทรัพยากรธรรมชาติ ฯลฯ

1.4) อุปสรรค (Threats) เป็นข้อจำกัดที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งทุกองค์กรจำเป็นต้องปรับ กลยุทธ์ให้สอดคล้องและขจัดอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยวิเคราะห์จากสิ่งแวดล้อมเชิงจุลภาค ได้แก่ ลูกค้าหรือตลาด คู่แข่งขัน ปัจจัยการผลิต และสิ่งแวดล้อมเชิงมหภาค เช่น ประชากรศาสตร์ เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคมและวัฒนธรรม การเมืองและกฎหมาย ทรัพยากรธรรมชาติ ฯลฯ

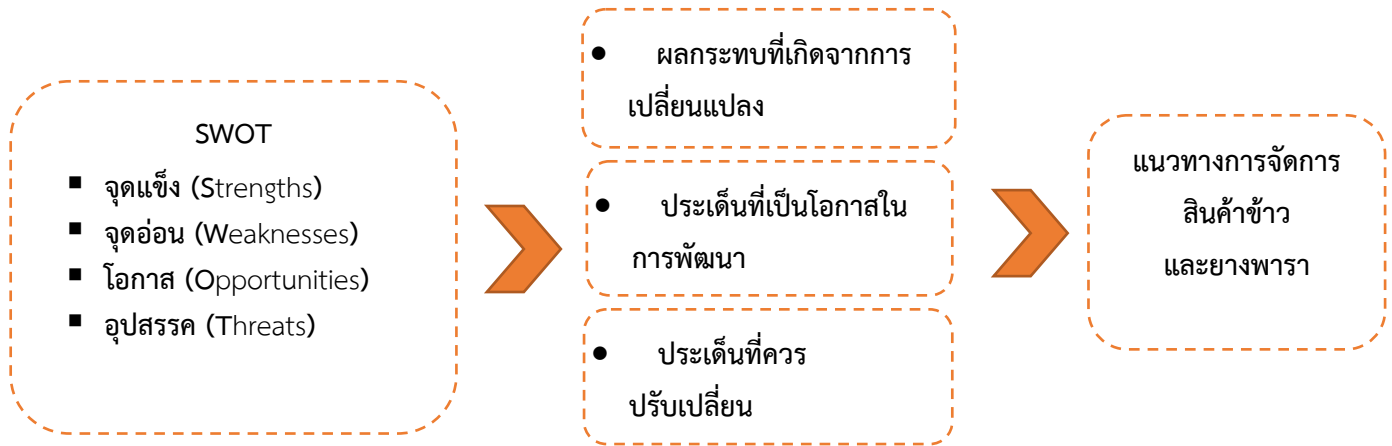
2) วิธีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT)

การวิเคราะห์ SWOT จะครอบคลุมขอบเขตของปัจจัยที่กว้าง ด้วยการระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคขององค์กร ทำให้มีข้อมูลในการกำหนดทิศทางหรือเป้าหมายที่จะถูกสร้างขึ้นมา บนจุดแข็งขององค์กร และแสวงหาประโยชน์จากโอกาสทางสภาพแวดล้อม และสามารถกำหนดกลยุทธ์ที่มุ่งเอาชนะอุปสรรคทางสภาพแวดล้อมหรือลดจุดอ่อนให้มน้อยที่สุดได้ มีขั้นตอนดังนี้

2.1) การประเมินสภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environment) หมายถึง การประเมิน สิ่งต่างๆ ที่อยู่ภายในประเทศ ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถควบคุมได้ เพื่อให้ทราบถึงจุดแข็ง – จุดอ่อนในการดำเนินงานของแต่ละประเทศ โดยผู้กำหนดนโยบายจะพยายามปรับปรุงลักษณะเด่นของการดำเนินงานให้เพิ่มขึ้น และลดจุดอ่อนต่างๆ ให้ลดลง ด้วยการกำหนดขอบเขตการดำเนินงานที่เหมาะสม ภายใต้สภาพแวดล้อมภายในประเทศ ได้แก่ โครงสร้างการปกครอง ระบบการปกครอง ทรัพยากรธรรมชาติ นโยบายเศรษฐกิจและการสนับสนุนของรัฐบาล สรุป ปัจจัยภายใน คือ ปัจจัยใดที่เป็นความสามารถหลัก (Core Competencies) ปัจจัยใดที่เป็นความสามารถเฉพาะที่โดดเด่น (Distinctive Competencies) ปัจจัยใดที่มีความสำคัญมากที่สุดต่อประเทศ การแข่งขันปัจจุบัน และมีความสำคัญต่ออนาคต

2.2) การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่อยู่ภายนอกประเทศ และมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของแต่ละประเทศ สิ่งเหล่านี้ไม่สามารถควบคุมได้ แต่จำเป็นต้องปรับแนวทางการดำเนินงานที่ใช้ให้สอดคล้องเหมาะสม โดยสภาพแวดล้อมภายนอก สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ สภาพแวดล้อมทางสังคม (Societal Environment) เป็นสิ่งที่ไม่มีผลกระทบโดยตรงต่อการดำเนินงานในระยะสั้น แต่จากสภาพแวดล้อมทางสังคมของประเทศหนึ่ง จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในระยะยาวของอีกประเทศหนึ่ง ได้แก่ เศรษฐกิจ เทคโนโลยี การเมืองและกฎหมาย สังคมและวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมของการดำเนินงาน (Task Environment) เป็นสิ่งที่มีผลกระทบโดยตรงต่อการดำเนินงานภายในประเทศหนึ่ง และเป็นสิ่งที่ยอยู่นอกประเทศ ได้แก่ แรงกดดันจากการแข่งขัน เหมือนหรือต่างกัน อาทิ อุปสรรคจากการเข้ามาของคู่แข่งรายใหม่ (Threat of new entrants) อำนาจการต่อรองของผู้ซื้อ (Bargaining power of buyers) อุปสรรคจากผลิตภัณฑ์ (Threat of substitute products) อำนาจการต่อรองของผู้ขายปัจจัยการผลิต (Bargaining power of suppliers) การแข่งขันระหว่างธุรกิจที่รุนแรง (Rival among competing firms) อำนาจของสหภาพแรงงานรัฐบาล เป็นต้น ปัจจัยใดในสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อนโยบายปัจจุบัน อาทิ ลูกค้า คู่แข่งขัน ปัจจัยการผลิต และรัฐบาล เป็นต้น และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคหรือโอกาสในปัจจุบันหรืออนาคต สรุป ปัจจัยภายนอก คือ แรงกดดันหรือปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดต่อแต่ละประเทศและการแข่งขันในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกปัจจัยใดที่มี

ผลกระทบที่เป็นประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินการ และปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบ
จนก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อม

ภาพที่ 2.1 กรอบการใช้เครื่องมือ SWOT ในการวิเคราะห์หาแนวทางการจัดการสินค้าข้าวและยางพารา

บทที่ 3

สถานการณ์สินค้าข้าว และยางพารา

3.1 สถานการณ์การผลิตและการตลาดข้าว

ปริมาณผลผลิตข้าวของโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 482.35 ล้านตันข้าวสาร ในปี 2557/58 เป็น 498.95 ล้านตันข้าวสาร ในปี 2561/62 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.06 ต่อปี โดยมีการบริโภคข้าวโลกเพิ่มขึ้น จาก 474.91 ล้านตันข้าวสาร ในปี 2557/58 เป็น 489.44 ล้านตันข้าวสาร ในปี 2561/62 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.88 ต่อปี การส่งออกเพิ่มขึ้น จาก 42.74 ล้านตันข้าวสาร ในปี 2557/58 เป็น 45.86 ล้านตันข้าวสาร ในปี 2561/62 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.13 และการนำเข้าเพิ่มขึ้น จาก 42.74 ล้านตันข้าวสาร ในปี 2557/58 เป็น 45.86 ล้านตันข้าวสาร ในปี 2561/62 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.13

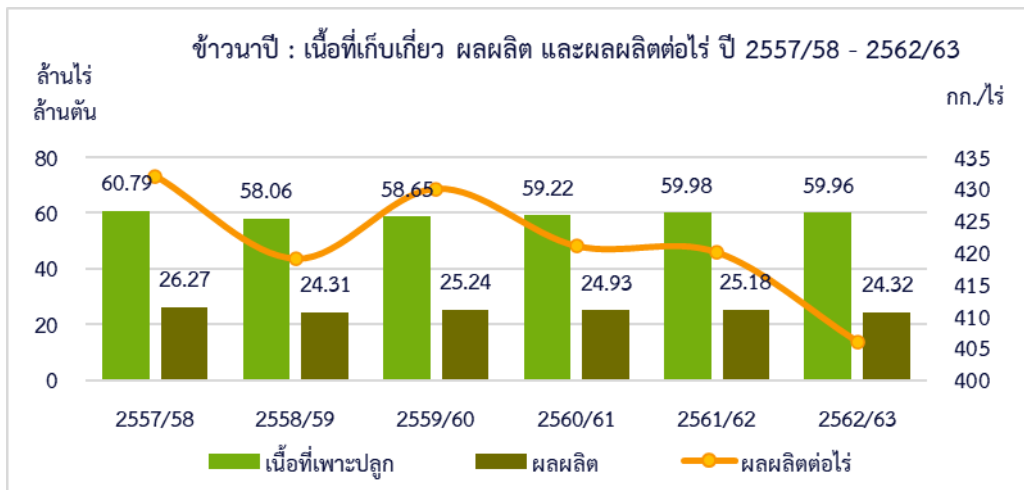
3.1.1 สถานการณ์การผลิตข้าวของไทย

1) สถานการณ์การผลิต ระดับประเทศ

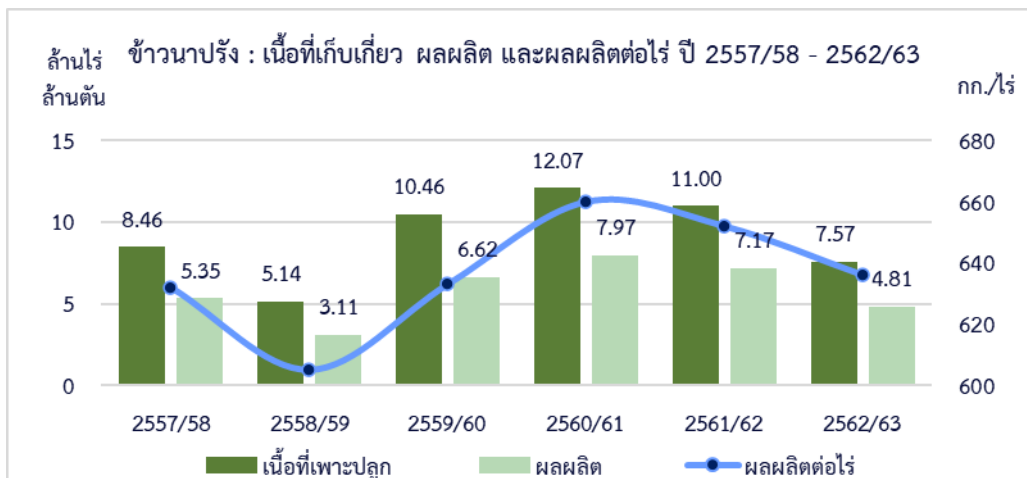
ในช่วงปี 2557/58 – 2561/62 ข้าวนาปี เนื้อที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ลดลงจาก เนื้อที่เพาะปลูก 60.79 ล้านไร่ ผลผลิต 26.27 ล้านตันข้าวเปลือก และผลผลิตต่อไร่ 432 กิโลกรัม ในปี 2557/58 เหลือเนื้อที่เพาะปลูก 59.98 ล้านไร่ ผลผลิต 25.18 ล้านตันข้าวเปลือก และผลผลิตต่อไร่ 420 กิโลกรัม ในปี 2561/62 หรือลดลงร้อยละ 0.07 ร้อยละ 0.59 และร้อยละ 0.51 ต่อปี ตามลำดับ เนื้อที่เพาะปลูก และผลผลิตลดลง เนื่องจากบางพื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้ง ฝนทิ้งช่วงในช่วงต้นฤดูเพาะปลูก เกษตรกรจึงปลูกข้าวนาปี ได้เพียงรอบเดียว ประกอบกับในช่วงปี 2559 ราคาข้าวลดต่ำลง เกษตรกรจึงปรับลดพื้นที่ปลูก สำหรับผลผลิตต่อไร่ลดลง เนื่องจากบางพื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้ง และในช่วงปลายปี 2561 บางพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประสบอุทกภัย ส่งผลให้เกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ลดลง ข้าวนาปรัง ในช่วงปี 2558–2562 เนื้อที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นจากเนื้อที่เพาะปลูก 8.46 ล้านไร่ ผลผลิต 5.35 ล้านตันข้าวเปลือก และผลผลิตต่อไร่ 632 กิโลกรัม ในปี 2558 เป็นเนื้อที่เพาะปลูก 11.00 ล้านไร่ ผลผลิต 7.17 ล้านตันข้าวเปลือก และผลผลิตต่อไร่ 652 กิโลกรัม ในปี 2562 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.77 ร้อยละ 16.50 และร้อยละ 1.50 ต่อปี ตามลำดับ เนื่องจากตั้งแต่ปี 2560–2562 ปริมาณน้ำที่ใช้การได้ในเขื่อน อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำตามธรรมชาติมีเพียงพอต่อการเพาะปลูก หลังจากทีในช่วงปี 2558–2559 ประสบปัญหาภัยแล้ง ทำให้เกษตรกรขยายเนื้อที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้นในพื้นที่ที่เคยปล่อยว่างจากภัยแล้ง สำหรับผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น เนื่องจากปริมาณน้ำเพียงพอต่อการเจริญเติบโตของต้นข้าว สภาพอากาศเอื้ออำนวยไม่กระทบแล้ง อีกทั้ง มีการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืชเพียงเล็กน้อย

ในปี 2562/63 ข้าวนาปี คาดว่ามีเนื้อที่เพาะปลูก 59.96 ล้านไร่ ผลผลิต 24.32 ล้านตันข้าวเปลือก และผลผลิตต่อไร่ 406 กิโลกรัม ลดลงจากปีการผลิต 2561/62 ที่มีพื้นที่เพาะปลูก 59.98 ล้านไร่ ผลผลิต 25.18 ล้านตันข้าวเปลือก และผลผลิตต่อไร่ 420 หรือลดลงร้อยละ 0.03 ร้อยละ 3.42 และร้อยละ 3.33 ตามลำดับ โดยเนื้อที่เพาะปลูกลดลง เนื่องจากช่วงต้นฤดูการเพาะปลูกฝนมาล่าช้า และมีปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าปกติ ทำให้บางพื้นที่ขาดน้ำสำหรับใช้ในการเพาะปลูก เกษตรกรบางส่วนไม่สามารถเพาะปลูกข้าวได้จึงปล่อยพื้นที่ให้ว่าง และบาง

พื้นที่ที่เคยเพาะปลูกข้าวนาปีได้ 2 รอบ ปีนี้สามารถปลูกได้เพียงรอบเดียว สำหรับผลผลิตต่อไร่ลดลง เนื่องจากประสบภัยแล้งช่วงต้นฤดูเพาะปลูก เดือนมิถุนายน-กรกฎาคม มีปริมาณน้ำฝนไม่เพียงพอ ทำให้การเจริญเติบโตต้นข้าวไม่สมบูรณ์ และต้นข้าวแห้งตาย ประกอบกับในช่วงปลายเดือนสิงหาคมถึงกันยายน ได้รับผลกระทบจากพายุโพดุล และคากิ ทำให้ฝนตกหนัก ส่งผลให้บางพื้นที่เกิดอุทกภัย นาข้าวมีน้ำท่วมซึ่งเป็นระยะเวลาสั้น ต้นข้าวเน่าตาย ไม่สามารถเก็บเกี่ยวได้ **ข้าวนาปรัง** ปี 2563 คาดว่ามีเนื้อที่เพาะปลูก 7.57 ล้านไร่ ผลผลิต 4.81 ล้านตัน ข้าวเปลือก และผลผลิตต่อไร่ 636 กิโลกรัม ลดลงจากปีการผลิต 2562 ที่มีพื้นที่เพาะปลูก 11.00 ล้านไร่ ผลผลิต 7.17 ล้านตันข้าวเปลือก และผลผลิตต่อไร่ 652 กิโลกรัม หรือลดลง ร้อยละ 31.18 ร้อยละ 32.91 และร้อยละ 2.45 ตามลำดับ เนื่องจากปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำส่วนใหญ่และปริมาณน้ำตามแหล่งน้ำตามธรรมชาติ มีปริมาณน้ำน้อยกว่าปีที่ผ่านมา สำหรับผลผลิตต่อไร่คาดว่าจะลดลง เนื่องจากคาดว่าเกษตรกรในบางจังหวัดทำการเพาะปลูกเกินแผนการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง เพื่อชดเชยข้าวนาปีที่เสียหายจากภัยแล้งและอุทกภัย ซึ่งอาจทำให้บางพื้นที่มีปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของต้นข้าว และบางพื้นที่ฝนตกหนักส่งผลให้เกิดอุทกภัย นาข้าวมีน้ำท่วมซึ่งเป็นระยะเวลาสั้น ต้นข้าวเน่าตาย ไม่สามารถเก็บเกี่ยวได้

ภาพที่ 3.1 เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ข้าวนาปี ปี 2557/58 - 2562/63

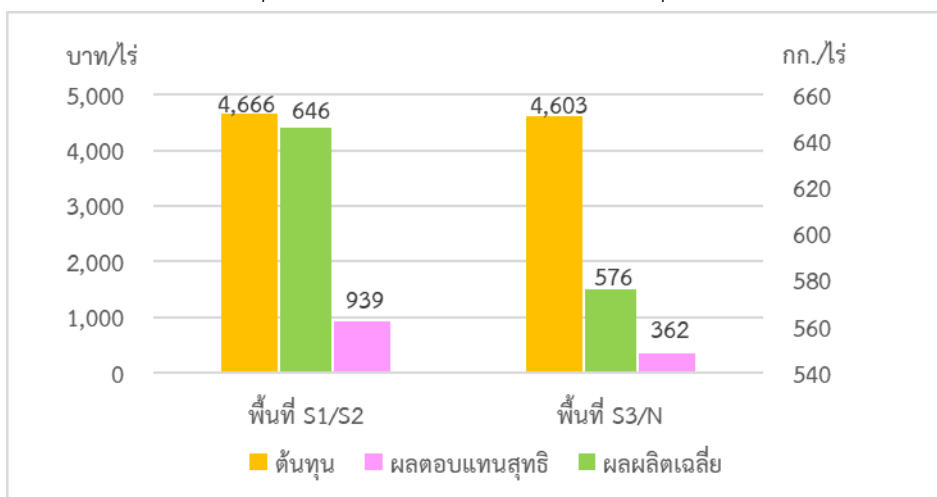
ภาพที่ 3.2 เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ข้าวนาปรัง ปี 2557/58 - 2562/63

2) สถานการณ์การผลิต ระดับภาค

จากข้อมูลการสำรวจของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1-12 พบว่าทุกภาคของประเทศไทยมีการผลิตข้าวทั้งเพื่อการบริโภคและเพื่อจำหน่าย และเกือบทุกจังหวัดมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดปี 2558 (GPP : Gross Provincial Product for 2015) อยู่ใน 4 อันดับแรก (Top 4) ของจังหวัด โดยแต่ละภาคมีสถานการณ์การผลิต ดังนี้

2.1) ภาคเหนือ

ภาคเหนือมีทั้งหมด 17 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน พิชณุโลก ตาก อุตรดิตถ์ สุโขทัย เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิจิตร และอุทัยธานี มีการปลูกข้าวจำนวนปีและข้าวเหนียวในปี โดยมีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด จำนวน 15,546,035 ไร่ แบ่งออกเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม (S1/S2) จำนวน 13,363,029 ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) จำนวน 2,183,006 ไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2561) ซึ่งจากการสำรวจของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่าการผลิตข้าวของทุกจังหวัดในภาคเหนือมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดปี 2558 (GPP : Gross Provincial Product for 2015) อยู่ใน 4 อันดับแรก (Top 4) ของจังหวัด โดยจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกข้าวในพื้นที่ที่เหมาะสม (S1/S2) มากที่สุดใน 5 จังหวัดแรก คือ จังหวัดนครสวรรค์ พิชณุโลก พิจิตร กำแพงเพชร และเชียงราย ตามลำดับ และปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) มากที่สุดใน 5 จังหวัดแรก คือ จังหวัดนครสวรรค์ ลำปาง เพชรบูรณ์ สุโขทัย และเชียงราย ตามลำดับ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาความเหมาะสมของพื้นที่ พบว่าในพื้นที่ที่เหมาะสม (S1/S2) มีผลผลิตเฉลี่ย 646 กิโลกรัม/ไร่ ต้นทุน 4,666 บาท/ไร่ และผลตอบแทนสุทธิ 939 บาท/ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) มีผลผลิตเฉลี่ย 576 กิโลกรัม/ไร่ ต้นทุน 4,603 บาท/ไร่ และผลตอบแทนสุทธิ 362 บาท/ไร่ (ภาพที่ 3.3)

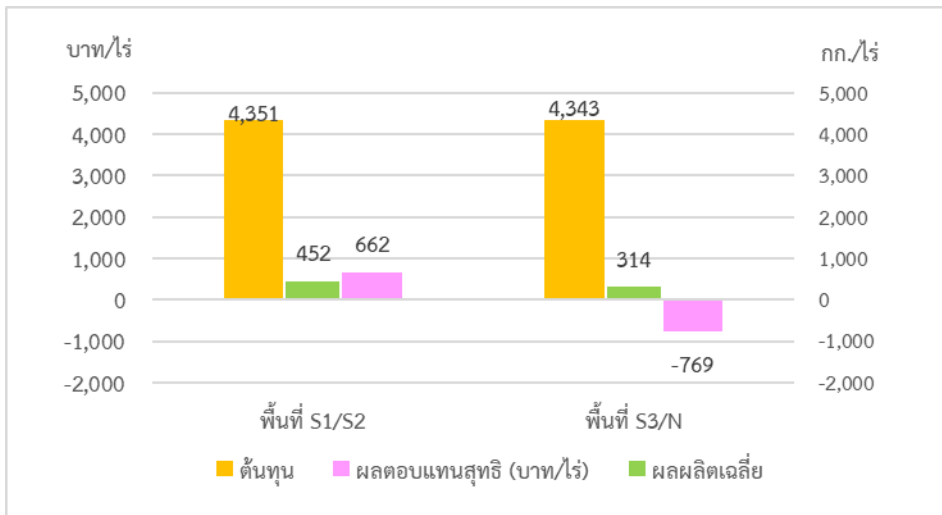
ภาพที่ 3.3 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้าข้าวในพื้นที่ที่เหมาะสม (S1/S2) และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคเหนือ

2.2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทั้งหมด 20 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดบึงกาฬ เลย หนองคาย หนองบัวลำภู อุตรดิตถ์ นครพนม มุกดาหาร สกลนคร กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ยโสธร ศรีสะเกษ อำนาจเจริญ และอุบลราชธานี ส่วนใหญ่ปลูกข้าวเหนียวในปี

และข้าวหอมมะลิ มีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด จำนวน 41,380,682 ไร่ แบ่งออกเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม (S1/S2) จำนวน 20,958,124 ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) จำนวน 20,422,558 ไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2561) ซึ่งจากการสำรวจของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร การผลิตข้าวของภาคตะวันออกเฉียงเหนือทุกจังหวัด มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดปี 2558 (GPP : Gross Provincial Product for 2015) อยู่ใน 4 อันดับแรก (Top 4) ของจังหวัด โดยจังหวัดที่มีพื้นที่ที่เหมาะสม (S1/S2) มากที่สุดใน 5 จังหวัดแรก คือ จังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ ร้อยเอ็ด บุรีรัมย์ และอุบลราชธานี และปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) มากที่สุดใน 5 จังหวัดแรก ได้แก่ จังหวัดอุบลราชธานี นครราชสีมา ร้อยเอ็ด ขอนแก่น และสุรินทร์ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาตามความเหมาะสมของพื้นที่ พบว่าในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) มีผลผลิตเฉลี่ย 452 กิโลกรัม/ไร่ ต้นทุน 4,351 บาท/ไร่ และผลตอบแทนสุทธิ 662 บาท/ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) มีผลผลิตเฉลี่ย 314 กิโลกรัม/ไร่ ต้นทุน 4,343 บาท/ไร่ และผลตอบแทนสุทธิ -769 บาท/ไร่ (ภาพที่ 3.4)

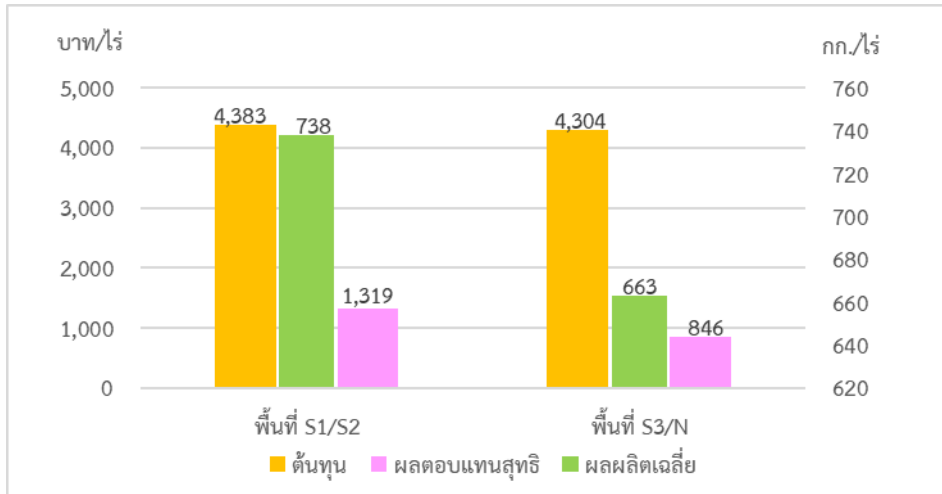
ภาพที่ 3.4 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้าข้าว

ในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.3) ภาคกลาง

ภาคกลาง มีทั้งหมด 18 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ชัยนาท พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง นนทบุรี ปทุมธานี นครปฐม สมุทรปราการ กาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร การผลิตข้าวของภาคกลางส่วนใหญ่เป็นข้าวเจ้านาปีและข้าวเจ้านาปรัง มีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด จำนวน 7,656,266 ไร่ แบ่งออกเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม (S1/S2) จำนวน 6,811,985 ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) จำนวน 844,281 ไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2561) ซึ่งจากการสำรวจของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่าการผลิตข้าวของภาคกลางจำนวน 14 จังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ปี 2558 (GPP : Gross Provincial Product for 2015) สูงใน 4 อันดับแรก (Top 4) ของจังหวัด ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชัยนาท ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ ราชบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี และเพชรบุรี ซึ่งมีพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน 7,121,905 ไร่ แบ่งออกเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม (S1/S2) จำนวน 6,339,037 ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) จำนวน 782,868 ไร่ โดยเกษตรกรปลูกข้าว ในพื้นที่ที่เหมาะสม (S1/S2) มากที่สุดใน 5 จังหวัดแรก คือ จังหวัดสุพรรณบุรี

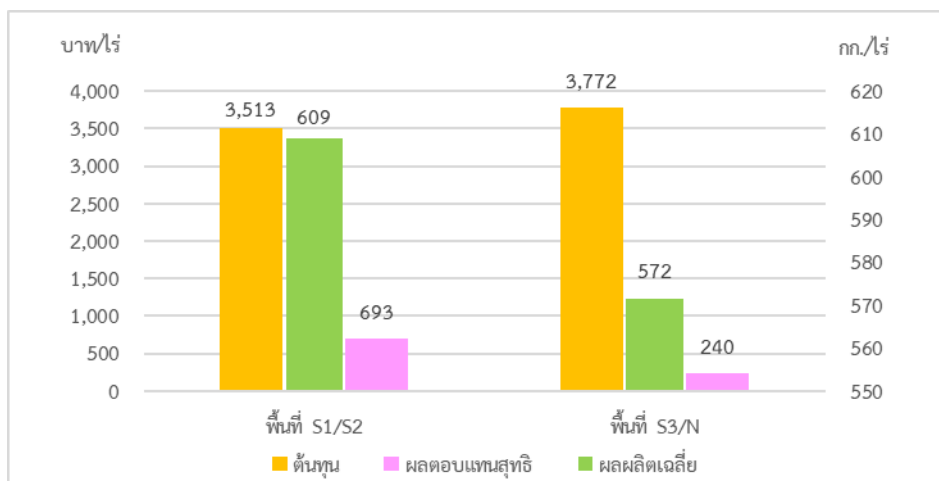
พระนครศรีอยุธยา ชัยนาท ลพบุรี และสระบุรี ตามลำดับ และปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) มากที่สุดใน 5 จังหวัดแรก คือ จังหวัดลพบุรี กาญจนบุรี ชัยนาท ราชบุรี และสุพรรณบุรี ทั้งนี้เมื่อพิจารณาตามความเหมาะสมของพื้นที่ พบว่าในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) มีผลผลิตเฉลี่ย 738 กิโลกรัม/ไร่ ต้นทุน 4,383 บาท/ไร่ และผลตอบแทนสุทธิ 1,319 บาท/ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) มีผลผลิตเฉลี่ย 663 กิโลกรัม/ไร่ ต้นทุน 4,304 บาท/ไร่ และผลตอบแทนสุทธิ 846 บาท/ไร่ (ภาพที่ 3.5)

ภาพที่ 3.5 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้าข้าว
ในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคกลาง

2.4) ภาคตะวันออก

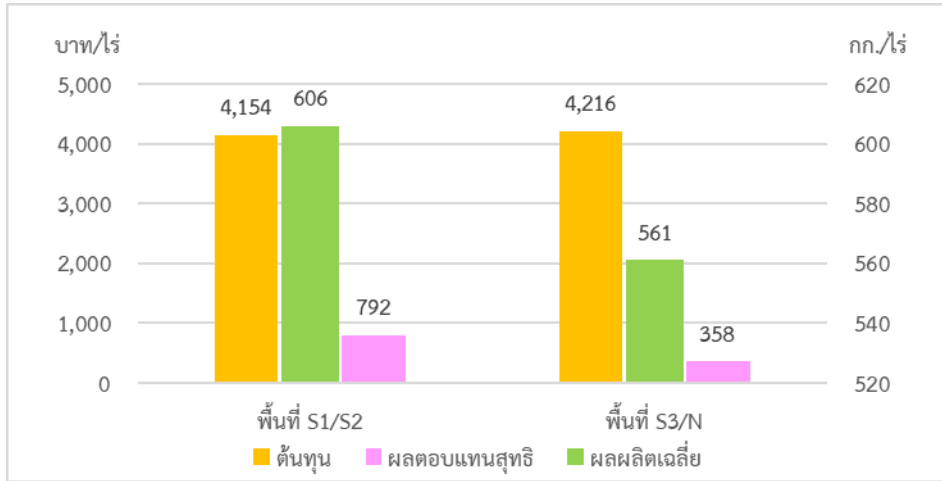
ภาคตะวันออก มีทั้งหมด 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี และสระแก้ว การผลิตข้าวของภาคตะวันออกส่วนใหญ่ปลูกข้าวเจ้านาปี ข้าวเจ้านาปรัง และข้าวหอมมะลิ มีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด จำนวน 2,864,198 ไร่ แบ่งออกเป็นพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) จำนวน 2,155,928 ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) จำนวน 708,270 ไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2561) ซึ่งจากการสำรวจของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่าการผลิตข้าวของภาคตะวันออกมีเพียง 4 จังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดปี 2558 (GPP : Gross Provincial Product for 2015) สูงใน 4 อันดับแรก (Top 4) ของจังหวัด ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี นครนายก และสระแก้ว รวมมีพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน 2,652,654 ไร่ แบ่งออกเป็นพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) จำนวน 2,001,038 ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) จำนวน 651,616 ไร่ โดยจังหวัดฉะเชิงเทรา มีพื้นที่ปลูกตามความเหมาะสมมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ จังหวัดปราจีนบุรี นครนายก และจังหวัดสระแก้ว ตามลำดับ และจังหวัดที่มีการปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) มากที่สุด ได้แก่ จังหวัดสระแก้ว รองลงมา ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี และนครนายก ตามลำดับ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาตามความเหมาะสมของพื้นที่ พบว่าพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) มีผลผลิตเฉลี่ย 609 กิโลกรัม/ไร่ ต้นทุน 3,513 บาท/ไร่ และผลตอบแทนสุทธิ 693 บาท/ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) มีผลผลิตเฉลี่ย 572 กิโลกรัม/ไร่ ต้นทุน 3,772 บาท/ไร่ และผลตอบแทนสุทธิ 240 บาท/ไร่ (ภาพที่ 3.6)

ภาพที่ 3.6 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้าข้าว
ในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคตะวันออก

2.5) ภาคใต้

ภาคใต้ มีทั้งหมด 14 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชุมพร นครศรีธรรมราช พัทลุง สุราษฎร์ธานี สงขลา กระบี่ ตรัง พังงา ภูเก็ต ระนอง สตูล นราธิวาส ปัตตานี และยะลา การผลิตข้าวของภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นข้าวเจ้าวนปี มีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด จำนวน 1,242,046 ไร่ แบ่งออกเป็นพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) จำนวน 1,061,515 ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) จำนวน 180,531 ไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2561) ซึ่งจากการสำรวจของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร การผลิตข้าวของภาคใต้มีเพียง 2 จังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดปี 2558 (GPP : Gross Provincial Product for 2015) สูงใน 4 อันดับแรก (Top4) ของจังหวัด ได้แก่ จังหวัดพัทลุง และสงขลา มีพื้นที่ปลูกข้าวรวม 548,374 ไร่ แบ่งออกเป็นพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) จำนวน 509,710 ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) จำนวน 38,664 ไร่ โดยเกษตรกรปลูกข้าวในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) มากที่สุดในจังหวัดสงขลา และปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) มากที่สุดในจังหวัดสงขลา ทั้งนี้เมื่อพิจารณาตามความเหมาะสมของพื้นที่ พบว่าพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) มีผลผลิตเฉลี่ย 606 กิโลกรัม/ไร่ ต้นทุน 4,154 บาท/ไร่ และผลตอบแทนสุทธิ 792 บาท/ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) มีผลผลิตเฉลี่ย 561 กิโลกรัม/ไร่ ต้นทุน 4,216 บาท/ไร่ และผลตอบแทนสุทธิ 358 บาท/ไร่ (ภาพที่ 3.7)

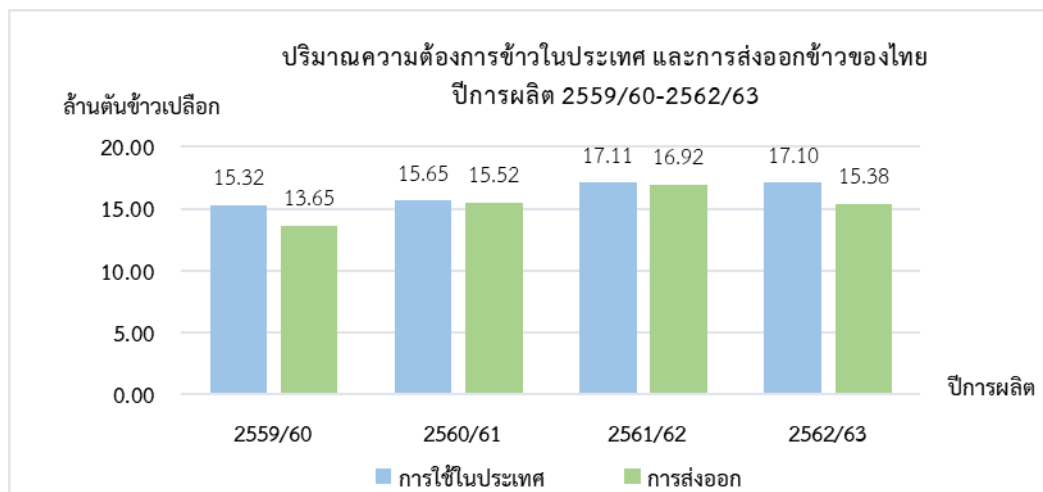
ภาพที่ 3.7 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้าข้าวในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคใต้

3.1.2 สถานการณ์การตลาดและราคา

1) การตลาด

ในช่วงปี 2559/60 – 2561/62 แผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร กำหนดความต้องการใช้ในประเทศเพื่อการบริโภค ทำเมล็ดพันธุ์ และอุตสาหกรรม มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 15.32 ล้านตันข้าวเปลือก ในปี 2559/60 เป็น 17.11 ล้านตันข้าวเปลือก ในปี 2561/62 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.68 ต่อปี เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของพื้นที่เพาะปลูกข้าว และใช้ในอาหารสัตว์เพิ่มขึ้น โดยในปี 2562 คาดว่าจะสามารถส่งออกได้ประมาณ 16.92 ล้านตันข้าวเปลือก

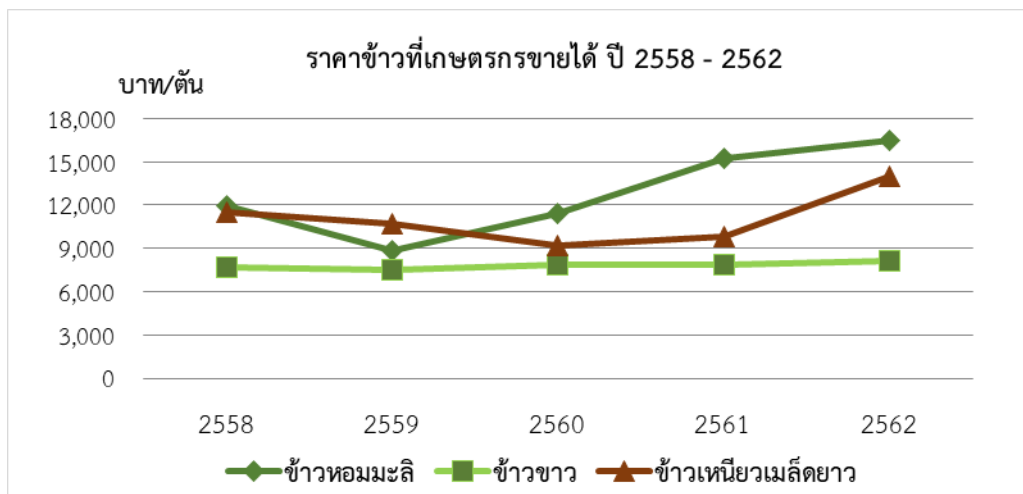
จากแผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร ปี 2562/63 กำหนดความต้องการใช้ในประเทศเพื่อการบริโภค ทำเมล็ดพันธุ์ และอุตสาหกรรม มีปริมาณรวม 17.10 ล้านตันข้าวเปลือก ลดลงจาก 17.11 ล้านตันข้าวเปลือก ในปี 2561/62 ร้อยละ 0.06 เนื่องจากความต้องการใช้เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ และอุตสาหกรรมมีแนวโน้มลดลงเล็กน้อย โดยการส่งออก ปี 2563 คาดว่าจะสามารถส่งออกประมาณ 15.38 ล้านตันข้าวเปลือก (ภาพที่ 3.8)

ภาพที่ 3.8 ปริมาณความต้องการข้าวในประเทศ และการส่งออกข้าวของไทย ปีการผลิต 2559/60 - 2562/63

2) ราคา

ในปี 2558 - 2562 ราคาที่เกษตรกรขายได้ของข้าวเปลือกหอมมะลิ ข้าวเปลือกเจ้า ความชื้น 15% และข้าวเปลือกเหนียวเมล็ดยาว มีแนวโน้มสูงขึ้นร้อยละ 12.60 ร้อยละ 1.48 และร้อยละ 3.12 ต่อปี ตามลำดับ โดยราคาข้าวเปลือกหอมมะลิสูงขึ้นจากตันละ 11,981 บาท ในปี 2558 เป็นต้นละ 16,500 บาท ในปี 2562 ข้าวเปลือกเจ้าความชื้น 15% สูงขึ้นจากตันละ 7,696 บาท ในปี 2558 เป็นต้นละ 8,100 บาท ในปี 2562 สำหรับข้าวเปลือกเหนียวเมล็ดยาว ราคาสูงขึ้นจากตันละ 11,530 บาท ในปี 2558 เป็นต้นละ 14,000 บาท ในปี 2562 (ภาพที่ 3.9) เนื่องจากในช่วงปี 2558 – 2561 ประสบปัญหาภัยแล้ง และบางพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประสบปัญหาอุทกภัยในช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิต ส่งผลให้ปริมาณผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ลดลง ขณะที่ความต้องการข้าวยังมีอยู่อย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 3.9 ราคาข้าวที่เกษตรกรขายได้ ปี 2558 - 2562

3.1.3 การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) สินค้าข้าว

จากการคาดการณ์ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (ณ เดือน มีนาคม 2563) ความต้องการสินค้าข้าว รวมการใช้ในประเทศและการส่งออก ปี 2563/2564 มีจำนวน 28.79 ล้านตันข้าวเปลือก ในขณะที่ผลผลิตข้าวปี 2563/2564 มีจำนวน 29.13 ล้านตันข้าวเปลือก ทำให้ปริมาณผลผลิตข้าวมีมากกว่าความต้องการ 0.34 ล้านตันข้าวเปลือก คิดเป็นพื้นที่ที่ต้องปรับลดการปลูกข้าว 0.81 ล้านไร่ โดยกำหนดพื้นที่บริหารจัดการสินค้าข้าว แบ่งเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมมากและปานกลาง (S1/S2) 44.35 ล้านไร่ และพื้นที่เหมาะสมน้อยและไม่เหมาะสม (S3/N) 24.34 ล้านไร่ ดังนั้นจึงควรปรับลดการปลูกข้าวในพื้นที่โซน (S3/N) เป็นลำดับแรก เพื่อสร้างความสมดุลของสินค้าข้าวรายภาค ด้วยการลดพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 684,789 ไร่ ภาคเหนือ จำนวน 73,199 ไร่ ภาคกลาง จำนวน 28,213 ไร่ ภาคตะวันออก จำนวน 23,749 ไร่ และภาคใต้ จำนวน 2,115 ไร่ ตามลำดับ (ตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 การคาดการณ์พื้นที่ในการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) สินค้าข้าว 73* จังหวัด

ภาค	พื้นที่ปลูกข้าวในชั้น เหมาะสม (S1/S2) (ไร่)	พื้นที่ปลูกข้าวในชั้น ไม่เหมาะสม (S3/N) (ไร่)	พื้นที่สำหรับบริหารจัดการ ข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N)** (ไร่)
รวมทั้งประเทศ	44,350,581	24,338,646	812,065
ภาคเหนือ	13,363,029	2,183,006	73,199
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	20,958,124	20,422,558	684,789
ภาคกลาง	6,811,985	844,281	28,213
ภาคตะวันออก	2,155,928	708,270	23,749
ภาคใต้	1,061,515	180,531	2,115

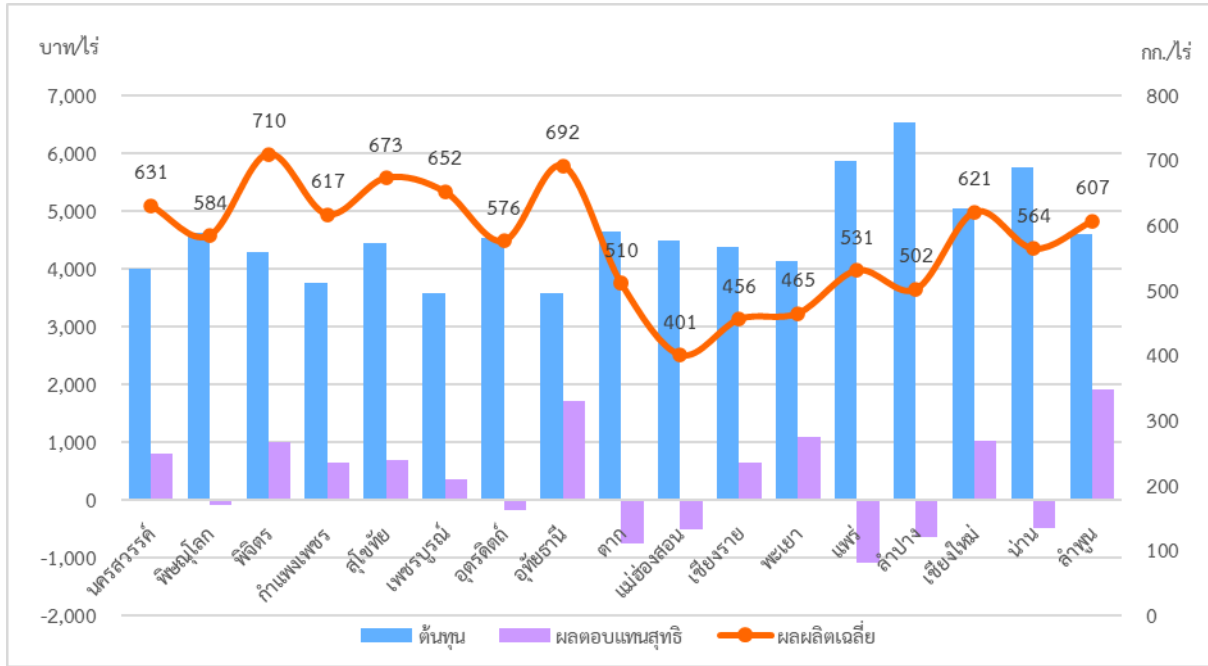
ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน

หมายเหตุ : * 73 จังหวัด (ยกเว้น กรุงเทพมหานคร ยะลา นราธิวาส และปัตตานี)

** จากการคำนวณ

1) ภาคเหนือ

จากการคาดการณ์ผลผลิตข้าวรวม ปี 2563 และความต้องการสินค้าข้าวในภาพรวมของประเทศ (การใช้ในประเทศ และการส่งออก) ปี 2564 พบว่าปริมาณข้าวมีมากกว่าความต้องการ ซึ่งจากการคำนวณควรลดพื้นที่การปลูกข้าวทั้งประเทศ จำนวน 812,065 ไร่ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด จึงควรกำหนดพื้นที่สำหรับบริหารจัดการสินค้าข้าวเป็นรายภาค ซึ่งปัจจุบันในภาคเหนือมีการปลูกข้าวในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ดังนั้น ควรพิจารณาปรับลดในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ก่อนเป็นลำดับแรก โดยควรลดพื้นที่ปลูก จำนวน 73,199 ไร่ จากพื้นที่ปลูกข้าวที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ของภาคเหนือทั้งหมด จำนวน 2,183,006 ไร่ โดยเฉพาะในจังหวัดที่มีผลผลิตต่ำ ต้นทุนสูง และผลตอบแทนสุทธิต่ำ เช่น จังหวัดแพร่ ตาก ลำปาง แม่ฮ่องสอน และน่าน เป็นต้น (ภาพที่ 3.10)

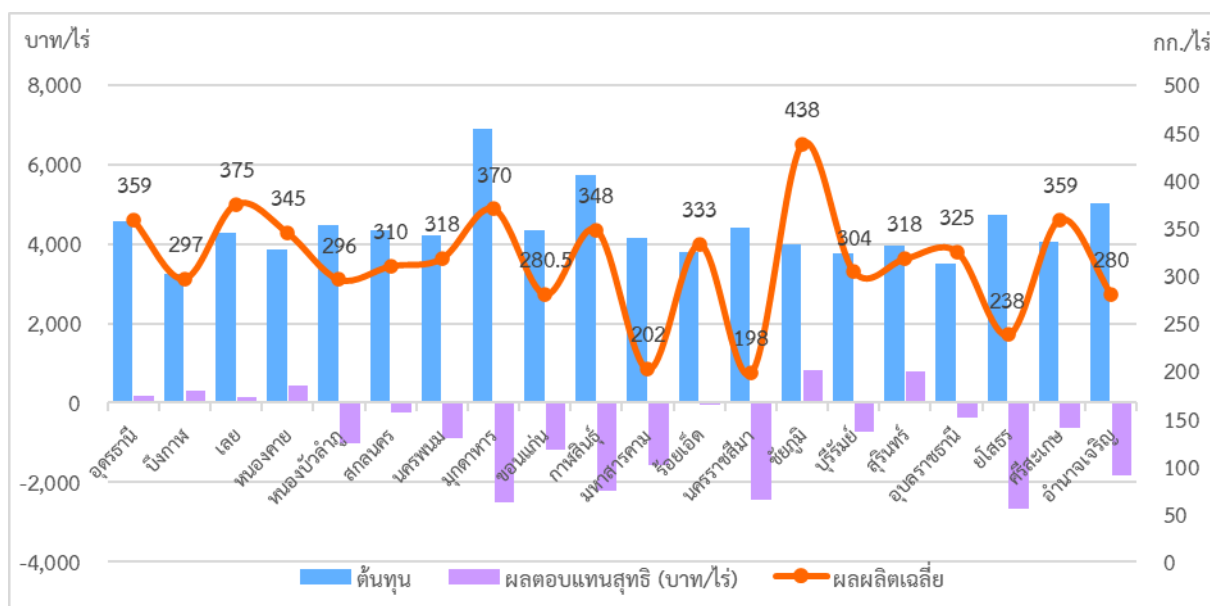
ภาพที่ 3.10 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสุทธิของสินค้าข้าว ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคเหนือ

สำหรับการปรับเปลี่ยนผลผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ของข้าวในภาคเหนือ พบว่ามีสินค้าทางเลือกที่ให้ผลตอบแทนสุทธิที่คุ้มค่า เช่น เกษตรผสมผสาน ไม้ผล พืชสมุนไพร พืชอาหารสัตว์ และพืชผัก เป็นต้น เมื่อพิจารณาเป็นรายสินค้าที่ให้ผลตอบแทนสุทธิสูง ได้แก่ (1) การทำเกษตรผสมผสาน จังหวัดแพร่ และจังหวัดตาก ให้ผลตอบแทนสุทธิ 566,243 บาท/ไร่ และ 114,520 บาท/ไร่ ตามลำดับ (2) ไร่นาสวนผสม จังหวัดสุโขทัย ให้ผลตอบแทนสุทธิ 273,710 บาท/ไร่ (3) อะโวคาโด จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดลำพูน จังหวัดพะเยา ให้ผลตอบแทนสุทธิ 141,328 บาท/ไร่ และจังหวัดตาก ให้ผลตอบแทนสุทธิ 69,452 บาท/ไร่ (4) ส้มเขียวหวาน จังหวัดกำแพงเพชร ให้ผลตอบแทนสุทธิ 99,548 บาท/ไร่ (5) มะนาว จังหวัดพิจิตร ให้ผลตอบแทนสุทธิ 52,151 บาท/ไร่ (6) พืชสมุนไพร จังหวัดแพร่ ให้ผลตอบแทนสุทธิ 42,362 บาท/ไร่ (7) ทูเรียน จังหวัดอุทัยธานี ให้ผลตอบแทนสุทธิ 40,071 บาท/ไร่ (8) สับปะรด (นอกฤดู) จังหวัดลำปาง ให้ผลตอบแทนสุทธิ 39,973 บาท/ไร่ (9) มะม่วงน้ำดอกไม้ จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิจิตร ให้ผลตอบแทนสุทธิ 38,968 บาท/ไร่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ให้ผลตอบแทนสุทธิ 38,922 บาท/ไร่ และจังหวัดพิษณุโลก ให้ผลตอบแทนสุทธิ 20,220 บาท/ไร่ และ (10) พืชผักปลอดภัย จังหวัดตาก และจังหวัดพิษณุโลก ให้ผลตอบแทนสุทธิ 30,474 บาท/ไร่ และ 29,550 บาท/ไร่ ตามลำดับ ทั้งนี้ ข้อมูลผลตอบแทนสุทธิอาจเปลี่ยนแปลงได้ขึ้นอยู่กับราคา ปริมาณผลผลิต และความต้องการของตลาด ณ ช่วงเวลานั้นๆ (ตารางภาคผนวกที่ 3.1)

2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากการคาดการณ์ผลผลิตข้าวรวม ปี 2563 และความต้องการสินค้าข้าวในภาพรวมของประเทศ (การใช้ในประเทศ และการส่งออก) ปี 2564 พบว่าปริมาณข้าวมีมากกว่าความต้องการ ซึ่งจากการคำนวณควรลดพื้นที่การปลูกข้าวทั้งประเทศ จำนวน 812,065 ไร่ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด จึงควรกำหนดพื้นที่สำหรับบริหารจัดการสินค้าข้าวเป็นรายภาค ซึ่งปัจจุบันพื้นที่ปลูกข้าวในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือมีทั้งในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) มากเกินกว่าความต้องการที่จะใช้สำหรับการบริหารจัดการพื้นที่ปลูกข้าวได้อย่างสมดุลและเหมาะสม ดังนั้น การปลูกข้าวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรพิจารณาปรับลดในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) เป็นลำดับแรก จำนวน 684,789 ไร่ โดยพิจารณาปรับลดจากการปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด จำนวน 20,422,558 ไร่ โดยเฉพาะในจังหวัดที่มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่ำ ต้นทุนสูง และผลตอบแทนสุทธิต่ำ เช่น จังหวัดยโสธร นครราชสีมา และมุกดาหาร เป็นต้น (ภาพที่ 3.11)

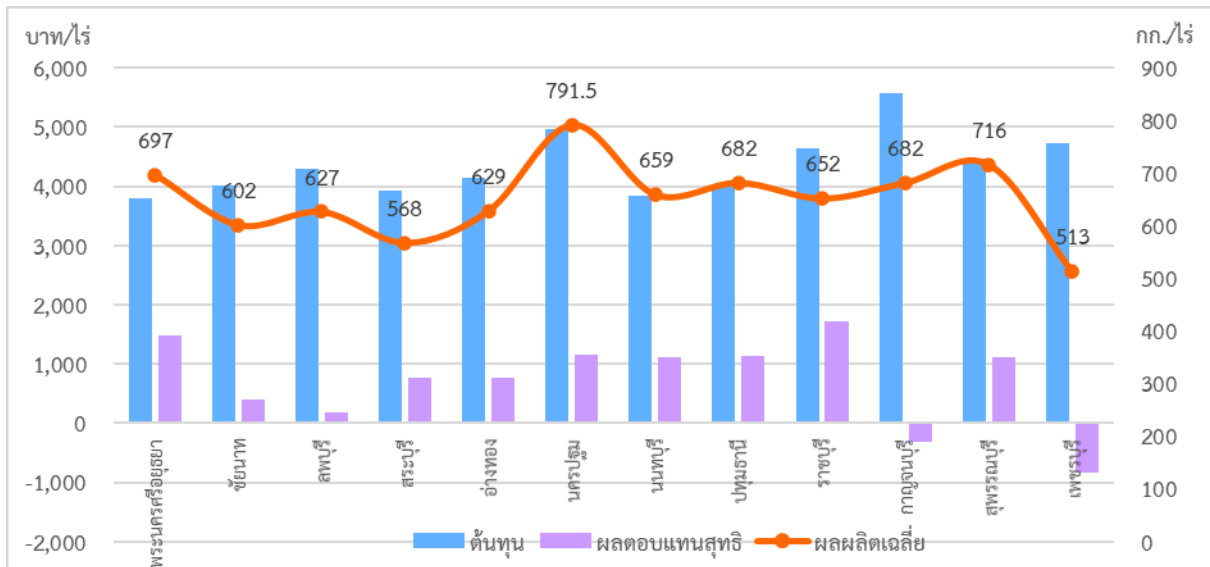
ภาพที่ 3.11 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสุทธิของสินค้าข้าว ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สำหรับการปรับเปลี่ยนในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ของข้าวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าสินค้าที่ให้ผลตอบแทนสุทธิที่คุ้มค่า เช่น ไม้ผล พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ พืชสมุนไพร และพืชอาหารสัตว์ เป็นต้น พิจารณาเป็นรายสินค้าที่ให้ผลตอบแทนสุทธิสูง ได้แก่ (1) ดอกเบญจมาศ จังหวัดหนองคาย ให้ผลตอบแทนสุทธิ 97,477 บาท/ไร่ (2) ดอกมัม จังหวัดหนองคาย ให้ผลตอบแทนสุทธิ 87,803 บาท/ไร่ (3) มะละกอ (ผลสุก) จังหวัดอุดรธานี ให้ผลตอบแทนสุทธิ 78,083 บาท/ไร่ (4) มะม่วงมหาชนก จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้ผลตอบแทนสุทธิ 58,277 บาท/ไร่ (5) พุทรา จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้ผลตอบแทนสุทธิ 52,358 บาท/ไร่ (6) พริกจังหวัดนครราชสีมา ให้ผลตอบแทนสุทธิ 40,298 บาท/ไร่ (7) ข้าเหลียง จังหวัดนครราชสีมา ให้ผลตอบแทนสุทธิ 35,415 บาท/ไร่ (8) ต้นหอม จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดเลย ให้ผลตอบแทนสุทธิ 33,355 บาท/ไร่ (9) กลัวยหอมทอง จังหวัดอุดรธานี ให้ผลตอบแทนสุทธิ 28,968 บาท/ไร่ และ (10) ดอกดาวเรือง จังหวัดเลย ให้ผลตอบแทนสุทธิ 27,056 บาท/ไร่ ทั้งนี้ ข้อมูลผลตอบแทนสุทธิอาจเปลี่ยนแปลงได้ขึ้นอยู่กับราคา ปริมาณผลผลิต และความต้องการของตลาด ณ ช่วงเวลานั้นๆ (ตารางภาคผนวกที่ 3.2)

3) ภาคกลาง

จากการคาดการณ์ผลผลิตข้าวรวม ปี 2563 และความต้องการสินค้าข้าวในภาพรวมของประเทศ (การใช้ในประเทศ และการส่งออก) ปี 2564 พบว่าปริมาณข้าวมีมากกว่าความต้องการ ซึ่งจากการคำนวณควรลดพื้นที่การปลูกข้าวทั้งประเทศ จำนวน 812,065 ไร่ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด จึงควรกำหนดพื้นที่สำหรับบริหารจัดการสินค้าข้าวเป็นรายภาค ซึ่งปัจจุบันพื้นที่ปลูกข้าวในภาคกลางมีทั้งในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) มากเกินกว่าความต้องการที่จะใช้สำหรับการบริหารจัดการพื้นที่ปลูกข้าวได้อย่างสมดุลและเหมาะสม ดังนั้น การปลูกข้าวในพื้นที่ภาคกลาง ควรพิจารณาปรับลดในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) เป็นลำดับแรก จำนวน 28,213 ไร่ โดยพิจารณาปรับลดจากการปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ของภาคกลางทั้งหมด จำนวน 844,281 ไร่ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ที่มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่ำ ต้นทุนสูง และผลตอบแทนสุทธิต่ำ ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี กาญจนบุรี และลพบุรี (ภาพที่ 3.12)

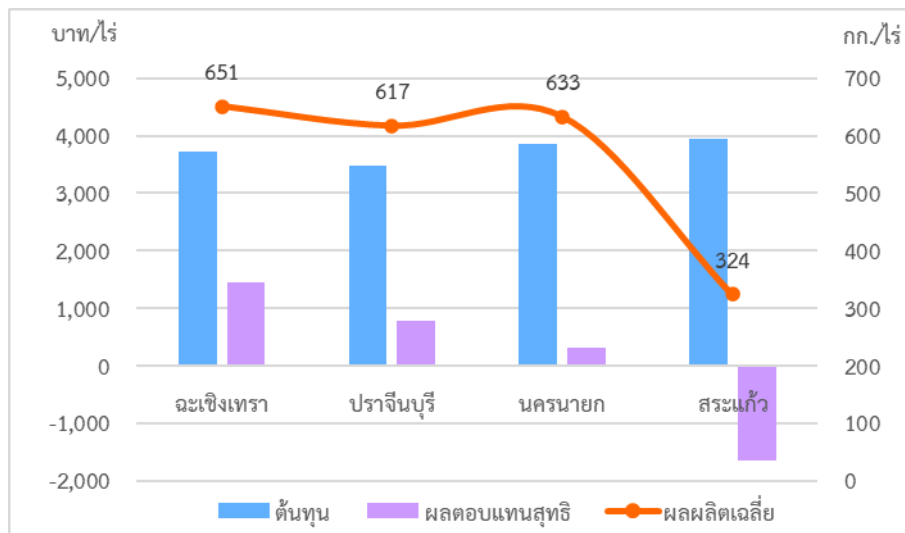

ภาพที่ 3.12 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้าข้าว ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคกลาง

สำหรับการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ของข้าวในภาคกลาง พบว่ามีสินค้าทางเลือกที่ให้ผลตอบแทนสุทธิสูง เช่น พืชสมุนไพร ไม้ดอกไม้ประดับ พืชผัก พืชอาหารสัตว์ ไม้ผล เป็นต้น เมื่อพิจารณาเป็นรายสินค้าที่ให้ผลตอบแทนสุทธิสูง ได้แก่ (1) พลู จังหวัดสมุทรสาคร ให้ผลตอบแทนสุทธิ 154,859 บาท/ไร่ (2) ดอกมะลิ จังหวัดนครปฐม ให้ผลตอบแทนสุทธิ 137,118 บาท/ไร่ (3) ดีปลี (แห้ง) จังหวัดนครปฐม ให้ผลตอบแทนสุทธิ 89,800 บาท/ไร่ (4) กระจ่าง จังหวัดสุพรรณบุรี ให้ผลตอบแทนสุทธิ 88,100 บาท/ไร่ (5) ไพร จังหวัดนครปฐม ให้ผลตอบแทนสุทธิ 61,323 บาท/ไร่ และ (6) ขนุน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้ผลตอบแทนสุทธิ 54,857 บาท/ไร่ เป็นต้น ทั้งนี้ ข้อมูลผลตอบแทนสุทธิ อาจเปลี่ยนแปลงได้ ขึ้นอยู่กับราคา ปริมาณผลผลิต และความต้องการของตลาด ณ ช่วงเวลานั้นๆ (ตารางภาคผนวกที่ 3.3)

4) ภาคตะวันออก

จากการคาดการณ์ผลผลิตข้าวรวม ปี 2563 และความต้องการสินค้าข้าวในภาพรวมของประเทศ (การใช้ในประเทศ และการส่งออก) ปี 2564 พบว่าปริมาณข้าวมีมากกว่าความต้องการ ซึ่งจากการคำนวณควรลดพื้นที่การปลูกข้าวทั่วประเทศ จำนวน 812,065 ไร่ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด จึงควรกำหนดพื้นที่สำหรับบริหารจัดการสินค้าข้าวเป็นรายภาค ซึ่งปัจจุบันพื้นที่ปลูกข้าวในภาคตะวันออก มีทั้งในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) มากเกินกว่าความต้องการที่จะใช้สำหรับการบริหารจัดการพื้นที่ปลูกข้าวได้อย่างสมดุลและเหมาะสม ดังนั้น การปลูกข้าวในพื้นที่ภาคตะวันออก ควรพิจารณาปรับลดในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) เป็นลำดับแรก จำนวน 23,749 ไร่ โดยพิจารณาปรับลดจากการปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ของภาคตะวันออกทั้งหมด จำนวน 708,270 ไร่ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่ำสุด ได้แก่ จังหวัดสระแก้วมีผลผลิตเฉลี่ย 324 กิโลกรัมต่อไร่ และให้ผลตอบแทนสุทธิ -1,653 บาท เป็นต้น (ภาพที่ 3.13)

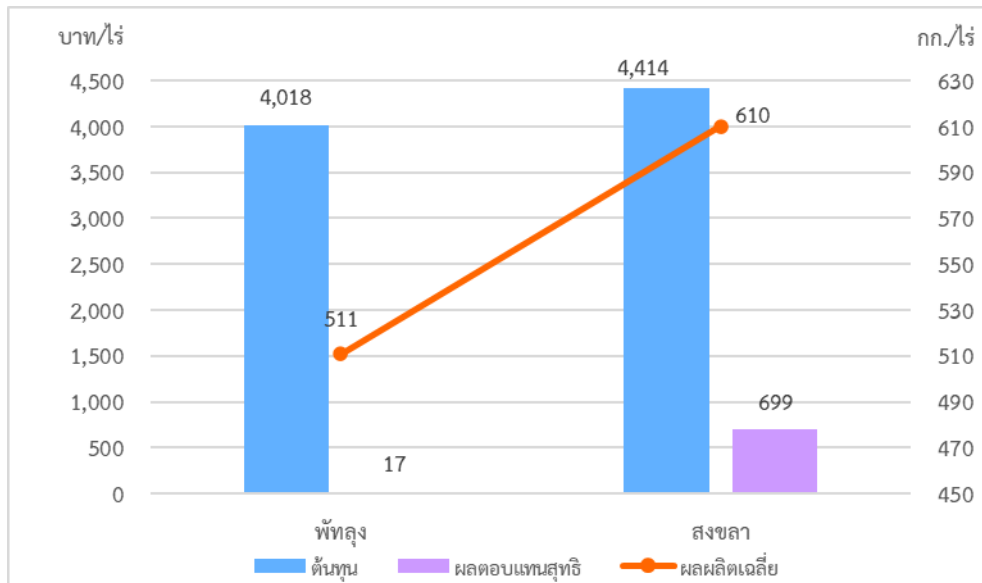

ภาพที่ 3.13 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสุทธิของสินค้าข้าว ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคตะวันออก

สำหรับการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ของข้าวในภาคตะวันออก พบว่ามีสินค้าทางเลือกที่ให้ผลตอบแทนสุทธิที่คุ้มค่า เช่น ไม้ผล พืชผัก พืชสมุนไพร เป็นต้น เมื่อพิจารณาเป็นรายสินค้าที่ให้ผลตอบแทนสุทธิสูง ได้แก่ (1) เห็ดฟางโรงเรือน จังหวัดฉะเชิงเทรา ให้ผลตอบแทนสุทธิ 80,528 บาท/ไร่ (2) ไม้ดอกไม้ประดับ (ขนาด 8 นิ้ว) จังหวัดนครนายก ให้ผลตอบแทนสุทธิ 69,415 บาท/ไร่ และ (3) หญ้าหนวดแมว จังหวัดปราจีนบุรี ให้ผลตอบแทนสุทธิ 65,160 บาท/ไร่ เป็นต้น ทั้งนี้ ข้อมูลผลตอบแทนสุทธิ อาจเปลี่ยนแปลงได้ ขึ้นอยู่กับราคา ปริมาณผลผลิต และความต้องการของตลาด ณ ช่วงเวลานั้นๆ (ตารางภาคผนวกที่ 3.4)

5) ภาคใต้

จากการคาดการณ์ผลผลิตข้าวรวม ปี 2563 และความต้องการสินค้าข้าวในภาพรวมของประเทศ (การใช้ในประเทศ และการส่งออก) ปี 2564 พบว่าปริมาณข้าวมีมากกว่าความต้องการซึ่งจากการคำนวณควรลดพื้นที่การปลูกข้าวทั้งประเทศ จำนวน 812,065 ไร่ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด จึงควรกำหนดพื้นที่สำหรับบริหารจัดการสินค้าข้าวเป็นรายภาค ซึ่งปัจจุบันพื้นที่ปลูกข้าวในภาคใต้ มีทั้งในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) มากเกินกว่าความต้องการที่จะใช้สำหรับการบริหารจัดการพื้นที่ปลูกข้าวได้อย่างสมดุลและเหมาะสม ดังนั้นการปลูกข้าวในพื้นที่ภาคใต้ ควรพิจารณาปรับลดในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) เป็นลำดับแรก จำนวน 2,115 ไร่ โดยพิจารณาปรับลดจากการปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ของภาคใต้ทั้งหมด จำนวน 180,531 ไร่ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่น้ำ ต้นทุนสูง และผลตอบแทนสุทธิต่ำ ได้แก่ จังหวัดพัทลุงที่มีต้นทุน 4,018 บาท/ไร่ และให้ผลตอบแทนสุทธิเพียง 17 บาท เป็นต้น (ภาพที่ 3.14)

ภาพที่ 3.14 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้าข้าว ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคใต้

สำหรับการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ของข้าวในภาคใต้ พบว่ามีสินค้าทางเลือกที่ให้ผลตอบแทนสุทธิสูง เช่น พืชผัก ไม้ดอก พืชอาหารสัตว์ ไม้ผล เป็นต้น เมื่อพิจารณาเป็นรายสินค้าที่ให้ผลตอบแทนสุทธิต่ำกว่าสูง เช่น กล้วยหอมทอง จังหวัดพัทลุงและสงขลา ให้ผลตอบแทนสุทธิ 61,807 บาท/ไร่ ดาวเรือง จังหวัดพัทลุงและสงขลา ให้ผลตอบแทนสุทธิ 55,515 บาท/ไร่ พริกเขียวมัน จังหวัดพัทลุงและสงขลา ให้ผลตอบแทนสุทธิ 26,681 บาท/ไร่ หนุ่ยหวายข้อ จังหวัดพัทลุงและสงขลา ให้ผลตอบแทนสุทธิ 24,119 บาท/ไร่ เป็นต้น ทั้งนี้ ข้อมูลผลตอบแทนสุทธิอาจเปลี่ยนแปลงได้ ขึ้นอยู่กับราคา ปริมาณผลผลิต และความต้องการของตลาด ณ ช่วงเวลานั้นๆ (ตารางภาคผนวกที่ 3.5)

3.2 สถานการณ์การผลิตและการตลาดยางพารา

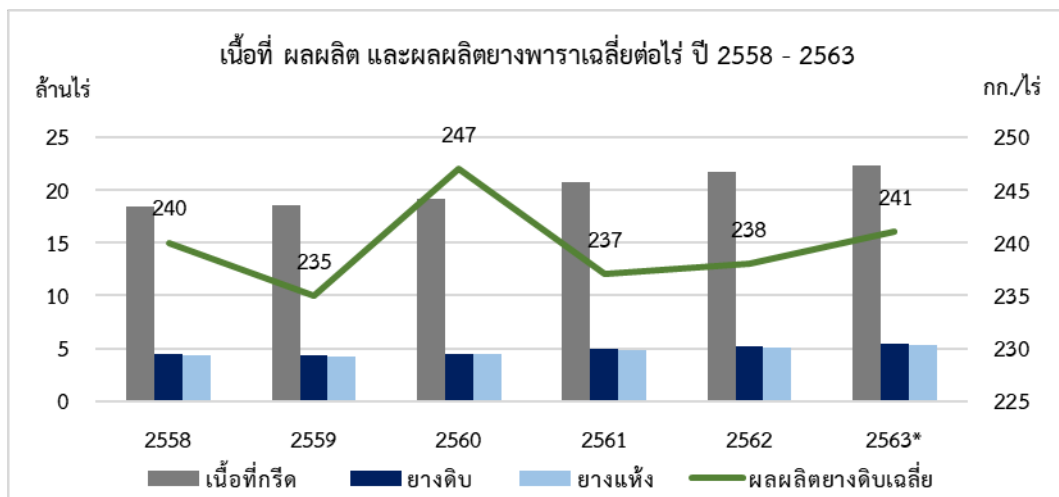
ในปี 2558 - 2562 ผลผลิตยางพาราของโลกเพิ่มขึ้นจาก 12.26 ล้านตัน ในปี 2558 เป็น 13.82 ล้านตัน ในปี 2562 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.50 ต่อปี เนื่องจากยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่ให้ผลตอบแทนสูง จึงจูงใจให้มีการขยายเนื้อที่ปลูกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในประเทศผู้ผลิตหลัก ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย เวียดนาม และ มาเลเซีย ด้านความต้องการใช้ยางพาราของโลกมีแนวโน้มจาก 12.27 ล้านตัน ในปี 2558 เพิ่มขึ้นเป็น 13.91 ล้านตัน ในปี 2562 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.43 ต่อปี ด้านราคายางพาราในตลาดโลกปรับลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเศรษฐกิจโลกได้รับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจของสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และทั่วโลก รวมทั้งมาตรการทางการค้าระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกาที่ยืดเยื้อ

3.2.1 สถานการณ์การผลิตยางพาราของไทย

1) สถานการณ์การผลิต ระดับประเทศ

ในช่วงปี 2558 - 2562 ประเทศไทยมีเนื้อที่กรีดยังเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.45 ต่อปี โดยเพิ่มขึ้นจาก 18.43 ล้านไร่ ในปี 2558 เป็น 21.66 ล้านไร่ ในปี 2562 และผลผลิตเพิ่มขึ้นจาก 4.34 ล้านตันยางแห้ง ในปี 2558 เป็น 5.08 ล้านตันยางแห้ง ในปี 2562 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.51 ต่อปี เนื่องจากในช่วงปี 2553 - 2554 ราคายางพาราอยู่ในระดับสูงจูงใจให้เกษตรกรขยายเนื้อที่ปลูกโดยเฉพาะในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยปัจจุบันประเทศไทยมีเนื้อที่ปลูกยางพารามากเป็นอันดับ 2 ของโลกรองจาก อินโดนีเซีย แต่ด้านผลผลิตไทยเป็นประเทศที่มีผลผลิตยางมากที่สุดของโลกในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา

ปี 2563 คาดว่าจะมีเนื้อที่กรีดยัง 22.25 ล้านไร่ เพิ่มขึ้นจาก 21.66 ล้านไร่ ของปี 2562 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.72 ผลผลิตคาดว่าจะมีประมาณ 5.29 ล้านตันยางแห้ง เพิ่มขึ้นจาก 5.08 ล้านตันยางแห้งของปี 2562 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.94 (ภาพที่ 3.15) เนื่องจากเนื้อที่กรีดยังได้เพิ่มมากขึ้น ต้นยางพาราอยู่ในช่วงอายุที่ให้ผลผลิตสูง ประกอบกับปริมาณน้ำฝนมีเพียงพอ ต้นยางสมบูรณ์ดี ส่งผลให้ผลผลิตรวมทั้งประเทศเพิ่มขึ้น

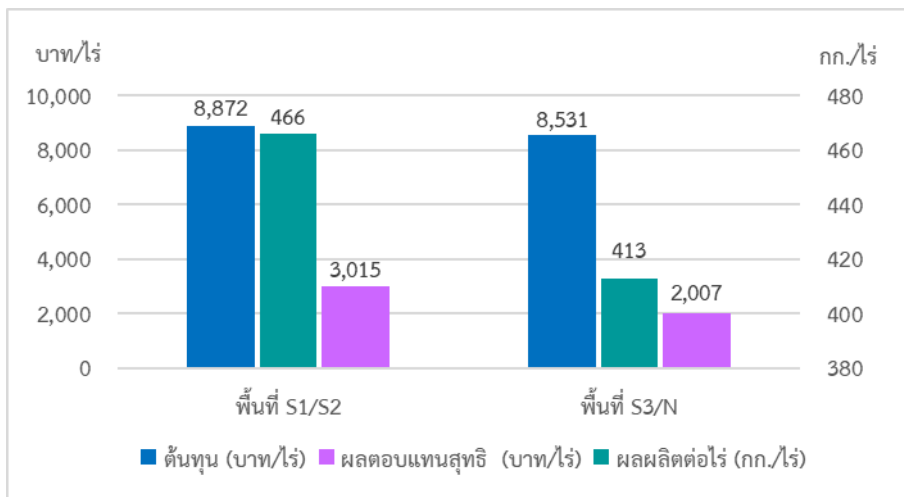
ภาพที่ 3.15 เนื้อที่ ผลผลิต และผลผลิตยางพาราเฉลี่ยต่อไร่ ปี 2558 - 2563

2) สถานการณ์การผลิตระดับภาค

จากข้อมูลการสำรวจของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1-12 พบว่าพื้นที่ที่มีการปลูกยางพาราและมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดปี 2558 (GPP : Gross Provincial Product for 2015) สูงใน 4 อันดับแรก (Top 4) ของจังหวัดส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ที่ โดยแต่ละภาคมีสถานการณ์การผลิต ดังนี้

2.1) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

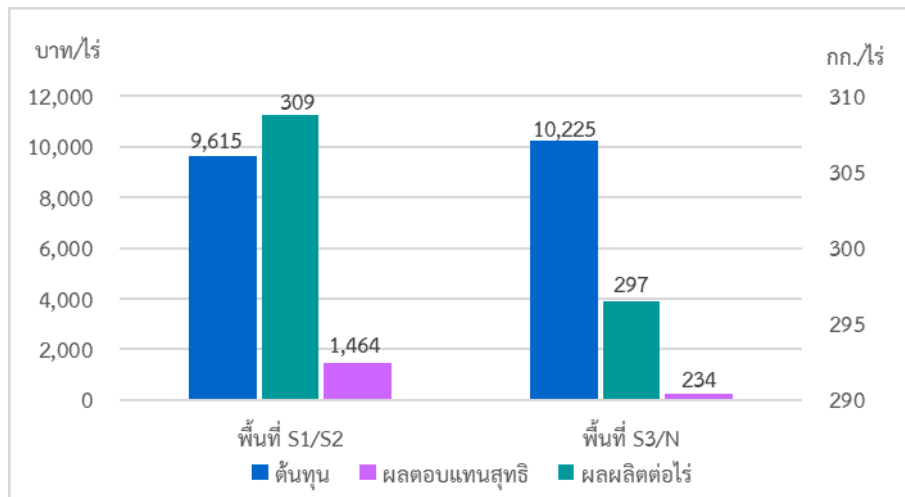
การผลิตยางพาราของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 20 จังหวัด มีพื้นที่ปลูกยางพาราทั้งหมด 5,516,569 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) 4,239,060 ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) จำนวน 1,277,509 ไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2561) ซึ่งจากการสำรวจของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่าการผลิตยางพาราของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 11 จังหวัด มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดปี 2558 (GPP : Gross Provincial Product for 2015) สูงใน 4 อันดับแรก (Top 4) ของจังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี บึงกาฬ เลย หนองคาย หนองบัวลำภู มุกดาหารกาฬสินธุ์ บุรีรัมย์ สุรินทร์ อุบลราชธานี และอำนาจเจริญ รวมพื้นที่ 3,954,773 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) จำนวน 2,957,362 ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) จำนวน 997,411 ไร่ โดยจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) 5 อันดับแรก ได้แก่ จังหวัดหนองคาย อุบลราชธานี เลย บุรีรัมย์ มุกดาหาร และ 5 จังหวัดแรก ที่มีพื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี บึงกาฬ เลย หนองคาย และสุรินทร์ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาตามความเหมาะสมของพื้นที่ พบว่าพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) มีผลผลิตเฉลี่ย 466 กิโลกรัม/ไร่ ต้นทุน 8,872 บาท/ไร่ และผลตอบแทนสุทธิ 3,015 บาท/ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) มีผลผลิตเฉลี่ย 413 กิโลกรัม/ไร่ ต้นทุน 8,531 บาท/ไร่ และผลตอบแทนสุทธิ 2,007 บาท/ไร่ (ภาพที่ 3.16)

ภาพที่ 3.16 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้ายางพาราในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2) ภาคตะวันออก

การผลิตยางพาราของภาคตะวันออกทั้งหมด 8 จังหวัด มีพื้นที่ปลูกยางพาราทั้งหมด จำนวน 2,494,538 ไร่ แบ่งออกเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม (S1/S2) จำนวน 2,027,763 ไร่ และพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (S3/N) จำนวน 466,775 ไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2561) ซึ่งจากการสำรวจของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่าการผลิตยางพาราของภาคตะวันออกจำนวน 4 จังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดปี 2558 (GPP : Gross Provincial Product for 2015) สูงใน 4 อันดับแรก (Top 4) ของจังหวัด ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด รวมพื้นที่ปลูก 1,957,839 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม (S1/S2) จำนวน 1,560,184 ไร่ และพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (S3/N) จำนวน 397,665 ไร่ โดยจังหวัดระยองมีพื้นที่ปลูกยางพาราตามความเหมาะสม (S1/S2) มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ จังหวัดตราด จันทบุรี และชลบุรี และจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) มากที่สุด ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี ระยอง ตราด และชลบุรี ตามลำดับ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาตามความเหมาะสมของพื้นที่ พบว่าในพื้นที่ที่เหมาะสม (S1/S2) มีผลผลิตเฉลี่ย 309 กิโลกรัม/ไร่ ต้นทุน 9,615 บาท/ไร่ และผลตอบแทนสุทธิ 1,464 บาท/ไร่ และพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (S3/N) มีผลผลิตเฉลี่ย 297 กิโลกรัม/ไร่ ต้นทุน 10,225 บาท/ไร่ และผลตอบแทนสุทธิ 234 บาท/ไร่ (ภาพที่ 3.17)

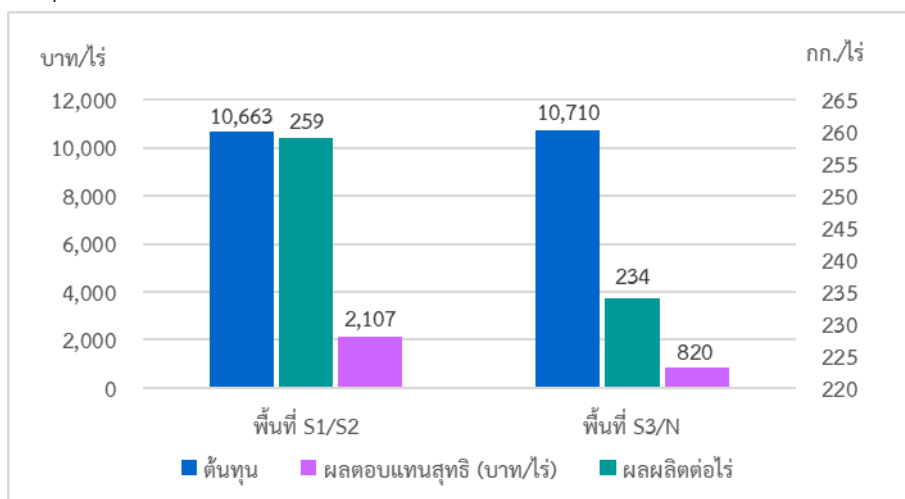

ภาพที่ 3.17 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้ายางพาราในพื้นที่ที่เหมาะสม (S1/S2) และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคตะวันออก

2.3) ภาคใต้

การผลิตยางพาราของภาคใต้ จำนวน 14 จังหวัด มีพื้นที่ปลูกยางพาราทั้งหมด จำนวน 13,433,147 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ที่เหมาะสม (S1/S2) จำนวน 9,508,434 ไร่ และพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (S3/N) จำนวน 3,924,713 ไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2561) ซึ่งจากการสำรวจของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่าการผลิตยางพาราของภาคใต้จำนวน 11 จังหวัด ที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดปี 2558 (GPP : Gross Provincial Product for 2015) สูงใน 4 อันดับแรก (Top4) ของจังหวัด ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี สงขลา นครศรีธรรมราช ตรัง กระบี่ พัทลุง ชุมพร พังงา สตูล ระนอง และภูเก็ต รวมพื้นที่ปลูก 11,085,639 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม (S1/S2) จำนวน 8,252,165 ไร่ และพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (S3/N) จำนวน 2,833,474 ไร่ โดยจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ที่เหมาะสม (S1/S2) 5 จังหวัดแรก คือ จังหวัดสุราษฎร์ธานี สงขลา

นครศรีธรรมราช ตรัง และกระบี่ และปลูกยางพาราในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) มากที่สุดใน 5 จังหวัดแรก คือ จังหวัดสงขลา พังงา นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี และชุมพร ทั้งนี้เมื่อพิจารณาตามความเหมาะสมของพื้นที่ พบว่าในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) มีผลผลิตเฉลี่ย 259 กิโลกรัม/ไร่ ต้นทุน 10,663 บาท/ไร่ และผลตอบแทนสุทธิ 2,107 บาท/ไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) มีผลผลิตเฉลี่ย 234 กิโลกรัม/ไร่ ต้นทุน 10,710 บาท/ไร่ และผลตอบแทนสุทธิ 820 บาท/ไร่ (ภาพที่ 3.18)

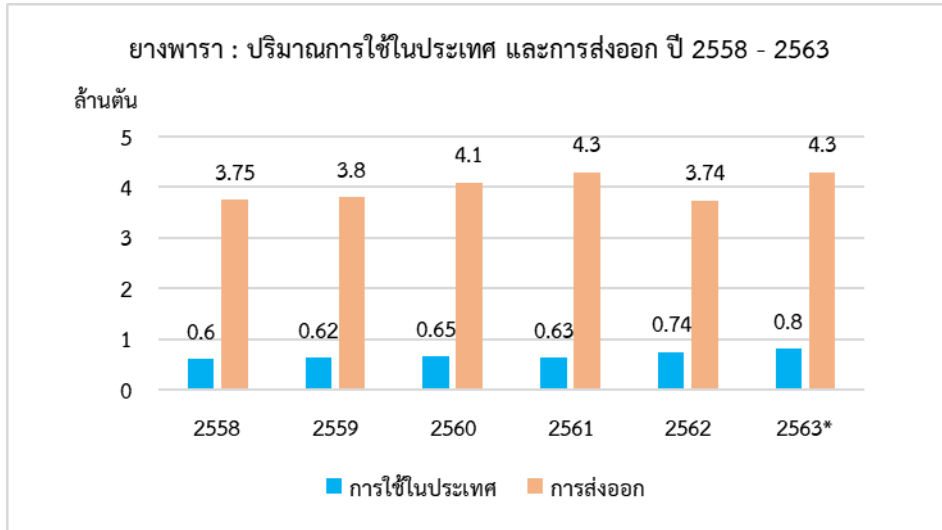
ภาพที่ 3.18 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้ายางพาราในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคใต้

2) การตลาดและราคา

2.1) การตลาด

ในช่วง 2558 - 2562 ประเทศไทยมีความต้องการใช้ยางพาราเพิ่มขึ้นจาก 600,491 ตัน ในปี 2558 เป็น 738,000 ตัน ในปี 2562 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.45 ต่อปี (ภาพที่ 3.19) เนื่องจากการขยายฐานการผลิตของอุตสาหกรรมจากต่างประเทศทั้งอุตสาหกรรมยางล้อและอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางชนิดจุ่ม เช่น ถุงมือยาง เป็นต้น นอกจากนี้ภาครัฐยังส่งเสริม/สนับสนุนให้นำยางพารามาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เพื่อใช้ภายในประเทศ รวมถึงส่งเสริมให้มีการใช้ยางพาราในหน่วยงานภาครัฐเพิ่มมากขึ้น และ

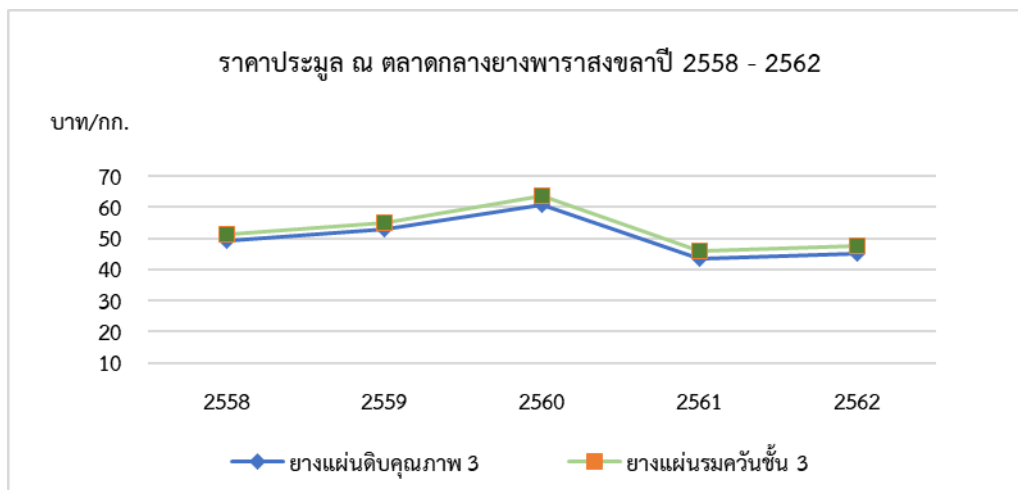
ปี 2563 คาดว่าการใช้ยางพาราจะเพิ่มขึ้นเป็น 0.80 ล้านตันเนื่องจากยังมีความต้องการใช้ยางพาราในอุตสาหกรรมยานยนต์ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ยางพาราภายในประเทศให้มากขึ้น สำหรับการส่งออกยางพาราของไทยจะเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปีที่ผ่านมา เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของผลผลิตในพื้นที่เริ่มเปิดกรีดต้นยางที่ปลูกใหม่

ภาพที่ 3.19 ปริมาณการใช้ในประเทศ และการส่งออก ปี 2558 - 2563

2.2) ราคา

ในปี 2558 - 2562 ราคายางพาราในประเทศปรับตัวค่อนข้างผันผวน โดยในปี 2558 ราคายางพาราปรับตัวต่ำสุด เนื่องจากภาวะวิกฤติเศรษฐกิจของสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และจีนที่ซบเซา รวมทั้งราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกปรับตัวลดลง จากนั้นราคายางพาราเริ่มปรับตัวดีขึ้นในปลายปี 2559 ถึงปี 2560 และเริ่มปรับตัวลดลงอีกครั้งในปี 2561 และต่อเนื่องมาจนถึงปี 2562 (ภาพที่ 3.20) เป็นผลจากความกังวลของนักลงทุนที่มีต่อความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจและการเมือง โดยเฉพาะมาตรการทางด้านการค้าระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกา สำหรับปี 2563 คาดว่าราคายางพาราในประเทศมีแนวโน้มทรงตัวต่อจากปีที่ผ่านมา เนื่องจากการชะลอการใช้จ่ายของประเทศไทยจากปัญหามาตรการทางการค้าระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกา

ภาพที่ 3.20 ราคาประมูล ณ ตลาดกลางยางพาราสงขลาปี 2558 - 2562

3.2.2 การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) ยางพารา

จากการคาดการณ์ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (ณ เดือนพฤศจิกายน 2562) ความต้องการสินค้ายางพารา (การใช้ในประเทศ การส่งออก) ปี 2564 มีจำนวน 5.28 ล้านตัน ในขณะที่ผลผลิตยางพาราปี 2563 มีจำนวน 5.37 ล้านตัน ซึ่งจะเห็นว่าปริมาณยางพารามากกว่าความต้องการ จำนวน 0.09 ล้านตัน คิดเป็นพื้นที่ที่ต้องลดการปลูกยางพารา จำนวน 373,444 ไร่ โดยสามารถนำมากำหนดพื้นที่สำหรับบริหารจัดการสินค้าตามความต้องการของตลาด ในพื้นที่ปลูกยางพาราชั้นไม่เหมาะสม (S3/N) เพื่อสร้างความสมดุลของสินค้ายางพารารายภาค ด้วยการลดพื้นที่ภาคใต้ จำนวน 204,632 ไร่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 92,261 ไร่ และภาคตะวันออก จำนวน 33,710 ไร่ ตามลำดับ (ตารางที่ 3.2)

ตารางที่ 3.2 การคาดการณ์พื้นที่ในการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) สินค้ายางพารา 73 จังหวัด

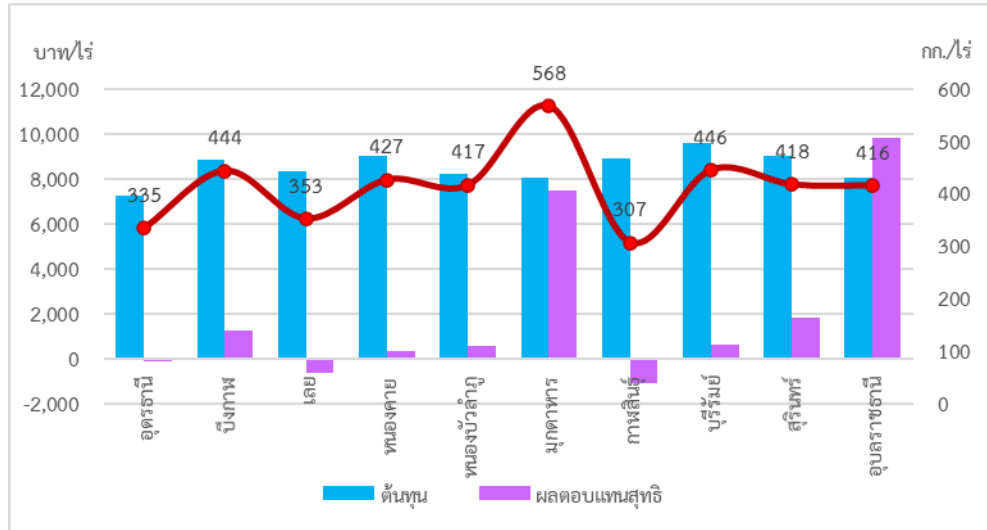
ภาค	พื้นที่ปลูกยางพารา ในชั้นเหมาะสม (S1/S2) (ไร่)	พื้นที่ปลูกยางพารา ในชั้นไม่เหมาะสม (S3/N) (ไร่)	พื้นที่สำหรับบริหารจัดการ ยางพาราในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N)* (ไร่)
รวมทั้งประเทศ	15,158,067	5,170,968	373,444
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4,239,060	1,277,509	92,261
ภาคตะวันออก	2,027,763	466,775	33,710
ภาคใต้	8,252,165	2,833,474	204,632
ภาคอื่นๆ	639,079	593,210	42,841

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน

หมายเหตุ : * จากการคำนวณ

1) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากการคาดการณ์ผลผลิตยางพารารวม ปี 2563 ความต้องการสินค้ายางพารา (การใช้ในประเทศ การส่งออก) ปี 2564 จำนวน 5.28 ล้านตัน ซึ่งจะเห็นว่าปริมาณยางพารามากกว่าความต้องการ จำนวน 0.09 ล้านตัน คิดเป็นพื้นที่ที่ต้องลดการปลูกยางพารา จำนวน 373,444 ไร่ โดยสามารถนำมากำหนดพื้นที่สำหรับบริหารจัดการสินค้าตามความต้องการของตลาด ในพื้นที่ปลูกยางพาราชั้นไม่เหมาะสม (S3/N) เพื่อสร้างความสมดุลของสินค้ายางพารารายภาค ดังนั้น การปลูกยางพาราในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรพิจารณาปรับลดในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) เป็นลำดับแรก จำนวน 92,261 ไร่ โดยพิจารณาปรับลดจากการปลูกยางพาราในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด จำนวน 1,277,509 ไร่ โดยเฉพาะในจังหวัดที่มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่ำ ต้นทุนสูง และผลตอบแทนสุทธิต่ำ เช่น จังหวัดกาฬสินธุ์ เลย อุดรธานี เป็นต้น (ภาพที่ 3.21)

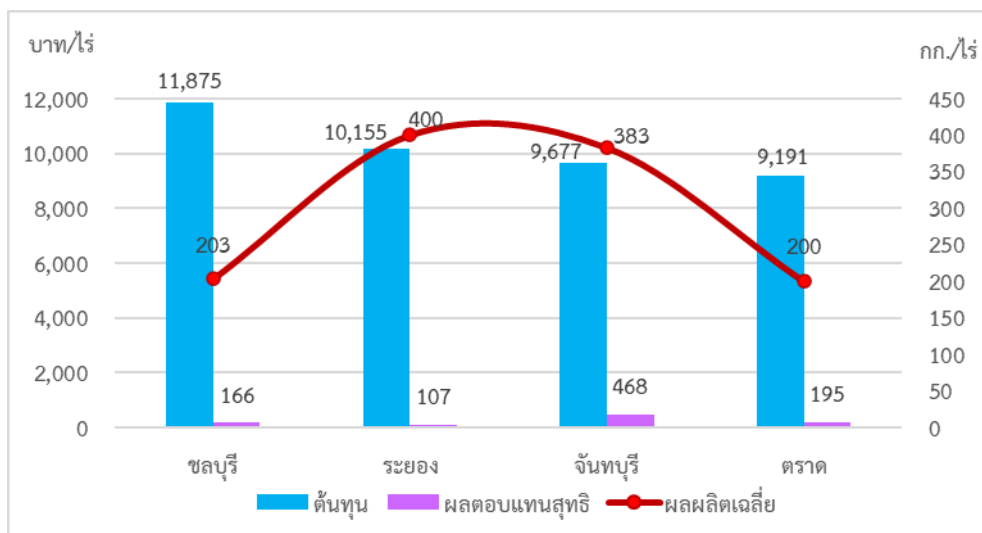

ภาพที่ 3.21 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทูนและผลตอบแทนสุทธิของสินค้าทางการเกษตรในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สำหรับการปรับเปลี่ยนในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ของยางพาราในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าสินค้าทางเลือกที่ให้ผลตอบแทนสุทธิที่คุ้มค่า และสามารถปลูกแซมหรือปลูกร่วมกับยางพารา เช่น พืชผัก ไม้ผล ไม้ดอกไม้ประดับ เป็นต้น โดยพิจารณาเป็นรายสินค้าที่ให้ผลตอบแทนสุทธิสูง ได้แก่ (1) มะละกอ (ผลสุก) จังหวัดอุดรธานี ให้ผลตอบแทนสุทธิ 78,083 บาท/ไร่ (2) ดอกเบญจมาศ จังหวัดหนองคาย ให้ผลตอบแทนสุทธิ 97,477 บาท/ไร่ (3) มะม่วงมหาชนก จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้ผลตอบแทนสุทธิ 58,277 บาท/ไร่ (4) พุทรา จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้ผลตอบแทนสุทธิ 52,358 บาท/ไร่ (5) ต้นหอม จังหวัดเลย ให้ผลตอบแทนสุทธิ 33,355 บาท/ไร่ และ (6) เงาะ จังหวัดบึงกาฬ ให้ผลตอบแทนสุทธิ 15,062 บาท/ไร่ ทั้งนี้ ข้อมูลผลตอบแทนสุทธิ อาจเปลี่ยนแปลงได้ขึ้นอยู่กับราคา ปริมาณผลผลิต และความต้องการของตลาด ช่วงเวลานั้น ๆ (ตารางภาคผนวกที่ 3.2)

2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากการคาดการณ์ผลผลิตยางพารา ปี 2563 จำนวน 5.37 ล้านตัน และความต้องการสินค้ายางพารา (การใช้ในประเทศ การส่งออก) ปี 2564 จำนวน 5.28 ล้านตัน ซึ่งจะเห็นว่าปริมาณยางพารามากกว่าความต้องการ ซึ่งจากการคำนวณควรลดพื้นที่การปลูกยางพาราทั้งประเทศ จำนวน 373,444 ไร่ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด จึงควรกำหนดพื้นที่สำหรับบริหารจัดการสินค้ายางพาราเป็นรายภาค ซึ่งปัจจุบันพื้นที่ปลูกยางพาราในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทั้งในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) มากเกินกว่าความต้องการที่จะใช้สำหรับการบริหารจัดการพื้นที่ปลูกยางพาราได้อย่างสมดุลและเหมาะสม ดังนั้น การปลูกยางพาราในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรพิจารณาปรับลดในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) เป็นลำดับแรก จำนวน 33,710 ไร่ โดยพิจารณาปรับลดจากการปลูกยางพาราในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด จำนวน 466,775 ไร่ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่ำ ต้นทุนสูง และผลตอบแทนสุทธิต่ำ เช่น จังหวัดชลบุรี และตราด เป็นต้น (ภาพที่ 3.22)

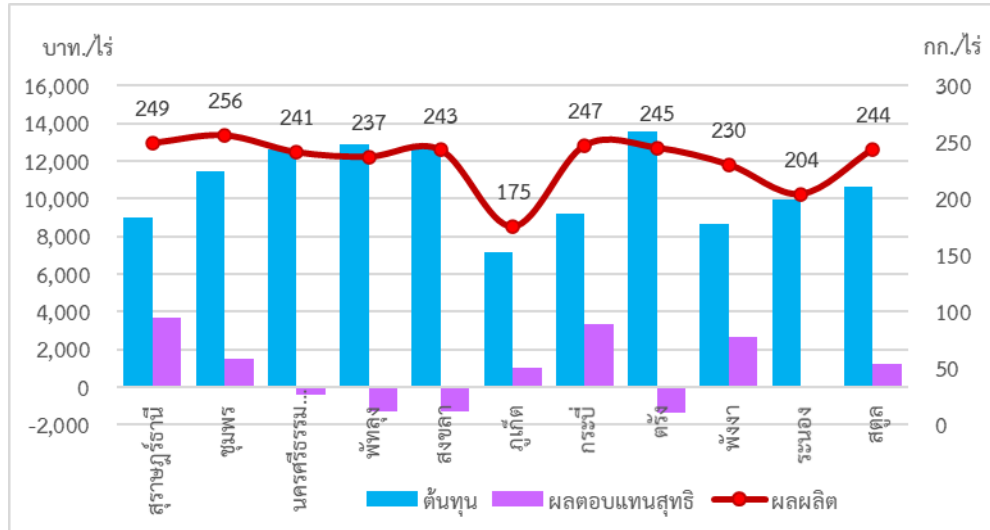

ภาพที่ 3.22 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสุทธิของสินค้ายางพารา
ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคตะวันออก

สำหรับการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ของยางพาราในภาคตะวันออก พบว่าสินค้าทางเลือกที่ให้ผลตอบแทนสุทธิที่คุ้มค่า เช่น ไม้ผล พืชสมุนไพร เป็นต้น เมื่อพิจารณาเป็นรายสินค้าที่ให้ผลตอบแทนสุทธิสูง ได้แก่ (1) ทุเรียน จังหวัดจันทบุรี ให้ผลตอบแทนสุทธิ 106,713 บาท/ไร่ (2) ไม้ดอก ไม้ประดับ จังหวัดนครนายก ให้ผลตอบแทนสุทธิ 51,335 - 69,415 บาท/ไร่ (3) หญ้าหมวดแมว จังหวัดปราจีนบุรี ให้ผลตอบแทนสุทธิ 65,160 บาท/ไร่ (4) มังคุด จังหวัดจันทบุรี ให้ผลตอบแทนสุทธิ 39,743 บาท/ไร่ และ (5) ข่า จังหวัดฉะเชิงเทรา ให้ผลตอบแทนสุทธิ 34,329 บาท/ไร่ เป็นต้น ทั้งนี้ ข้อมูลผลตอบแทนสุทธิ อาจเปลี่ยนแปลงได้ ขึ้นอยู่กับราคา ปริมาณผลผลิต และความต้องการของตลาด ณ ช่วงเวลานั้น ๆ (ตารางภาคผนวกที่ 3.5)

3) ภาคใต้

จากการคาดการณ์ผลผลิตยางพารารวม ปี 2563 และความต้องการสินค้ายางพาราในภาพรวมของประเทศ (การใช้ในประเทศ และการส่งออก) ปี 2564 พบว่าปริมาณยางพารามีมากกว่าความต้องการ ซึ่งจากการคำนวณควรลดพื้นที่การปลูกยางพาราทั่วประเทศ จำนวน 373,444 ไร่ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด จึงควรกำหนดพื้นที่สำหรับบริหารจัดการสินค้ายางพาราเป็นรายภาค ซึ่งปัจจุบันพื้นที่ปลูกยางพาราในภาคใต้ มีทั้งในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) และพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) มากเกินกว่าความต้องการที่จะใช้สำหรับการบริหารจัดการพื้นที่ปลูกยางพาราได้อย่างสมดุลและเหมาะสม ดังนั้น การปลูกยางพาราในพื้นที่ภาคใต้ ควรพิจารณาปรับลดในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) เป็นลำดับแรก จำนวน 204,632 ไร่ โดยพิจารณาปรับลดจากการปลูกยางพาราในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ของภาคใต้ทั้งหมด จำนวน 2,833,474 ไร่ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่ำ ต้นทุนสูง และผลตอบแทนสุทธิต่ำ เช่น จังหวัดตรัง พัทลุง สงขลา เป็นต้น (ภาพที่ 3.23)

ภาพที่ 3.23 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้าทางการเกษตรในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคใต้

สำหรับการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) รวมทั้งพืชร่วม พืชแซม ในสวนยางพาราของภาคใต้ พบว่าสินค้าทางเลือกที่ให้ผลตอบแทนสุทธิสูง เช่น พืชสมุนไพร ไม้ดอกไม้ประดับ พืชผัก พืชอาหารสัตว์ ไม้ผล เป็นต้น เมื่อพิจารณาเป็นรายสินค้าที่ให้ผลตอบแทนสุทธิค่อนข้างสูง เช่น สละ (พืชร่วม) จังหวัดตรัง ให้ผลตอบแทนสุทธิ 98,637 บาท/ไร่ ผักกูด (พืชร่วม) ให้ผลตอบแทนสุทธิ 95,147 บาท/ไร่ สละ จังหวัดชุมพร ให้ผลตอบแทนสุทธิ 91,720 บาท/ไร่ ทูเรียน จังหวัดชุมพร ให้ผลตอบแทนสุทธิ 85,628 บาท/ไร่ เป็นต้น ทั้งนี้ ข้อมูลผลตอบแทนสุทธิอาจเปลี่ยนแปลงได้ ขึ้นอยู่กับราคา ปริมาณผลผลิต และความต้องการของตลาด ณ ช่วงเวลานั้นๆ (ตารางภาคผนวกที่ 3.6)

บทที่ 4

แนวทางการบริหารจัดการสินค้าข้าว และยางพารา ระดับภาค

การจัดทำแนวทางการบริหารจัดการสินค้าข้าวและยางพารา ระดับภาค ใช้การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ร่วมกับกระบวนการมีส่วนร่วมผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อหาแนวทางและมาตรการที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 แนวทางการบริหารจัดการสินค้าข้าว

4.1.1 ภาคเหนือ มีผลการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ดังนี้

1) จุดแข็ง (Strengths)

1. ภาคเหนือมีความอุดมสมบูรณ์ของดินค่อนข้างสูง โดยเฉพาะดินบริเวณลุ่มแม่น้ำต่างๆ ที่เหมาะสมสำหรับการทำงาน

2. มีสายพันธุ์ข้าวที่หลากหลาย เป็นที่ต้องการของตลาด

2) จุดอ่อน (Weaknesses)

1. พื้นที่ปลูกข้าวส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก เสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูก

2. ขาดแคลนแรงงานเก็บเกี่ยว ต้องรอคิวรถเกี่ยวข้าว ทำให้ข้าวที่เก็บเกี่ยวแก่เกินไป เมื่อนำไปสี จะได้ข้าวที่ไม่มีคุณภาพ

3. เกษตรกรไม่มีลานตาก ต้องขายให้พ่อค้าไปตั้งแต่ตอนเกี่ยวข้าวเสร็จทำให้ถูกกดราคา

4. เกษตรกรขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดี

5. ขาดแคลนเครื่องจักรกลการเกษตร เช่น รถปลูกข้าว และรถเกี่ยวข้าว เป็นต้น

3) โอกาส (Opportunities)

1. ภาครัฐส่งเสริมระบบการเกษตรแบบแปลงใหญ่สำหรับการปลูกข้าว

2. มีระบบตรวจรับรองมาตรฐาน GAP ตลอดจนพัฒนาการผลิตจนเข้าสู่ระดับมาตรฐานอินทรีย์

4) อุปสรรค (Threats)

1. การแข่งขันของประเทศคู่แข่ง เนื่องจากประเทศคู่แข่งมีการส่งออกข้าวเพิ่มขึ้น เช่น ประเทศเวียดนาม เป็นต้น

2. ปัจจัยทางการเกษตรมีราคาสูงขึ้น เช่น ค่าพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่ายา ค่าจ้างแรงงาน เป็นต้น

จากผลการใช้การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ร่วมกับกระบวนการมีส่วนร่วมผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group) พบว่ามีแนวทางและมาตรการที่เหมาะสมสำหรับบริหารจัดการสินค้าข้าวภาคเหนือ ดังนี้

แนวทาง/มาตรการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2)	แนวทาง/มาตรการ การปรับลดพื้นที่ปลูกข้าว ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N)
<p>1. ส่งเสริมให้มีแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยภาคเหนือตอนบนควรเน้นการผลิตเพื่อจำหน่ายในท้องถิ่น และภาคเหนือตอนล่างควรเน้นปลูกข้าวเพื่อการค้า</p> <p>2. พัฒนารฐานการผลิตข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน และข้าวปลอดภัย (GAP) ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ส่งเสริมช่องทางการกระจายผลผลิต ส่งเสริมการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ และสนับสนุนการตรวจสอบคุณภาพผลผลิต</p> <p>3. ส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่</p> <p>4. สนับสนุนการรวมกลุ่ม การแลกเปลี่ยนความรู้และสร้างเครือข่ายระหว่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าว</p>	<p>• กรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปี (ปลูกพืชชนิดอื่น)</p> <p>1. สนับสนุนความรู้และข้อมูลด้านพืชทางเลือกใหม่ ในการปรับเปลี่ยนเป็นพืชชนิดอื่นที่มีรอบการปลูกนานกว่ากรณีข้าวนาปี เช่น ไม้ผล ไม้ยืนต้น เป็นต้น</p> <p>2. สนับสนุนพันธุ์พืชทางเลือกที่มีโอกาสด้านการตลาด สนับสนุนปัจจัยการผลิต และเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่</p> <p>3. ส่งเสริมการผลิตพืชที่มีตลาดรับซื้อแน่นอน โดยเฉพาะพืชที่มีการทำ Contract Farming ระหว่างผู้ค้ากับเกษตรกรโดยตรง</p> <p>• กรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง</p> <p>1. สนับสนุนองค์ความรู้และข้อมูลด้านพืชทางเลือกใหม่ โดยเฉพาะพืชอายุสั้น พืชใช้น้ำน้อย และพืชอาหาร</p>

4.1.2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีผลการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ดังนี้

1) จุดแข็ง (Strengths)

1. มีแหล่งปลูกข้าวหอมมะลิที่สำคัญ เช่น พุงกุลา ร่องไห เป็นต้น
2. มีพื้นที่เหมาะสมในการปลูกข้าว S1, S2 จำนวนมาก
3. เกษตรกรมีการรวมกลุ่มแปรรูปข้าว เช่น กลุ่มแปรรูปข้าวกล้องและธัญพืช เป็นต้น

2) จุดอ่อน (Weaknesses)

1. ขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร แหล่งกักเก็บน้ำไม่เพียงพอ แหล่งน้ำต้นทุน
2. ปัญหาขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตร
3. ไม่มีตลาดรับซื้อข้าวคุณภาพ เช่น ข้าว GAP ข้าวอินทรีย์ เป็นต้น
4. การปลอมปนของข้าวขาวดอกมะลิ 105

3) โอกาส (Opportunities)

1. นโยบายภาครัฐสนับสนุน และส่งเสริมให้ทำการเกษตรในเขตพื้นที่ความเหมาะสม (Zoning)
2. มีการพัฒนาเทคโนโลยีต่าง ๆ ช่วยในการทำการเกษตร เช่น การเตือนภัยทางการเกษตร

เครื่องจักร เป็นต้น

4) อุปสรรค (Threats)

1. ราคาสินค้าเกษตรมีความผันผวน
2. ปัญหาอุทกภัยในฤดูฝน ปัญหาภัยแล้งมีความรุนแรงขึ้น และปัญหาดินเค็ม
3. ปัญหาการเคลื่อนย้ายผลผลิตจากประเทศเพื่อนบ้าน

จากผลการใช้การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ร่วมกับกระบวนการมีส่วนร่วมผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group) พบว่ามีแนวทางและมาตรการที่เหมาะสมสำหรับบริหารจัดการสินค้าข้าวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้

แนวทาง/มาตรการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2)	แนวทาง/มาตรการ การปรับลดพื้นที่ปลูกข้าว ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N)
<ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมระบบการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยมีกระบวนการผลิตที่ครอบคลุมตั้งแต่การจัดการเมล็ดพันธุ์และปัจจัยการผลิตคุณภาพดี การจัดการระบบการปลูกข้าว การถ่ายทอดเทคโนโลยี การตรวจสอบและรับรองมาตรฐานไปจนถึงการเชื่อมโยงตลาด 2. พัฒนาแหล่งน้ำเดิม แหล่งน้ำใหม่ และแหล่งน้ำธรรมชาติ ให้เพียงพอต่อการผลิต โดยพัฒนาระบบส่งน้ำ และกระจายน้ำ 3. พัฒนาพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ให้เป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพสูง โดยการปรับกระบวนการผลิตให้อยู่ภายใต้มาตรฐานเกษตรปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์ให้ครอบคลุมทุกขั้นตอนการผลิต 4. พัฒนาและปรับปรุงพันธุ์ข้าว รวมทั้งส่งเสริมการปลูกข้าวให้สอดคล้องกับแนวทางตลาดนำการผลิต 	<ul style="list-style-type: none"> • กรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปี (ปลูกพืชชนิดอื่น) <ol style="list-style-type: none"> 1. สนับสนุนการใช้ Agri-map และข้อมูล Big Data ด้านการเกษตร เพื่อเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรในการศึกษาพืชทางเลือกชนิดอื่น 2. ส่งเสริมแหล่งเงินทุน หรือมาตรการด้านสินเชื่อเพื่อช่วยในด้านการปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น 3. ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนไปสู่สินค้าเกษตรชนิดใหม่ตามศักยภาพของพื้นที่ (Zoning) และความต้องการของตลาด โดยสนับสนุนการปรับปรุงพัฒนาพันธุ์ การตรวจรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร การประชาสัมพันธ์และการจัดตั้งตลาดกลาง <ul style="list-style-type: none"> • กรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง <ol style="list-style-type: none"> 1. สนับสนุนองค์ความรู้และข้อมูลด้านพืชทางเลือกใหม่ โดยเฉพาะพืชอายุสั้น พืชใช้น้ำน้อย และพืชอาหาร

4.1.3 ภาคกลาง มีผลการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ดังนี้

1) จุดแข็ง (Strengths)

1. เป็นพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำที่อุดมสมบูรณ์
2. มีพื้นที่เหมาะสมในการปลูกข้าว S1, S2 จำนวนมาก
3. มีพันธุ์ข้าวหลากหลาย

2) จุดอ่อน (Weaknesses)

1. มีการทำเกษตรเชิงพาณิชย์ ที่ใช้สารเคมีจำนวนมาก ส่งผลให้บางพื้นที่มีปัญหาดินเสื่อมโทรม

2. ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี
3. เกษตรกรส่วนใหญ่เข้าสู่วัยผู้สูงอายุ และขาดการวางแผนการผลิตและการตลาด

3) โอกาส (Opportunities)

1. มีโอกาสด้านการตลาดสูง เช่น มีการจัดงานแสดงสินค้าต่าง ๆ เป็นต้น
2. ภาคกลางมีโรงสีข้าวจำนวนมาก เพิ่มโอกาสในการแปรรูปข้าว
3. เส้นทางคมนาคมมีความสะดวก หลากหลาย ง่ายต่อการกระจายผลผลิต

4) อุปสรรค (Threats)

1. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ ส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะอุทกภัยและภัยแล้ง
2. พื้นที่ในการทำการเกษตรลดน้อยลง เนื่องจากการขยายตัวของเมืองและอุตสาหกรรม

จากผลการใช้การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ร่วมกับกระบวนการมีส่วนร่วมผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group) พบว่ามีแนวทางและมาตรการที่เหมาะสมสำหรับบริหารจัดการสินค้าข้าวภาคกลาง ดังนี้

แนวทาง/มาตรการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2)	แนวทาง/มาตรการ การปรับลดพื้นที่ปลูกข้าว ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N)
<ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมระบบการเกษตรแบบแปลงใหญ่โดยมีกระบวนการผลิตที่ครอบคลุมตั้งแต่การจัดหาเมล็ดพันธุ์และปัจจัยการผลิตคุณภาพดี การจัดการระบบการปลูก การถ่ายทอดเทคโนโลยี การตรวจสอบและรับรองมาตรฐาน ไปจนถึงการเชื่อมโยงตลาดด้วยการจับคู่ธุรกิจ (Business Matching) 2. ส่งเสริมการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ดีตามมาตรฐาน GAP รวมทั้งสนับสนุนพันธุ์ที่มีโอกาสทางการตลาด โดยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ผู้ประกอบการภาคเอกชน และเกษตรกร 3. ส่งเสริมการผลิตข้าวปลอดภัยและยกระดับคุณภาพสินค้าสู่มาตรฐาน (GAP/Organic) รวมทั้งส่งเสริมให้เกษตรกรมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการปลูกข้าว 4. ส่งเสริมการวางแผนการผลิตข้าวให้สอดคล้องกับแผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร และแผนบริหารจัดการน้ำ 	<ul style="list-style-type: none"> • กรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปี (ปลูกพืชชนิดอื่น) <ol style="list-style-type: none"> 1. สนับสนุนการใช้ Agri-map ร่วมกับฐานข้อมูล Big Data ด้านการเกษตร ประกอบการวางแผนการผลิตและการตัดสินใจของเกษตรกร 2. จัดทำเมนูการผลิต และการตลาด สำหรับสินค้าทางเลือกในแต่ละจังหวัด 3. จัดหามาตรการสนับสนุนและจูงใจ (Incentive) ให้แก่เกษตรกรในการปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้าที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เช่น การสนับสนุนปัจจัยการผลิต การจัดทำแปลงสาธิต สนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ ในช่วงที่ยังไม่มีรายได้จากการปรับเปลี่ยน เป็นต้น 4. ภาครัฐให้การสนับสนุนกิจกรรม/โครงการอย่างต่อเนื่องในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนการปลูกพืช <ul style="list-style-type: none"> • กรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง <ol style="list-style-type: none"> 1. สนับสนุนองค์ความรู้และข้อมูลด้านพืชทางเลือกใหม่ โดยเฉพาะพืชอายุสั้น พืชใช้น้ำน้อย และพืชอาหาร

แนวทาง/มาตรการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2)	แนวทาง/มาตรการ การปรับลดพื้นที่ปลูกข้าว ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N)
<p>5. ส่งเสริมให้มีระบบตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค</p> <p>6. ภาครัฐส่งเสริมการตลาด โดยสนับสนุนการซื้อขายผ่านระบบอินเทอร์เน็ต (Digital Platform) และส่งเสริมความร่วมมือในลักษณะการทำสัญญาซื้อขายโดยตรงจากกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าวกับกิจการของรัฐและเอกชน</p> <p>7. ส่งเสริมพืชใช้น้ำน้อยช่วงฤดูแล้งในเขตชลประทานหรือในแหล่งที่มีน้ำเพียงพอ และส่งเสริมให้มีการปลูกพืชหมุนเวียนโดยเฉพาะพืชตระกูลถั่ว</p> <p>8. ภาครัฐควรมีโครงการพัฒนาจัดรูปที่ดินให้เหมาะสมแบบมีส่วนร่วม เพื่อการบริหารจัดการสินค้าเกษตรอย่างยั่งยืน</p>	

4.1.4 ภาคตะวันออก มีผลการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ดังนี้

1) จุดแข็ง (Strengths)

1. มีพันธุ์ข้าวพื้นเมืองที่เป็นข้าวขึ้นน้ำ ข้าวน้ำลึกปลูกในพื้นที่ที่มีน้ำท่วมขังในช่วง 1- 5 เมตร ได้ เช่น พลายงามปราจีนบุรี ปิ่นแก้ว 56 เป็นต้น
2. มีพันธุ์ข้าวพื้นเมืองหลากหลายสายพันธุ์

2) จุดอ่อน (Weaknesses)

1. ดินบริเวณพื้นที่เกษตรกรรมในบางพื้นที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ ดินเสื่อมโทรม
2. ปัญหาขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตร
3. เกษตรกรขาดการรวมกลุ่มเพื่อให้มีอำนาจต่อรอง
4. เกษตรกรขาดเงินลงทุน หรือเงินหมุนเวียน

3) โอกาส (Opportunities)

1. มีการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ทำให้มีโอกาสในการขยายตลาดสินค้าเกษตรเพิ่มมากขึ้น
2. มีช่องทางการค้าชายแดน และเป็นตลาดการค้าชายแดนขนาดใหญ่ เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น กัมพูชา เวียดนาม เป็นต้น

4) อุปสรรค (Threats)

1. ความผันผวนของราคาผลผลิตทั้งภายในและภายนอกประเทศ
2. การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่ ทำให้พื้นที่เกษตรถูกปรับเปลี่ยนเป็นพื้นที่

อุตสาหกรรม

จากผลการใช้การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ร่วมกับกระบวนการมีส่วนร่วมผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group) พบว่ามีแนวทางและมาตรการที่เหมาะสมสำหรับบริหารจัดการสินค้าข้าวภาคตะวันออก ดังนี้

แนวทาง/มาตรการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2)	แนวทาง/มาตรการ การปรับลดพื้นที่ปลูกข้าว ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N)
<ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมการผลิตข้าวไปสู่ตลาดเฉพาะ (Niche Market) เช่น ข้าวอินทรีย์ ข้าวที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง ข้าวที่มีดัชนีน้ำตาลต่ำ เป็นต้น 2. ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการอาชีพทำนาหันมาทำเกษตรกรรมธรรมชาติ เช่น การเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ เป็นต้น 3. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและเครื่องจักรกล เช่น แนวทางเกษตรแม่นยำ (Precision Agriculture) ในการให้น้ำและปุ๋ยอย่างเหมาะสม เป็นต้น 4. ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างความเข้มแข็งและอำนาจการต่อรอง พร้อมทั้งส่งเสริมเกษตรกรผู้ปลูกข้าวรุ่นใหม่ให้เป็นผู้จัดการนามืออาชีพ (Professional Farmer) 5. สนับสนุนอาชีพเสริมหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวโดยการปลูกพืชหมุนเวียน เช่น พืชตระกูลถั่ว พืชที่ใช้น้ำน้อย พืชที่ตลาดมีความต้องการ เป็นต้น 6. วิจัยและพัฒนาการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เช่น การแปรรูปโดยใช้ประโยชน์จากทุกส่วนของข้าว เป็นต้น 	<ul style="list-style-type: none"> • กรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปี (ปลูกพืชชนิดอื่น) <ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการอาชีพทำนาทำการเกษตรแบบผสมผสาน โดยส่งเสริมให้ความรู้ด้านพืช ประมง และปศุสัตว์ รวมทั้งส่งเสริมการวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการ 2. ส่งเสริมการผลิตผลไม้ภาคตะวันออกเป็นศูนย์ผลไม้เมืองร้อน โดยอาศัยข้อมูลจาก Agri-Map และ Big Data ด้านการเกษตร 3. ส่งเสริมด้านการตลาด เชื่อมโยงตลาดระหว่างผู้ซื้อและผู้ผลิตทั้งในระบบออฟไลน์ และออนไลน์ <ul style="list-style-type: none"> • กรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง <ol style="list-style-type: none"> 1. สนับสนุนองค์ความรู้และข้อมูลด้านพืชทางเลือกใหม่ โดยเฉพาะพืชอายุสั้น พืชใช้น้ำน้อย และพืชอาหาร

4.1.5 ภาคใต้ มีผลการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ดังนี้

1) จุดแข็ง (Strengths)

1. สภาพภูมิอากาศเป็นแบบมรสุมเขตร้อนและมีฝนตกชุก เหมาะสำหรับการปลูกพืชเขตร้อน เช่น ยางพารา พืชผัก ผลไม้
2. มีข้าวหลากหลายสายพันธุ์ เช่น ข้าวสังข์หยด ข้าวนางลอย ข้าวกันตัง เป็นต้น

2) จุดอ่อน (Weaknesses)

1. เกษตรกรมีการใช้เมล็ดพันธุ์ต่อไร่สูงกว่าราชการกำหนด
2. เกษตรกรชาวนาขาดแคลนลานตากข้าว โรงอบข้าว
3. เกษตรกรขาดการรวมกลุ่มในการจำหน่าย ขาดอำนาจต่อรองกับพ่อค้า
4. แรงงานเกษตรมีแนวโน้มเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ประชากรวัยแรงงานลดลง
5. ขาดแคลนแหล่งน้ำชลประทาน

3) โอกาส (Opportunities)

1. มีการส่งเสริมให้เป็นสินค้าอัตลักษณ์พื้นถิ่นที่มีมูลค่าสูง มีคุณภาพ และปลอดภัย

4) อุปสรรค (Threats)

1. ปัญหาเกี่ยวกับสภาพภูมิอากาศ เช่น ฝนตกไม่ตรงฤดูกาล ปริมาณน้ำฝนลดลง เป็นต้น
2. ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง

จากผลการใช้การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ร่วมกับกระบวนการมีส่วนร่วมผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group) พบว่ามีแนวทางและมาตรการที่เหมาะสมสำหรับบริหารจัดการสินค้าข้าวภาคใต้ ดังนี้

แนวทาง/มาตรการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2)	แนวทาง/มาตรการ การปรับลดพื้นที่ปลูกข้าว ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N)
<ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ และยั่งยืน โดยการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรให้เพียงพอ 2. ส่งเสริมการผลิตข้าวพันธุ์ดีที่เป็นอัตลักษณ์ของภาคใต้เพื่อเพิ่มโอกาสทางการตลาด อาทิ ข้าวสังข์หยด ทางภูมิศาสตร์ (GI) (ข้าวสังข์หยด) และสามารถพัฒนาให้เป็นสินค้าพรีเมียมเป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์จากข้าวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม 3. ส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว เช่น การใช้เมล็ดพันธุ์ดีมีคุณภาพในอัตราที่เหมาะสมกับพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> • กรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปี (ปลูกพืชชนิดอื่น) <ol style="list-style-type: none"> 1. นำหลักการทำเกษตรแบบผสมผสานมาปรับใช้ โดยจัดสรรพื้นที่ปลูกข้าวบางส่วน เพื่อผลิตสินค้าทางเลือกที่ให้ผลตอบแทนที่สูงกว่า และยังคงพื้นที่ปลูกข้าวบางส่วนไว้สำหรับบริโภค 2. ภาครัฐควรมีการให้ความรู้และข้อมูลในการปรับเปลี่ยนการผลิตพืชให้เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ และเน้นหลักการตลาดนำการผลิต 3. ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรในการดำเนินงานปรับเปลี่ยนการผลิต เพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้ เทคโนโลยีในการผลิต สร้างอำนาจต่อรองในการขาย

แนวทาง/มาตรการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2)	แนวทาง/มาตรการ การปรับลดพื้นที่ปลูกข้าว ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N)
<p>เป็นต้น</p> <p>4. ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในชุมชน และยกระดับการรวมกลุ่มผู้ผลิตข้าวในชุมชนให้เข้มแข็ง เช่น สร้างโรงอบข้าวชุมชน เป็นต้น</p> <p>5. สนับสนุนเงินทุนช่วยเหลือเพื่อส่งเสริมการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต</p>	<p>ผลผลิต และการเข้าถึงมาตรการช่วยเหลือผ่าน โครงการต่างๆ ของภาครัฐ</p> <p>4. ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนการปลูกพืชทดแทนข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสมมาเป็นพืชที่ให้ผลตอบแทนที่สูงกว่า และตลาดมีความต้องการ</p> <ul style="list-style-type: none"> • กรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง <p>1. สนับสนุนองค์ความรู้และข้อมูลด้านพืชทางเลือกใหม่ โดยเฉพาะพืชอายุสั้น พืชใช้น้ำน้อย และพืชอาหาร</p>

4.2 แนวทางการบริหารจัดการสินค้าทางการเกษตร

4.2.1 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีผลการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ดังนี้

1) จุดแข็ง (Strengths)

1. สภาพภูมิประเทศและสภาพภูมิอากาศเหมาะแก่การปลูกพืชหลากหลาย เช่น ยางพารา ไม้ประดับ เป็นต้น
2. ใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นหลักทั้งการดูแลและกรีดยาง

2) จุดอ่อน (Weaknesses)

1. เกษตรกรขาดความรู้ทักษะในการแปรรูปยางพาราให้ได้คุณภาพ คุณภาพยางก้อนถ้วยมักมีสิ่งเจือปน ส่งผลต่อราคาและคุณภาพยาง
2. การปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตไปสู่กิจกรรมที่เหมาะสมใช้งบประมาณสูงในการปรับเปลี่ยน

3) โอกาส (Opportunities)

1. มีโรงงานอุตสาหกรรมที่รองรับผลผลิตทางการเกษตรขั้นต้น
2. เป็นศูนย์กลางการคมนาคมเพื่อเชื่อมโยงเศรษฐกิจ เส้นทางยุทธศาสตร์ CLMV

4) อุปสรรค (Threats)

1. ราคาสินค้าเกษตรมีความผันผวนมาก
2. ขาดระบบสารสนเทศด้านการเกษตร
3. การเคลื่อนย้ายผลผลิตจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่า ทำให้มาแย่งส่วนแบ่งตลาดสินค้าเกษตรภายในประเทศ
4. การยกระดับมาตรฐานการผลิตยางพาราของเกษตรกรยังไม่เป็นระบบและไม่ครบวงจร รวมทั้งไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปยางพาราขั้นปลาย และขาดแคลนวัตถุดิบผลผลิตที่มีคุณภาพที่จะจัดส่งโรงงานได้อย่างเพียงพอ

จากผลการใช้การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ร่วมกับกระบวนการมีส่วนร่วมผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group) พบว่ามีแนวทางและมาตรการที่เหมาะสมสำหรับบริหารจัดการสินค้ายางพาราภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้

แนวทาง/มาตรการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2)	แนวทาง/มาตรการ การปรับลดพื้นที่ปลูกยางพารา ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N)
<ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรผู้ผลิตยางพารา โดยการส่งเสริมการรวมกลุ่ม ให้ความรู้และส่งเสริมเทคโนโลยีการแปรรูปยางพารา 2. ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกร เช่น การตั้งกองทุน สหกรณ์ เป็นต้น ให้สามารถดำเนินการชะลอการจำหน่ายยางออกสู่ตลาดในช่วงที่ราคายางผันผวน เพื่อแก้ไขปัญหาเสถียรภาพราคายางในระยะยาว 3. มีมาตรการสินเชื่อให้กับเกษตรกร/สถาบันเกษตรกร ในการผลิต การแปรรูปยางพาราให้ได้มาตรฐาน 4. สนับสนุนการใช้ประโยชน์จากเศษไม้ยางพารา เพื่อเสริมสร้างรายได้ให้เกษตรกรชาวสวนยาง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ควบคุมการผลิตยางพารา โดยส่งเสริมเกษตรกรชาวสวนยางโคนยางเก่าที่ทรุดโทรมเสียหายหรือต้นยางที่ให้ผลผลิตน้อย ปรับเปลี่ยนชนิดพืชให้เหมาะสมกับพื้นที่ 2. ส่งเสริมการใช้ Agri-map และข้อมูล Big Data ด้านการเกษตร เพื่อวางแผนทางการปรับเปลี่ยนการปลูกพืชอื่นทดแทน 3. ส่งเสริมการปลูกพืชทางเลือกที่มีผลตอบแทนสุทธิสูง พืชใช้น้ำน้อย โดยเป็นพืชที่ตลาดต้องการ รวมทั้งสามารถนำไปแปรรูปได้

4.2.2 ภาคตะวันออก มีผลการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ดังนี้

1) จุดแข็ง (Strengths)

1. มีลักษณะทางภูมิศาสตร์และกายภาพที่ดี เหมาะสมกับการผลิต
2. การปลูกยางพาราเป็นพืชที่ใช้น้ำน้อย ง่ายต่อการดูแลรักษา

2) จุดอ่อน (Weaknesses)

1. เกษตรกรขาดการเพิ่มมูลค่าของสินค้า เช่น การแปรรูป
2. ยางพาราเป็นพืชใช้น้ำน้อย แต่การปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชอื่น อาจต้องใช้น้ำเป็นจำนวนมาก
3. ปัญหาขาดแคลนแรงงานกรีต และทักษะการกรีตยาง
4. เกษตรกรชาวสวนยางขาดความเข้มแข็ง เกษตรกรไม่สามารถรวมกลุ่มกันได้

3) โอกาส (Opportunities)

1. ภาครัฐสนับสนุน และส่งเสริมให้ทำการเกษตรในเขตพื้นที่ความเหมาะสม (Zoning) มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อให้เกษตรกรมีโอกาสปรับเปลี่ยนการปลูกพืช ลดต้นทุนการผลิต
2. มีการขยายตัวของภาคการเกษตรเพื่อรองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม

4) อุปสรรค (Threats)

1. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศฝนตกไม่ตามฤดูกาล หนักร้อนยาวนานกว่าปกติ กระทบกับการผลิต

2. ราคาขางพารามีความผันผวน

จากผลการใช้การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ร่วมกับกระบวนการมีส่วนร่วมผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group) พบว่ามีแนวทางและมาตรการที่เหมาะสมสำหรับบริหารจัดการสินค้าขางพาราภาคตะวันออก ดังนี้

แนวทาง/มาตรการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2)	แนวทาง/มาตรการ การปรับลดพื้นที่ปลูกขางพารา ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N)
<p>1. การยกระดับการผลิต การแปรรูป และการเชื่อมโยงตลาด โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิต และส่งเสริมให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับเทคนิคการปลูก การกรีดยางพารา และการแปรรูปขั้นต้น</p> <p>2. ส่งเสริมการปลูกพืชแบบผสมผสาน และใช้ประโยชน์จากที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การปลูกพืชชนิดอื่นแซมในสวนยาง เป็นต้น</p> <p>3. สร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรผู้ปลูกขางพารา โดยการส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่ม เพื่อการแปรรูปและการขายผลผลิตอย่างเป็นธรรม</p> <p>4. สนับสนุนการนำผลงานวิจัย องค์ความรู้ในการใช้เทคโนโลยี มาใช้เพื่อพัฒนาการผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์ขางพาราเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ต่อยอดในอุตสาหกรรม</p>	<p>1. พัฒนาอาชีพเกษตรกรรมใหม่ ทดแทนการทำสวนขางพารา ด้วยการสร้างทางเลือกในการประกอบอาชีพ โดยภาครัฐสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการผลิต การรวมกลุ่ม การใช้เทคโนโลยีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ และสร้างความเชื่อมโยงตลาดและผู้ผลิต</p> <p>2. จัดหาแหล่งน้ำรองรับการปลูกพืชอื่นทดแทนการปลูกขางพารา รวมถึงแนะนำให้เกษตรกรแบ่งพื้นที่บางส่วนขุดสระน้ำเพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ในไร่นาของตนเอง</p> <p>3. สนับสนุนปัจจัยการผลิต/สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนการผลิต รวมทั้งให้คำแนะนำถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต หลังจากการปรับเปลี่ยนการปลูกพืช</p>

4.2.3 ภาคใต้ มีผลการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ดังนี้

1) จุดแข็ง (Strengths)

1. การทำสวนขางพารา ปาล์มน้ำมัน ผลไม้ เป็นอาชีพหลักของเกษตรกรภาคใต้
2. มีพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) ในการปลูกขางพาราจำนวนมาก

2) จุดอ่อน (Weaknesses)

1. การปรับเปลี่ยนพืชทางเลือกบางชนิด เช่น ไม้ยืนต้น เพื่อทดแทนขางพารา ต้องใช้เวลานาน ทำให้เกษตรกรขาดรายได้ในช่วงเวลาปรับเปลี่ยน

2. เกษตรกรยังขาดการรวมกลุ่มในการจำหน่าย ส่วนใหญ่จะขายให้กับพ่อค้ารวบรวม ทำให้ไม่มีอำนาจต่อรอง

3. ขาดแคลนแรงงานในการกรีดยาง

3) โอกาส (Opportunities)

1. ภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมการปลูกพืชตามความเหมาะสมของดิน เพื่อใช้ประโยชน์จากที่ดินให้เกิดประสิทธิภาพตามศักยภาพของพื้นที่

2. มีโรงงานอุตสาหกรรมที่รองรับผลผลิตทางการเกษตร

4) อุปสรรค (Threats)

1. ราคายางพาราไม่มีเสถียรภาพ มีความผันผวน

2. การตรวจหาค่าเปอร์เซ็นต์ยางแห้งยังไม่มีเครื่องมือที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน อาจจะทำให้เกษตรกรเสียเปรียบพ่อค้ารับซื้อ

3. ราคาปัจจัยการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น

จากผลการใช้การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ร่วมกับกระบวนการมีส่วนร่วมผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group) พบว่ามีแนวทางและมาตรการที่เหมาะสมสำหรับบริหารจัดการสินค้ายางพาราภาคใต้ ดังนี้

แนวทาง/มาตรการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2)	แนวทาง/มาตรการ การปรับลดพื้นที่ปลูกยางพารา ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N)
<p>1. ส่งเสริมการปลูกพืชแซม พืชร่วมในสวนยางพารา เพื่อเสริมรายได้ โดยพิจารณาความเหมาะสมของชนิดพืช ตลาดมีความต้องการ และให้ผลตอบแทนที่ดี เช่น สลัด ผักเหียง เป็นต้น</p> <p>2. สนับสนุนให้มีศูนย์เรียนรู้เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิตยางพารา</p> <p>3. สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการแปรรูปและสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์ยางพารา</p> <p>4. สนับสนุนให้มีการใช้เครื่องมือตรวจหาเปอร์เซ็นต์ยางแห้งที่มีมาตรฐานเดียวกัน</p> <p>5. ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่ม และพัฒนาให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง เพื่อสร้างอำนาจต่อรองด้านราคากับพ่อค้าคนกลาง</p>	<p>1. สนับสนุนและพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ขาดแคลน เพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนการผลิตพืชชนิดอื่น</p> <p>2. สนับสนุนเงินทุนให้เกษตรกรที่สนใจปรับเปลี่ยนการผลิตยางพาราไปผลิตสินค้าทางเลือกชนิดอื่น เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในช่วงระหว่างการปรับเปลี่ยนการผลิต</p> <p>3. สนับสนุนองค์ความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีให้เกษตรกรที่สนใจในการปรับเปลี่ยนการผลิต</p> <p>4. ประชาสัมพันธ์ต้นแบบเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการปรับเปลี่ยนการปลูกยางพาราเป็นสินค้าทางเลือกชนิดอื่น เพื่อสร้างแรงจูงใจและเป็นแนวทางให้เกษตรกรที่สนใจประกอบการตัดสินใจในการปรับเปลี่ยน</p> <p>5. สนับสนุนให้มีความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา ชุมชน และเกษตรกร ในการร่วมกัน</p>

แนวทาง/มาตรการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2)	แนวทาง/มาตรการ การปรับลดพื้นที่ปลูกยางพารา ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N)
	<p>พัฒนาสินค้าเกษตรที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เพื่อต่อยอดในการเพิ่มมูลค่าสินค้า ตลอดจนการเชื่อมโยงไปยังการท่องเที่ยวเชิงเกษตร</p> <p>6. สร้างความรู้ความเข้าใจกับเกษตรกรในการปรับเปลี่ยนการผลิต โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงพื้นที่ให้คำแนะนำทั้งด้านการผลิตและโอกาสทางการตลาดของสินค้าทางเลือก</p>

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานประกอบด้วย ข้อมูลจากการสำรวจโดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1-12 ข้อมูลจากแผนที่ Agri-Map ข้อมูลสถานการณ์การผลิต การตลาด และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องของสินค้าข้าวและยางพารา สามารถสรุปเป็นแนวทางการบริหารจัดการสินค้าข้าวและยางพารา ระดับภาค ได้ดังนี้

5.1 สรุปแนวทางการบริหารจัดการสินค้าข้าวและยางพารา

5.1.1 สินค้าข้าว

1) ภาคเหนือ

(1) แนวทาง/มาตรการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) สามารถทำได้โดยส่งเสริมให้มีแปลงเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยภาคเหนือตอนบนเน้นการผลิตเพื่อจำหน่ายในท้องถิ่น และภาคเหนือตอนล่างเน้นปลูกเพื่อการค้า พัฒนาระบบการผลิตข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน และข้าวปลอดภัย (GAP) ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ส่งเสริมช่องทางการกระจายผลผลิต และสนับสนุนการรวมกลุ่มการแลกเปลี่ยนความรู้

(2) แนวทาง/มาตรการ การปรับลดพื้นที่ปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) โดยกรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปี (ปลูกพืชชนิดอื่น) สามารถทำได้โดยสนับสนุนองค์ความรู้และข้อมูลด้านพืชทางเลือกใหม่ โดยเฉพาะพืชอายุสั้น ใช้น้ำน้อย ส่งเสริมการผลิตพืชที่มีตลาดรับซื้อแน่นอน สนับสนุนต้นพันธุ์พืชทางเลือกที่มีโอกาสด้านตลาด สนับสนุนปัจจัยการผลิต และเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ กรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง โดยการสนับสนุนองค์ความรู้ และข้อมูลด้านพืชทางเลือกใหม่ โดยเฉพาะพืชอายุสั้น พืชใช้น้ำน้อย และพืชอาหาร

2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(1) แนวทาง/มาตรการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) สามารถทำได้โดยส่งเสริมการปลูกแบบระบบแปลงใหญ่ การตรวจสอบและรับรองมาตรฐานไปจนถึงการเชื่อมโยงตลาด พัฒนาระบบส่งน้ำต่างๆ ให้เพียงพอต่อการผลิต พัฒนาพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ให้เป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพสูง โดยปรับกระบวนการผลิตให้อยู่ภายใต้มาตรฐานเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ ส่งเสริมการพัฒนาและปรับปรุงพันธุ์ข้าว และส่งเสริมการปลูกข้าวให้สอดคล้องกับแนวทางตลาดนำการผลิต

(2) แนวทาง/มาตรการ การปรับลดพื้นที่ปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) กรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปี (ปลูกพืชชนิดอื่น) สามารถทำได้โดยสนับสนุนการใช้ Agri-map และข้อมูล Big Data ด้านการเกษตร เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาพืชทางเลือกชนิดอื่น ส่งเสริมแหล่งเงินทุน หรือมาตรการด้านสินเชื่อ ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนไปสู่สินค้าเกษตรชนิดใหม่ตามศักยภาพของพื้นที่ (Zoning) และความต้องการของตลาด โดยสนับสนุนการปรับปรุงพัฒนาพันธุ์ การตรวจรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร การประชาสัมพันธ์ และการจัดตั้ง

ตลาดกลาง กรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง สนับสนุนองค์ความรู้และข้อมูลด้านพืชทางเลือกใหม่ โดยเฉพาะพืชอายุสั้น พืชใช้น้ำน้อย และพืชอาหาร

3) ภาคกลาง

(1) แนวทาง/มาตรการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) สามารถทำได้โดยส่งเสริมระบบการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ส่งเสริมการจัดทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ดีตามมาตรฐาน GAP สนับสนุนพันธุ์ที่มีโอกาสทางการตลาด ยกกระดับคุณภาพสินค้าสู่มาตรฐาน (GAP/Organic) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการปลูกข้าว ส่งเสริมการวางแผนการผลิตข้าวให้สอดคล้องกับแผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร และแผนบริหารจัดการน้ำ ส่งเสริมให้มีระบบตรวจสอบย้อนกลับ ส่งเสริมการตลาดโดยสนับสนุนการซื้อขายผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ส่งเสริมพืชใช้น้ำน้อยช่วงฤดูแล้ง และส่งเสริมให้มีการปลูกพืชหมุนเวียนโดยเฉพาะพืชตระกูลถั่ว และโครงการพัฒนาจัดรูปที่ดินให้เหมาะสมแบบมีส่วนร่วมเพื่อการบริหารจัดการสินค้าเกษตรอย่างยั่งยืน

(2) แนวทาง/มาตรการ การปรับลดพื้นที่ปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) โดยกรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปี (ปลูกพืชชนิดอื่น) สามารถทำได้โดยสนับสนุนการใช้ Agri-map ร่วมกับฐานข้อมูล Big Data ด้านการเกษตร จัดทำเมนูการผลิต และการตลาดสำหรับสินค้าทางเลือกในแต่ละจังหวัด สนับสนุนและจูงใจให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้าที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ สนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ และสนับสนุนกิจกรรม/โครงการอย่างต่อเนื่องในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนการปลูกพืช กรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง สนับสนุนองค์ความรู้และข้อมูลด้านพืชทางเลือกใหม่ โดยเฉพาะพืชอายุสั้น พืชใช้น้ำน้อย และพืชอาหาร

4) ภาคตะวันออก

(1) แนวทาง/มาตรการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) สามารถทำได้โดยส่งเสริมการผลิตข้าวไปสู่ตลาดเฉพาะ เช่น ข้าวอินทรีย์ ข้าวที่มีดัชนีน้ำตาลต่ำ เป็นต้น ส่งเสริมให้ผู้ประกอบอาชีพทำนาหันมาทำเกษตรกรรมธรรมชาติ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและเครื่องจักรกล ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร ส่งเสริมเกษตรกรผู้ปลูกข้าวรุ่นใหม่ให้เป็นผู้จัดการนามืออาชีพ สนับสนุนอาชีพเสริมหลังจากเก็บเกี่ยวข้าว วิจัยและพัฒนาการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย

(2) แนวทาง/มาตรการ การปรับลดพื้นที่ปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) โดยในกรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปี (ปลูกพืชชนิดอื่น) สามารถทำได้โดยส่งเสริมให้ผู้ประกอบอาชีพทำนาทำการเกษตรแบบผสมผสาน ด้วยการส่งเสริมให้ความรู้ด้านพืช ประมง และปศุสัตว์ ส่งเสริมการผลิตผลไม้ภาคตะวันออกเป็นศูนย์ผลไม้เมืองร้อน โดยอาศัยข้อมูลจาก Agri-Map และ Big Data ด้านการเกษตร เชื่อมโยงตลาดระหว่างผู้ซื้อและผู้ผลิตทั้งในระบบออฟไลน์ และออนไลน์ กรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง สนับสนุนองค์ความรู้และข้อมูลด้านพืชทางเลือกใหม่ โดยเฉพาะพืชอายุสั้น พืชใช้น้ำน้อย และพืชอาหาร

5) ภาคใต้

(1) แนวทาง/มาตรการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) สามารถทำได้โดยส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ด้วยการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรให้เพียงพอ ส่งเสริมการผลิตข้าวพันธุ์ดีที่เป็นอัตลักษณ์ของภาคใต้ เพื่อเพิ่มโอกาสทางการตลาด อาทิ ข้าวสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) (ข้าวสังข์หยด) และสามารถพัฒนาให้เป็นสินค้าพรีเมียมให้เป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ ส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว ด้วยการใช้เมล็ดพันธุ์ดีมีคุณภาพในอัตราที่เหมาะสมกับพื้นที่ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในชุมชน และยกระดับการรวมกลุ่มของเกษตรกรในชุมชนให้เข้มแข็งขึ้น สนับสนุนเงินทุนช่วยเหลือเพื่อส่งเสริมการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

(2) แนวทาง/มาตรการ การปรับลดพื้นที่ปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ในกรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปี (ปลูกพืชชนิดอื่น) สามารถทำได้โดยนำหลักการทำเกษตรแบบผสมผสานมาปรับใช้ ด้วยการจัดสรรพื้นที่ปลูกข้าวเพื่อผลิตสินค้าทางเลือกที่ให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าและยังคงบางส่วนไว้สำหรับบริโภค ให้ความรู้และข้อมูลในการปรับเปลี่ยนการผลิตพืชให้เหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่ และเน้นหลักการตลาดนำการผลิต การเข้าถึงมาตรการช่วยเหลือผ่านโครงการต่างๆของภาครัฐ กรณีปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง สนับสนุนองค์ความรู้และข้อมูลด้านพืชทางเลือกใหม่ โดยเฉพาะพืชอายุสั้น พืชใช้น้ำน้อย และพืชอาหาร

5.1.2 สินค้ายางพารา

1) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(1) แนวทาง/มาตรการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) สามารถทำได้โดยการสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรผู้ผลิตยางพารา ด้วยการส่งเสริมการรวมกลุ่ม ให้ความรู้และส่งเสริมเทคโนโลยีการแปรรูปยางพารา ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกร เช่น การตั้งกองทุนสหกรณ์ เป็นต้น ให้สามารถดำเนินการชะลอการจำหน่ายยางออกสู่ตลาดในช่วงที่ราคายางผันผวน มีมาตรการสินเชื่อให้กับเกษตรกร/สถาบันเกษตรกร ในการผลิต การแปรรูปยางพาราให้ได้มาตรฐาน และสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากเศษไม้ยางพารา เพื่อเสริมสร้างรายได้ให้เกษตรกรชาวสวนยาง

(2) แนวทาง/มาตรการ การปรับลดพื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) สามารถทำได้โดยควบคุมการผลิตยางพารา ด้วยการส่งเสริมเกษตรกรชาวสวนยางโค่นยางเก่าที่ทรุดโทรมเสียหายหรือต้นยางที่ให้ผลผลิตน้อย ปรับเปลี่ยนชนิดพืชให้เหมาะสมกับพื้นที่ ส่งเสริมการใช้ Agri-map และ Big Data ด้านเกษตรเพื่อวางแผนปรับเปลี่ยนการปลูกพืชอื่นทดแทน ส่งเสริมการปลูกพืชทางเลือกที่มีผลตอบแทนสุทธิสูงโดยเป็นพืชที่ตลาดต้องการและสามารถนำไปแปรรูปได้

2) ภาคตะวันออก

(1) แนวทาง/มาตรการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) สามารถทำได้โดยการยกระดับการผลิต การแปรรูป การเชื่อมโยงตลาด นำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิต ส่งเสริมและให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับเทคนิคการปลูกจนถึงการกรีดยางพาราและการแปรรูปขั้นต้น ส่งเสริมให้ทำการปลูกพืชแบบผสมผสานและใช้ประโยชน์จากที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรให้มีการ

รวมกลุ่มเพื่อการแปรรูปและการขายผลผลิต สนับสนุนการนำผลงานวิจัย องค์ความรู้มาใช้เพื่อพัฒนาการผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่อยอดในอุตสาหกรรม

(2) แนวทาง/มาตรการ การปรับลดพื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N)

สามารถทำได้โดยพัฒนาอาชีพเกษตรกรกรรมใหม่ทดแทนการทำสวนยาง ด้วยการสร้างทางเลือกในการประกอบอาชีพ สนับสนุนองค์ความรู้ด้านการผลิต การรวมกลุ่ม การใช้เทคโนโลยีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ สร้างความเชื่อมโยงตลาดและผู้ผลิต จัดหาแหล่งน้ำรองรับการปลูกพืชอื่นทดแทนการปลูกยางพารา รวมถึงแนะนำให้เกษตรกรแบ่งพื้นที่บางส่วนเพื่อขุดสระน้ำเพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ในไร่นาของตนเอง สนับสนุนปัจจัยการผลิต/สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ และให้คำแนะนำถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตหลังจากการปรับเปลี่ยนการปลูกพืช

3) ภาคใต้

(1) แนวทาง/มาตรการ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) สามารถทำได้โดยส่งเสริมการปลูกพืชแซม พืชร่วมในสวนยางพารา ด้วยการพิจารณาความเหมาะสมของชนิดพืชที่ให้ผลตอบแทนดี สนับสนุนให้มีศูนย์เรียนรู้เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิตยางพารา สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการการแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์ยางพารา สนับสนุนให้มีการใช้เครื่องมือตรวจหาเปอร์เซ็นต์ยางแห้งที่มีมาตรฐานเดียวกัน ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่ม และพัฒนาให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง เพื่อสร้างอำนาจต่อรองด้านราคากับพ่อค้าคนกลาง

(2) แนวทาง/มาตรการ การปรับลดพื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N)

สามารถทำได้โดยสนับสนุนและพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ขาดแคลน สนับสนุนเงินทุน องค์ความรู้ และเทคโนโลยีให้กับเกษตรกรที่สนใจปรับเปลี่ยนการผลิตยางพาราไปผลิตสินค้าทางเลือกชนิดอื่น ประชาสัมพันธ์ต้นแบบเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการปรับเปลี่ยนการปลูกยางพาราเป็นสินค้าทางเลือกชนิดอื่น เพื่อสร้างแรงจูงใจ และเป็นแนวทางให้เกษตรกรที่สนใจได้ศึกษาประกอบการตัดสินใจในการปรับเปลี่ยน สนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา ชุมชน และเกษตรกร ในการพัฒนาสินค้าเกษตรที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ตลอดจนการเชื่อมโยงไปยังการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และสร้างความรู้ความเข้าใจ ด้วยการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงพื้นที่ให้คำแนะนำทั้งด้านการผลิตและโอกาสทางการตลาดของสินค้าทางเลือก

5.2 ข้อเสนอแนะ

- 1) จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร และทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ มีความถูกต้องเพิ่มมากขึ้น
- 2) การศึกษาควรทำให้ครบทุกมิติ ทั้งในด้านมิติทางการเมือง และกฎหมาย มิติทางเศรษฐกิจ มิติทางสังคมและวัฒนธรรม มิติทางด้านเทคโนโลยี เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลครอบคลุมในทุกด้าน
- 3) จากการศึกษาสินค้า TOP 4 ของสินค้าในแต่ละจังหวัด ยังไม่ครอบคลุมในหลายชนิดสินค้าในอนาคตควรมีการศึกษาสินค้าเพิ่มมากขึ้น ตัวอย่างเช่น การศึกษาสินค้าจาก TOP 4 ไปสู่ TOP 10 ของแต่ละจังหวัด

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1

ความเหมาะสมของที่ดินของข้าวและยางพารา ระดับประเทศ

ตารางภาคผนวกที่ 1.1 ความเหมาะสมของที่ดินของข้าว รายภาค

ภาค	เหมาะสมสูง (S1)	เหมาะสมปาน กลาง (S2)	เหมาะสม เล็กน้อย (S3)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมทั้งสิ้น
รวมทั้งประเทศ	23,684,520	20,666,061	17,569,128	6,769,518	68,689,227
ภาคกลาง	6,364,042	447,943	688,262	156,019	7,656,266
ภาคใต้	943,828	117,687	141,950	38,581	1,242,046
ภาคตะวันออก	1,205,486	950,442	362,218	346,052	2,864,198
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	6,505,744	14,452,380	15,036,758	5,385,800	41,380,682
ภาคเหนือ	8,665,420	4,697,609	1,339,940	843,066	15,546,035

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน ปี 2561

ตารางภาคผนวกที่ 1.2 ความเหมาะสมของที่ดินของยางพารา รายภาค

รายภาค/จังหวัด	เหมาะสมสูง (S1)	เหมาะสมปาน กลาง (S2)	เหมาะสม เล็กน้อย (S3)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมทั้งสิ้น
รวมทั้งประเทศ	4,583,886	11,830,450	3,719,588	2,542,619	22,676,543
ภาคกลาง	63,475	136,601	92,248	120,270	412,594
ภาคใต้	3,915,227	5,593,207	1,874,648	2,050,065	13,433,147
ภาคตะวันออก	286,844	1,740,919	312,392	154,383	2,494,538
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	246,830	3,992,230	1,154,544	122,965	5,516,569
ภาคเหนือ	71,510	367,493	285,756	94,936	819,695

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน ปี 2561

ภาคผนวกที่ 2

พื้นที่ปลูก ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทน สินค้าข้าวและยางพารา รายภาค

ตารางภาคผนวกที่ 2.1 พื้นที่ปลูก ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้าข้าวในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) ภาคเหนือ

จังหวัด	สินค้า	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ราคา ณ ไร่นา (บาท/ตัน)	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)
นครสวรรค์	ข้าวเจ้านาปี	2,225,450	604	3,966.76	7,610	629.26
พิษณุโลก	ข้าวเจ้านาปี	1,541,439	618	4,196.47	7,750	593.03
พิจิตร	ข้าวเจ้านาปี	1,947,479	765	4,292.76	7,453	1,407.76
กำแพงเพชร	ข้าวเจ้านาปี	1,247,440	690	3,792.55	7,070	1,088.86
สุโขทัย	ข้าวเจ้านาปี	1,115,709	701	4,535.49	7,640	820.15
เพชรบูรณ์	ข้าวเจ้านาปี	1,010,683	678	3,257.75	6,030	828.06
อุตรดิตถ์	ข้าวเจ้านาปี	594,695	690	4,943.43	7,560	272.97
อุทัยธานี	ข้าวเจ้านาปี	477,864	709	4,043.41	7,636	1,368.45
ตาก	ข้าวเจ้านาปี	75,034	653	4,811.36	7,660	190.62
แม่ฮ่องสอน	ข้าวเจ้านาปี	39,578	476	4,214.24	9,919	507.20
เชียงราย	ข้าวเหนียนาปี	1,195,625	582	6,065.20	11,000	336.80
พะเยา	ข้าวเหนียนาปี	644,302	577	5,598.41	11,237	885.34
แพร่	ข้าวเหนียนาปี	290,097	641	5,494.51	9,330	227.48
ลำปาง	ข้าวเหนียนาปี	263,559	621	5,963.17	11,725	1,318.06
เชียงใหม่	ข้าวเหนียนาปี	419,564	699	4,706.46	9,800	2,143.74
น่าน	ข้าวเหนียนาปี	159,572	617	5,357.85	9,490	346.16
ลำพูน	ข้าวเหนียนาปี	114,939	658	4,075.61	10,750	2,997.89
ค่าเฉลี่ย			645.82	4,665.61	8,977	938.93

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1-12

ตารางภาคผนวกที่ 2.2 พื้นที่ปลูก ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้าข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคเหนือ

จังหวัด	สินค้า	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ราคา ณ ไร่นา (บาท/ตัน)	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)
นครสวรรค์	ข้าวเจ้านาปี	361,077	631	4,002.15	7,610	797.17
พิษณุโลก	ข้าวเจ้านาปี	91,845	584	4,620.25	7,750	-94.25
พิจิตร	ข้าวเจ้านาปี	37,994	710	4,286.96	7,453	1,002.76
กำแพงเพชร	ข้าวเจ้านาปี	67,425	617	3,753.92	7,070	656.34
สุโขทัย	ข้าวเจ้านาปี	196,870	673	4,443.31	7,640	698.41
เพชรบูรณ์	ข้าวเจ้านาปี	255,439	652	3,585.80	6,030	346.66
อุตรดิตถ์	ข้าวเจ้านาปี	128,589	576	4,535.05	7,560	-180.49
อุทัยธานี	ข้าวเจ้านาปี	119,247	692	3,570.40	7,636	1,714.93
ตาก	ข้าวเจ้านาปี	158,872	510	4,652.74	7,660	-746.14
แม่ฮ่องสอน	ข้าวเจ้านาปี	13,809	401	4,482.77	9,919	-505.25
เชียงราย	ข้าวเหนียนาปี	147,008	456	4,374.04	11,000	641.96
พะเยา	ข้าวเหนียนาปี	65,521	465	4,133.33	11,237	1,091.88
แพร่	ข้าวเหนียนาปี	76,996	531	5,863.56	9,330	-1,082.76
ลำปาง	ข้าวเหนียนาปี	307,108	502	6,522.01	11,725	-636.06
เชียงใหม่	ข้าวเหนียนาปี	63,868	621	5,053.91	9,800	1,031.89
น่าน	ข้าวเหนียนาปี	60,571	564	5,763.95	9,490	-491.48
ลำพูน	ข้าวเหนียนาปี	30,767	607	4,609.00	10,750	1,916.25
ค่าเฉลี่ย		-	576.00	4,603.13	8,977	362.46

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1-12

ตารางภาคผนวกที่ 2.3 พื้นที่ปลูก ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้าข้าวในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จังหวัด	สินค้า	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ราคา ณ ไร่นา (บาท/ตัน)	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)
อุดรธานี	ข้าวเหนียวนาปี	1,334,033	390	4,346.00	12,020	805
บึงกาฬ	ข้าวเหนียวนาปี	427,891	355	3,614.00	11,957	631
เลย	ข้าวเหนียวนาปี	185,792	422	4,447.28	11,840	554
หนองคาย	ข้าวเหนียวนาปี	566,266	415	3,854.00	12,447	1,306.00
หนองบัวลำภู	ข้าวเหนียวนาปี	292,327	312	4,243.26	11,695	-592.39
สกลนคร	ข้าวเหนียวนาปี	1,199,226	474	4,491.00	13,200	1,771.00
นครพนม	ข้าวเจ้านาปี	900,456	366	4,246.61	10,460	-413.75
มุกดาหาร	ข้าวเหนียวนาปี	136,669	426	6,216.21	12,090	-1,469.99
ขอนแก่น	ข้าวเหนียวนาปี	1,079,687	626	4,201.44	12,440	3,582.27
	ข้าวหอมมะลิ		669	4,173.98	10,040	2,544.49
กาฬสินธุ์	ข้าวหอมมะลิ	628,817	575	5,505.00	10,060	277.39
มหาสารคาม	ข้าวเหนียว	1,355,451	606	4,548.48	12,780	3,198.12
ร้อยเอ็ด	ข้าวเหนียว	1,943,340	440	4,139.07	12,190	1,221.97
	ข้าวหอมมะลิ		468	4,141.47	10,250	656.97
นครราชสีมา	ข้าวหอมมะลิ	1,485,777	485	3,926.95	10,060	952.15
ชัยภูมิ	ข้าวเหนียวนาปี	719,743	590	3,649.76	10,969	2,828.51
บุรีรัมย์	ข้าวหอมมะลิ	1,918,155	390	3,516.83	9,978	379.26
สุรินทร์	ข้าวหอมมะลิ	2,125,412	438	3,663.50	9,977	701.44
อุบลราชธานี	ข้าวเจ้านาปี	1,719,967	372	3,581.70	9,650	5.88
ยโสธร	ข้าวหอมมะลิ	562,758	368	4,280.55	10,720	-1,261.47
ศรีสะเกษ	ข้าวหอมมะลิ	2,039,093	449	4,312.44	9,540	-33.56
อำนาจเจริญ	ข้าวหอมมะลิ	337,264	311	6,616.70	11,390	-3,079.99
ค่าเฉลี่ย		-	452	4,351	11,171	662

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1-12

ตารางภาคผนวกที่ 2.4 พื้นที่ปลูก ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้าข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จังหวัด	สินค้า	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ราคาณ ไร่แรก (บาท/ตัน)	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)
อุดรธานี	ข้าวเหนียวนาปี	597,862	359	4,574.43	12,020	168.36
บึงกาฬ	ข้าวเหนียวนาปี	159,729	297	3,234.78	11,957	316.45
เลย	ข้าวเหนียวนาปี	242,896	375	4,288.05	11,840	157
หนองคาย	ข้าวเหนียวนาปี	144,229	345	3,868.70	12,447	419.79
หนองบัวลำภู	ข้าวเหนียวนาปี	476,847	296	4,469.16	11,695	-1,004.44
สกลนคร	ข้าวเหนียวนาปี	1,202,673	310	4,345.90	13,200	-254.96
นครพนม	ข้าวเจ้านาปี	683,812	318	4,218.34	10,460	-888.82
มุกดาหาร	ข้าวเหนียวนาปี	363,053	370	6,907.07	12,090	-2,491.07
ขอนแก่น	ข้าวเหนียวนาปี	1,405,512	294	4,524.58	12,440	-871.08
	ข้าวหอมมะลิ	-	267	4,186.23	10,040	-1,502.44
กาฬสินธุ์	ข้าวหอมมะลิ	936,600	348	5,720.94	10,060	-2,221.17
มหาสารคาม	ข้าวเหนียว	794,258	202	4,145.05	12,780	-1,559.91
ร้อยเอ็ด	ข้าวเหนียว	1,419,223	342	4,139.97	12,190	34.37
	ข้าวหอมมะลิ		324	3,474.15	10,250	-154.38
นครราชสีมา	ข้าวหอมมะลิ	2,503,870	198	4,416.83	10,060	-2,424.95
ชัยภูมิ	ข้าวเหนียวนาปี	1,078,638	438	3,986.96	10,969	813.51
บุรีรัมย์	ข้าวหอมมะลิ	1,287,493	304	3,754.60	9,978	-725.67
สุรินทร์	ข้าวหอมมะลิ	1,376,482	318	3,948.28	9,977	776.89
อุบลราชธานี	ข้าวเจ้านาปี	2,756,206	325	3,513.96	9,650	-375.3
ยโสธร	ข้าวหอมมะลิ	913,076	238	4,741.73	10,720	-2,653.77
ศรีสะเกษ	ข้าวหอมมะลิ	1,337,936	359	4,051.14	9,540	-627.23
อำนาจเจริญ	ข้าวหอมมะลิ	742,163	280	5,032.55	11,390	-1,840.05
ค่าเฉลี่ย		-	314	4,343	11,171	-769

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1-12

ตารางภาคผนวกที่ 2.5 พื้นที่ปลูก ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้าข้าวในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) ภาคกลาง

จังหวัด	สินค้า	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ราคา ณ ไร่นา (บาท/ตัน)	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)
พระนครศรีอยุธยา	ข้าวเจ้านาปี	1,062,944	701	4,024.65	7,800	1,444.87
	ข้าวเจ้านาปรัง		738	3,820.05	7,370	1,622.33
ชัยนาท	ข้าวเจ้านาปี	788,609	773	4,300.16	7,340	1,374.47
ลพบุรี	ข้าวเจ้านาปี	699,263	710	4,069.40	7,120	983.66
สระบุรี	ข้าวเจ้านาปี	445,734	634	4,105.45	8,290	1,152.32
สิงห์บุรี	ข้าวเจ้านาปี	339,994	693	4,320.97	7,913	1,166.22
	ข้าวเจ้านาปรัง		679	3,956.17	7,410	1,072.11
อ่างทอง	ข้าวเจ้านาปี	376,243	664	4,145.59	7,830	1,050.16
	ข้าวเจ้านาปรัง		679	4,054.41	7,820	1,252.25
นครปฐม	ข้าวเจ้านาปี	320,306	900	5,379.32	7,572	1,438.81
	ข้าวเจ้านาปรัง		864	5,529.47	7,929	1,323.25
นนทบุรี	ข้าวเจ้านาปี	122,816	698	4,041.69	7,860	1,446.55
	ข้าวเจ้านาปรัง		709	4,163.57	7,190	931.19
ปทุมธานี	ข้าวเจ้านาปี	360,468	708	4,156.53	7,920	1,448.06
	ข้าวเจ้านาปรัง		731	4,246.79	7,190	1,007.23
สมุทรปราการ	ข้าวเจ้านาปี	20,750	862	4,101.62	7,243	2,136.44
	ข้าวเจ้านาปรัง		833	4,057.44	7,648	2,284.51
ราชบุรี	ข้าวเจ้านาปี	279,641	705	4,987.14	8,080	2,018.88
กาญจนบุรี	ข้าวเจ้านาปี	223,900	742	5,065.50	8,030	648.82
สุพรรณบุรี	ข้าวเจ้านาปี	1,298,369	737	4,441.84	7,800	1,310.50
เพชรบุรี	ข้าวเจ้านาปี	333,942 -	742	5,076.55	7,630	581.10
ค่าเฉลี่ย		-	738	4,383.06	7,666	1,318.75

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1-12

ตารางภาคผนวกที่ 2.6 พื้นที่ปลูก ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้าข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคกลาง

จังหวัด	สินค้า	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ราคา ณ ไร่นา (บาท/ตัน)	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)
พระนครศรีอยุธยา	ข้าวเจ้านาปี	7,378	676	3,870.47	7,800	1,399.75
	ข้าวเจ้านาปรัง		718	3,713.31	7,370	1,579.16
ชัยนาท	ข้าวเจ้านาปี	72,352	602	4,023.13	7,340	393.57
ลพบุรี	ข้าวเจ้านาปี	214,262	627	4,285.61	7,120	177.13
สระบุรี	ข้าวเจ้านาปี	33,254	568	3,931.20	8,290	777.60
อ่างทอง	ข้าวเจ้านาปี	219	604	4,122.24	7,830	604.18
	ข้าวเจ้านาปรัง		654	4,176.39	7,820	934.29
นครปฐม	ข้าวเจ้านาปี	20,672	826	4,953.86	7,572	1,301.67
	ข้าวเจ้านาปรัง		757	4,993.84	7,929	1,008.65
นนทบุรี	ข้าวเจ้านาปี	3,053	653	3,739.01	7,860	1,393.18
	ข้าวเจ้านาปรัง		665	3,939.21	7,190	841.56
ปทุมธานี	ข้าวเจ้านาปี	679	673	4,037.90	7,920	1,289.72
	ข้าวเจ้านาปรัง		691	3,970.90	7,190	996.88
ราชบุรี	ข้าวเจ้านาปี	70,396	652	4,645.02	8,080	1,713.11
กาญจนบุรี	ข้าวเจ้านาปี	204,599	682	5,562.57	8,030	-314.02
สุพรรณบุรี	ข้าวเจ้านาปี	96,139	716	4,472.59	7,800	1,111.66
เพชรบุรี	ข้าวเจ้านาปี	59,865 -	513	4,738.17	7,630	-824.67
ค่าเฉลี่ย		-	663	4,304.44	7,666	846.08

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1-12

ตารางภาคผนวกที่ 2.7 พื้นที่ปลูก ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้าข้าวในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) ภาคตะวันออกเฉียง

จังหวัด	สินค้า	พื้นที่ปลูก ไร่	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ราคา ณ ไร่นา (บาท/ตัน)	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)
ฉะเชิงเทรา	ข้าวเจ้านาปี	641,186	693	3,679.73	7,940	1,822.37
ปราจีนบุรี	ข้าวเจ้านาปี	551,602	704	3,178.27	7,900	1,671.74
นครนายก	ข้าวเจ้านาปี	474,396	589	3,415.88	7,497	589.19
	ข้าวเจ้านาปรัง		732	3,608.14	8,175	732.71
สระแก้ว	ข้าวหอมมะลิ	333,854	327	3,683.11	7,120	-1,352.24
ค่าเฉลี่ย		-	609	3,513.026	7,726	692.754

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1-12

ตารางภาคผนวกที่ 2.8 พื้นที่ปลูก ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้าข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคตะวันออกเฉียง

จังหวัด	สินค้า	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ราคา ณ ไร่นา (บาท/ตัน)	ผลตอบแทนสุทธิ S3/N (บาท/ไร่)
ฉะเชิงเทรา	ข้าวเจ้านาปี	85,954	651	3,724.80	7,940	1,444.38
ปราจีนบุรี	ข้าวเจ้านาปี	75,776	617	3,467.62	7,900	785.71
นครนายก	ข้าวเจ้านาปี	41,472	562	3,671.23	7,497	69.36
	ข้าวเจ้านาปรัง		704	4,039.97	8,175	551.67
สระแก้ว	ข้าวหอมมะลิ	448,414	324	3,956.54	7,120	-1,652.65
ค่าเฉลี่ย		-	571.6	3,772.032	7,726	239.694

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1-12

ตารางภาคผนวกที่ 2.9 พื้นที่ปลูก ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้าข้าวในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) ภาคใต้

จังหวัด	สินค้า	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ราคา ณ ไร่นา (บาท/ตัน)	ผลตอบแทน สุทธิ (บาท/ไร่)
พัทลุง	ข้าวเจ้านาปี	226,503	539	3,838.19	7,900	417.15
สงขลา	ข้าวเจ้านาปี	283,207	673	4,470.25	8,380	1,165.89
ค่าเฉลี่ย		-	606	4,154	8,140	792

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1-12

หมายเหตุ : ข้อมูลผลตอบแทนอาจเปลี่ยนแปลงได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับราคา ปริมาณผลผลิต และความต้องการของตลาดนั้น ๆ

ตารางภาคผนวกที่ 2.10 พื้นที่ปลูก ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้าข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคใต้

จังหวัด	สินค้า	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ราคา ณ ไร่นา (บาท/ ตัน)	ผลตอบแทน สุทธิ (บาท/ไร่)
พัทลุง	ข้าวเจ้านาปี	13,866	511	4,018.20	7,900	16.88
สงขลา	ข้าวเจ้านาปี	24,798	610	4,414.34	8,380	699.30
ค่าเฉลี่ย		-	561	4,216	8,140	358

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1-12

หมายเหตุ : ข้อมูลผลตอบแทนอาจเปลี่ยนแปลงได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับราคา ปริมาณผลผลิต และความต้องการของตลาดนั้น ๆ

ตารางภาคผนวกที่ 2.11 พื้นที่ปลูก ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้าอาหารในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จังหวัด	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตต่อไร่ (กก./ไร่)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ราคา ณ ไร่นา (บาท/กก.)	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)
อุดรธานี	406,715	398.33	7,608.53	21.20	836.07
บึงกาฬ	662,965	509.19	8,451.25	22.80	3,158.28
เลย	292,882	454.96	9,096.08	21.85	844.80
หนองคาย	239,014	498.74	9,318.14	21.94	1,624.22
หนองบัวลำภู	56,575	448.74	7,822.94	21.05	1,623.04
มุกดาหาร	170,787	424.79	7,302.48	26.08	3,776.04
กาฬสินธุ์	193,105	339.65	10,600.42	25.58	-1,912.17
บุรีรัมย์	278,781	555.76	10,903.51	22.98	1,867.85
สุรินทร์	209,707	457.43	8,186.34	25.94	3,679.39
อุบลราชธานี	391,798	668.04	9,372.51	28.17	16,920.48
อำนาจเจริญ	55,033	370	8,932.35	26.16	746.85
ค่าเฉลี่ย	-	466	8,872	23.98	3,015

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1-12

ตารางภาคผนวกที่ 2.2 พื้นที่ปลูก ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้ายางพาราในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จังหวัด	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิต (กก./ไร่)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ราคา ณ ไร่นา (บาท/กก.)	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)
อุดรธานี	128,475	334.61	7,229.69	21.20	-135.96
บึงกาฬ	310,471	444.04	8,872.33	22.80	1,251.78
เลย	237,627	352.51	8,319.04	21.85	-616.70
หนองคาย	103,260	426.94	9,007.27	21.94	359.79
หนองบัวลำภู	42,326	416.68	8,206.19	21.05	564.92
มุกดาหาร	7,759	567.55	8,053.06	27.36	7,475.11
กาฬสินธุ์	1,708	307.04	8,932.31	25.61	-1,069.02
บุรีรัมย์	65,712	445.65	9,607.12	22.98	633.92
สุรินทร์	27,685	417.82	9,033.59	25.94	1,804.66
อุบลราชธานี	70,225	415.53	8,044.49	26.45	9,801.49
อำนาจเจริญ	2,163	-	-	-	-
ค่าเฉลี่ย	-	413	8,531	23.71	2,007

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1-12

ตารางภาคผนวกที่ 2.13 พื้นที่ปลูก ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้ายางพาราในพื้นที่เหมาะสม
(S1/S2) ภาคตะวันออก

จังหวัด	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ราคา ณ ไร่นา (บาท/ตัน)	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)
ชลบุรี	273,061	221	11,598.97	24.61	1,475.46
ระยอง	664,223	407	10,035.61	31.76	440.62
จันทบุรี	274,418	377	7,228.71	48.22	2,772.92
ตราด	348,482	230	9,595.79	47.05	1,166.12
ค่าเฉลี่ย	-	308.75	9,614.77	37.91	1463.78

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1-12

ตารางภาคผนวกที่ 2.14 พื้นที่ปลูก ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้ายางพาราในพื้นที่เหมาะสม
(S3/N) ภาคตะวันออก

จังหวัด	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ราคา ณ ไร่นา (บาท/ตัน)	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)
ชลบุรี	83,975	203	11,875.10	24.61	165.77
ระยอง	105,249	400	10,155.10	31.76	107.21
จันทบุรี	107,515	383	9,676.91	48.22	468.08
ตราด	100,916	200	9,191.14	47.05	194.86
ค่าเฉลี่ย	-	296.5	10,224.56	37.91	233.98

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1-12

ตารางภาคผนวกที่ 2.15 พื้นที่ปลูก ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้าทางการเกษตรในพื้นที่เหมาะสม (S1/S2)
ภาคใต้

จังหวัด	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตต่อไร่ (กก./ไร่)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ราคา ณ ไร่นา (บาท/กก.)	ผลตอบแทน สุทธิ (บาท/ไร่)
สุราษฎร์ธานี	2,326,271	286	10,416.80	51.02	4,193.80
ชุมพร	350,340	264	9,322.00	50.60	4,038.00
นครศรีธรรมราช	1,366,695	260	12,772.10	50.58	391.80
พัทลุง	562,167	251	12,285.12	48.69	-56.14
สงขลา	1,488,182	299	12,866.03	46.94	1,170.44
ภูเก็ต	37,242	233	7,440.66	47.00	3,503.29
กระบี่	619,835	257	9,533.00	50.75	3,501.00
ตรัง	905,402	272	13,478.34	49.84	68.17
พังงา	274,944	268	9,628.91	49.50	3,592.09
ระนอง	65,062	208	9,286.00	48.27	728.00
สตูล	256,025	253	10,269.38	48.67	2,048.51
ค่าเฉลี่ย	-	259	10,663	49.26	2,107

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1-12

ตารางภาคผนวกที่ 2.16 พื้นที่ปลูก ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทนสินค้าทางการเกษตรในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3/N) ภาคใต้

จังหวัด	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตต่อไร่ (กก./ไร่)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ราคา ณ ไร่นา (บาท/กก.)	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)
สุราษฎร์ธานี	329,655	249	8,983.10	51.02	3,704.10
ชุมพร	193,049	256	11,455.00	50.60	1,483.00
นครศรีธรรมราช	494,500	241	12,578.90	50.58	-404.80
พัทลุง	398,846	237	12,878.31	48.69	-1,326.61
สงขลา	521,394	243	12,698.35	46.94	-1,288.64
ภูเก็ต	19,854	175	7,174.41	47.00	1,050.59
กระบี่	102,283	247	9,201.00	50.75	3,336.00
ตรัง	297,061	245	13,594.30	49.84	-1,372.04
พังงา	207,348	230	8,682.26	49.50	2,686.90
ระนอง	123,581	204	9,921.00	48.27	-74.02
สตูล	145,903	244	10,645.81	48.67	1,220.91
ค่าเฉลี่ย	-	234	10,710	49.26	820

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1-12

ภาคผนวกที่ 3

ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทน สินค้าทางเลือก รายภาค

ตารางภาคผนวกที่ 3.1 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทน สินค้าทางเลือก ภาคเหนือ

จังหวัด	สินค้าทางเลือก	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่) (หน่วยอื่นๆ)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)
เชียงใหม่	เงาะ	686	9,805.00	7,345.00
แม่ฮ่องสอน	พริกกะเหรียง	503	9,117.00	16,033.00
	ถั่วลายเสือ	581	9,515.00	2,105.00
	อะโวคาโด	4,500	17,056.00	141,328.00
	แมคคาเดเมีย	175	10,751.00	6,749.00
ลำปาง	ข้าวอินทรีย์	412	3,220.00	6,190.00
	ข้าวโพดฝักสดสำหรับโคนม	7,000	6,295.00	4,205.00
	สับปะรดนอกฤดู	5,124	11,266.00	39,973.00
	ไผ่รวก	1,280	4,491.00	9,329.00
ลำพูน	ข้าว กข43	820	9,488.00	18,052.00
	ไก่ประดู่หางดำ (500 ตัว/1รุ่น/56วัน)	-	32,546.00	19,954.00
	อะโวคาโด	4,500	17,056.00	141,328.00
เชียงราย	ข้าวโพดฝักสดสำหรับโคนม	7,000	6,295.00	4,205.00
	อะโวคาโด	4,500	17,056.00	141,328.00
	แมคคาเดเมีย	175	10,751.00	6,749.00
	ไผ่รวก	1,280	4,491.00	9,329.00
น่าน	กาแฟ	490	4,123.36	2,246.49
	มะม่วงหิมพานต์	485	9,595.19	8,107.31
	ไผ่รวก	889	5,168.27	6,833.23
	นาหูก้า	20,650	10,841.94	2,580.56
	เกษตรผสมผสาน	-	13,042.00	6,608.00
	มะขามแปรรูป	2,543	7,627.31	30,522.69
พะเยา	ข้าวอินทรีย์	412	3,220.00	6,190.00
	ข้าวโพดฝักสดสำหรับโคนม	7,000	6,295.00	4,205.00
	อะโวคาโด	4,500	17,056.00	141,328.00
	แมคคาเดเมีย	175	10,751.00	6,749.00

ตารางภาคผนวกที่ 3.1 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทน สินค้าทางเลือก ภาคเหนือ (ต่อ)

จังหวัด	สินค้าทางเลือก	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่) (หน่วยอื่นๆ)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)
แพร่	แก้วมังกร	2,966	8,449.08	34,564.44
	ส้มเขียวหวาน	1,225	16,392.14	7,504.13
	ถั่วลิสง	320	7,834.11	3,792.55
	พืชสมุนไพร	4,144	30,165.93	42,361.85
	เกษตรผสมผสาน	-	157,690.00	566,243.00
พิษณุโลก	มะม่วงน้ำดอกไม้	1,150	14,280.00	20,220.00
	กล้วยน้ำว้า (อายุ2-3ปี)	1,053	2,515.20	8,014.80
	พืชผักปลอดภัย	1,614	12,670.40	29,549.60
ตาก	อะโวคาโด	2,675	10,797.52	69,452.48
	กล้วยหอมทอง	2,750	12,842.17	6,407.83
	กล้วยน้ำว้า	1,160	3,310.98	3,649.02
	พืชผักปลอดภัย (ผักชี)	800	17,526.00	30,474.00
	เกษตรแบบผสมผสาน	-	329,090.94	114,520.37
เพชรบูรณ์	มะม่วงน้ำดอกไม้	1,123	14,934.34	38,922.14
	ส้มโอ	1,487	12,579.58	25,561.97
	ถั่วเขียว	137	2,408.17	564.73
สุโขทัย	มะม่วงโชคอนันต์	3,100	13,344.14	14,555.86
	มะยงชิด	290	14,424.53	8,775.47
	ไร่นาสวนผสม	-	326,190.00	273,710.00
	หญ้าแพงโกล่า	21,000	5,982.25	25,517.75
	โคเนื้อ	375	33,037.29	1,837.71
อุตรดิตถ์	อ้อยโรงงาน	13,412.50	12,600.06	2,153.69
	หอมแบ่ง	3,387	32,587.87	1,282.13
นครสวรรค์	อ้อยโรงงาน	10,850	8,376.08	3,021.20
	มะม่วงน้ำดอกไม้	1,303	7,914.04	38,967.90
กำแพงเพชร	อ้อยโรงงาน	12,670	8,604.26	2,671.83
	ส้มเขียวหวาน	2,624	22,913.69	99,548.39

ตารางภาคผนวกที่ 3.1 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทน สินค้าทางเลือก ภาคเหนือ (ต่อ)

จังหวัด	สินค้าทางเลือก	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่) (หน่วยอื่นๆ)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)
พิจิตร	อ้อยโรงงาน	12,245	9,377.68	3,841.52
	มะนาว	1,407	25,937.55	52,150.95
	มะพร้าวกะทิ	1,065	3,244.25	5,423.15
	มะม่วงน้ำดอกไม้	1,303	7,914.04	38,967.90
	ส้มโอ	2,250	12,287.46	35,932.56
อุทัยธานี	อ้อยโรงงาน	12,244	9,377.68	3,841.52
	มะพร้าวกะทิ	854	3,244.25	6,868.79
	โคเนื้อฝูง	-	27,736 (บาท/ตัว)	12,379 (บาท/ตัว)
	ทุเรียน	921	3,244.25	40,071.28

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1-12

ตารางภาคผนวกที่ 3.2 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทน สินค้าทางเลือก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จังหวัด	สินค้าทางเลือก	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่) (หน่วยอื่นๆ)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)
อุดรธานี	หญ้าเนเปียร์	12,470	12,156.00	6,549.00
	กล้วยหอมทอง	3,816	20,640.00	28,968.00
	มะละกอ (ผลสุก)	9,583	17,747.00	78,083.00
	ต้นหอม	1,992	36,903.00	33,354.84
	ขิง	3,000	12,000.00	18,000.00
	ขมิ้น	650	4,274.00	2,226.00
	กระชาย	3,500	30,000.00	22,500.00
	ตะไคร้	3,000	14,511.00	15,489.00
	ถั่วลิสง	275	6,613.00	946.75
	ข่า	1,600	11,886.00	4,114.00
มุกดาหาร	ยางพารา	568	8,053.06	7,475.11
	โคเนื้อ	312 (กก./ตัว)	28,715 (บาท/ตัว)	2,574 (บาท/ตัว)
	ถั่วลิสง	275	6,613.00	974.00

ตารางภาคผนวกที่ 3.2 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทน สินค้าทางเลือก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ต่อ)

จังหวัด	สินค้าทางเลือก	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่) (หน่วยอื่นๆ)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)
บึงกาฬ	เงาะ	1,131	12,199.65	15,602.45
	มะเขือเทศโรงงาน	11,665	23,554.67	13,540.48
	มันแกว	2,978	17,197.78	10,346.84
	ข้าวโพดหวาน	2,077	10,144.24	3,358.96
	พริกชี้หนู	1,536	38,838.67	7,581.61
เลย	กล้วยหอมทอง	2,193	24,778.00	8,120.09
	หญ้าเนเปียร์	12,470	12,126.00	6,579.00
	สับปะรด	3,282	11,251.79	7,258.69
	ข้าวโพดหวาน	1,500	6,898.67	17,101.33
	อ้อยโรงงาน	1,071	7,769.86	1,386.76
	ต้นหอม	1,992	36,903.00	33,355.00
	ถั่วลิสง	275	6,613.00	974.00
หนองคาย	ดอกดาวเรือง	979	34,498.77	27,056.43
	ดอกเบญจมาศ	3,584	81,739.04	97,476.87
	ดอกมัน	2,443	69,140.47	87,802.53
	เงาะ	1,131	12,168.00	15,434.00
	มันแกว	2,978	17,197.78	10,346.84
หนองบัวลำภู	มะขามแปรรูปยักซ์	231	5,696.86	2,395.09
	ไผ่บงหวาน	885	16,556.49	14,413.26
	เงาะ	1,131	12,199.65	15,602.45
	ข้าวโพดข้าวเหนียวม่วงแต้ม	1,012	8,266.00	6,914.00
ชัยภูมิ	ส้มโอ	1,422	10,600.00	24,950.00
	สับปะรด	3,453	14,629.68	2,740.92
	กล้วยหอม	3,541	16,645.41	6,123.22
บุรีรัมย์	ฝรั่งกิมจู	600	10,760.91	1,239.09
	หญ้าเนเปียร์	20,000	6,488.76	9,511.24
	ดาวเรือง	22,500	10,778.61	11,721.39

ตารางภาคผนวกที่ 3.2 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทน สินค้าทางเลือก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ต่อ)

จังหวัด	สินค้าทางเลือก	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่) (หน่วยอื่นๆ)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)
สกลนคร	ถั่วลิสง	303	6,926.31	2,165.00
	พริกซูปเปอร์ฮอท	1,034	10,996.90	3,416.60
	ข้าวโพดหวาน(เมล็ดพันธุ์)	695	8,733.01	7,253.88
	ข้าวโพดหวาน (ฝักสด)	1,155	7,005.26	3,765.65
	ถั่วเขียว	377	13,101.31	18,165.25
	แตงโม	2,606	9,892.37	12,075.63
	มันเบอรี่	1,038	21,240.81	12,716.57
	หอยตัดหน่อ	6,259	11,531.88	7,684.66
	หมากเฒ่า	597	8,545.50	6,847.43
	กระชาย	3,500	30,000.00	22,500.00
	ขิง	3,000	12,000.00	18,000.00
	ตะไคร้	3,000	14,511.00	15,486.00
	ข่า	1,600	11,886.00	4,114.00
	ขมิ้น	650	4,274.00	2,226.00
	กล้วยหอมทอง	2,193	24,778.00	8,120.09
นครพนม	ถั่วลิสง	303	6,926.31	2,164.85
	พริกซูปเปอร์ฮอท	1,034	10,996.90	3,417.06
	ข้าวโพดหวาน (ฝักสด)	1,155	7,005.26	3,760.18
	แตงโม	2,606	9,892.37	12,074.95
	ข้าวโพด (เมล็ดพันธุ์)	695	8,733.01	7,253.83
	ขมิ้น	650	11,886.00	4,114.00
	ข่า	1,600	11,886.00	4,114.00
	ตะไคร้	3,000	14,511.00	15,489.00
	ถั่วลิสง	275	6,613.00	946.75
	ถั่วเขียว	377	13,101.31	24,614.69
ขอนแก่น	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์รุ่น1	1,167	4,075.88	451.61
	ถั่วลิสงรุ่น2	357	7,454.21	1,841.05
กาฬสินธุ์	มะม่วงมหาชนก	2,767	15,624.00	58,277.00
	พุทรา	4,155	34,119.00	52,358.00

ตารางภาคผนวกที่ 3.2 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทน สินค้าทางเลือก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ต่อ)

จังหวัด	สินค้าทางเลือก	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่) (หน่วยอื่นๆ)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)
มหาสารคาม	มันสำปะหลัง	5,015	6,620.83	550.69
	กล้วยหอมทอง	1,922	28,090.96	657.07
ร้อยเอ็ด	ถั่วลิสงรุ่น1	230	7,110.39	237.45
	มันสำปะหลัง	4,517	6,105.12	37.55
	อ้อยโรงงาน	10,760	9,654.87	884.98
นครราชสีมา	พริก	1,615	12,650.88	40,297.76
	มันหวานญี่ปุ่น	2,276	14,821.48	6,916.13
	มะขามเทศ	499	12,385.52	14,286.74
	ข้าเหลือง	2,437	10,078.08	35,414.55
สุรินทร์	หญ้าเนเปียร์	20,000	5,931.57	10,068.43
อุบลราชธานี	มันสำปะหลังอินทรีย์	5,400	6,729.00	5,691.00
ยโสธร	ข้าวอินทรีย์	354	4,805.14	1,217.79
ศรีสะเกษ	ทุเรียน	1,350	29,012.25	78,987.75
	เงาะ	1,420	14,264.39	25,495.61
	ฝรั่ง	2,000	26,568.41	13,431.59
	มะม่วง (เขียวเสวย)	1,230	9,531.74	21,218.26
อำนาจเจริญ	ผักอินทรีย์	250	5,708.00	6,792.00

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1-12

ตารางภาคผนวกที่ 3.3 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทน สินค้าทางเลือก ภาคกลาง

จังหวัด	สินค้าทางเลือก	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่) (หน่วยอื่นๆ)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)
พระนครศรีอยุธยา	ข้าวโพดเทียน	1,000	6,535.00	8,465.00
	ผักบุ้งจีน	2,000	9,800.00	10,200.00
	ผักคะน้า	2,000	7,600.00	8,400.00
ชัยนาท	อ้อยโรงงาน	9,924	7,752.37	1,476.96
	มันสำปะหลัง	3,315	5,564.04	568.03
	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	851	4,282.53	1,098.74
	หญ้าเนเปียร์	43,326	20,763.45	31,228.11
	เลี้ยงแพะขุนร่วมกับปลูก หญ้าเนเปียร์	-	613 (บาท/ตัว)	2,237 (บาท/ตัว)
	เลี้ยงโคเนื้อพันธุ์ลูกผสม ร่วมกับปลูกหญ้าเนเปียร์	-	16,483 (บาท/ตัว)	13,517 (บาท/ตัว)
ลพบุรี	มันสำปะหลัง	4,221	6,705.78	680.48
	อ้อยโรงงาน	9,395	7,905.17	644.22
	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	1,117	4,150.29	2,215.42
สระบุรี	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	931	4,558.79	1,340.77
	อ้อยโรงงาน	13,031	9,914.24	2,360.96
	หญ้าเนเปียร์	43,326	20,763.45	31,228.11
	ข้าวโพดสดพร้อมฝัก	8,000	5,636.19	4,763.81
	ขมื่นชั้น	2,000	10,155.00	49,845.00
สิงห์บุรี	ถั่วลิสงฝักสด	1,200	15,000.00	9,000.00
	ถั่วเหลืองฝักสด	700	6,070.00	6,530.00
	ข้าวโพดข้าวเหนียว	1,000	7,060.00	2,940.00
	แตงโม	1,500	6,560.00	8,440.00
อ่างทอง	ตะไคร้	3,013	22,089.29	20,085.71
	ชะอม	3,000	19,734.21	22,265.79
	ข่าแดง (ข่าอ่อน)	6,000	68,997.50	27,002.50
	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	1,030	4,160.71	3,171.83
	มะเขือเทศราชินี	2,057	34,252.18	46,890.68

ตารางภาคผนวกที่ 3.3 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทน สินค้าทางเลือก ภาคกลาง (ต่อ)

จังหวัด	สินค้าทางเลือก	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่) (หน่วยอื่นๆ)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)
นครปฐม	บัวบก	3,029	53,109.30	8,102.14
	ขมิ้นชัน	3,917	40,751.46	18,429.42
	ไพล	3,500	38,671.60	61,323.40
	ดีปลี (แห้ง)	1,800	144,200.00	89,800.00
	ดอกกรัก	808	33,504.79	39,959.38
	หญ้าเนเปียร์	43,326	20,763.45	31,228.00
	ดอกมะลิ	764	101,313.49	137,118.15
นนทบุรี	นาบัว (บัวฉัตร)	20,000 ดอก	27,313.00	10,887.00
	ผักบุ้งน้ำ	2,000	7,474.00	11,526.00
	ผักกะเพราแดง	6,000	59,576.00	12,424.00
	กุยช่าย	ตัดใบ 2,450 ตัดดอก 500	49,387.00	31,813.00
	ผักกาดหอม (GAP)	1,200	10,482.00	1,518.00
	ไม้ดอก (ดอกกรัก)	1,000	24,514.00	25,486.00
ปทุมธานี	กล้วยหอม	3,508	20,363.42	26,645.92
	ใบเตย	3,500	16,396.71	15,103.29
	หญ้าปูลานาม	1471.43 (ตร.ม.)	8,325.49	11,460.22
	มะระจีน	1,500	14,597.21	15,402.79
	ฝรั่งกิมจู	1,500	19,122.52	18,377.48
สมุทรปราการ	มะพร้าวน้ำหอม	2,844	4,466.31	17,800.80
	ผักกระเฉด	10,251	28,800.00	52,800.00
ราชบุรี	อ้อยโรงงาน	9,544	20,763.45	520.86
	หญ้าเนเปียร์	43,326	20,763.45	44,226.00
	โคเนื้อ	-	2,022.05 บาท/ตัว	14,379 บาท/ตัว
กาญจนบุรี	มันสำปะหลัง	3,184	5,065.50	648.82
	อ้อยโรงงาน	9,091	9,090.84	1,156.31
	ไก่เนื้อ	-	90.82 บาท/ตัว	7.48 บาท/ตัว

ตารางภาคผนวกที่ 3.3 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทน สินค้าทางเลือก ภาคกลาง (ต่อ)

จังหวัด	สินค้าทางเลือก	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่) (หน่วยอื่นๆ)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)
สุพรรณบุรี	ข้าวโพดหวาน	1,819	6,776.05	4,137.95
	ข้าวโพดฝักอ่อน	1,199	5,322.44	3,070.56
	ขมิ้นชัน	2,000	30,500.00	29,500.00
	ข่า	3,400	33,325.00	51,675.00
	กระชาย	4,000	51,900.00	88,100.00
	ถั่วเขียว	123	2,282.74	3,174.77
เพชรบุรี	หญ้าเนเปียร์	43,326	20,763.45	44,226.00
	เผือกหอม	2,160	23,555.44	39,628.34
	ไผ่	-	8,000-11,000	-
ประจวบคีรีขันธ์	ว่านหางจระเข้	25,196	20,592.86	35,089.60
	ขนุน	4,169	16,099.14	54,857.24
	โกโก้ (เมล็ดแห้ง)	672 กก./ต้น/ปี	12,008.00	21,592.00
สมุทรสาคร	ลำไย (พวงทอง)	1,176	19,835.40	23,458.70
	ฝรั่ง (แป้นสีทอง)	3,750	17,026.60	35,848.40
	พลู	3,234	56,847.02	154,859.13
	ติปาลี	1,825	45,576.99	45,673.01
	เตยหอม	900	5,066.77	5,733.23

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1-12

ตารางภาคผนวกที่ 3.4 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทน สินค้าทางเลือก ภาคตะวันออก

จังหวัด	สินค้าทางเลือก	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ ไร่) (หน่วยอื่นๆ)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)
ชลบุรี	กล้วยน้ำว้า	1,350	5,881.33	7,618.67
	พริกชี้ฟ้า	1,250	11,834.88	19,415.12
	ข่า	1,250	13,431.79	20,943.21
	ไผ่	2,450	17,630.45	12,259.55
ระยอง	มะพร้าวน้ำหอม	1,452	8,579.56	5,940.00
	ไผ่กิมชุง	1,250	12,053.65	7,324.45
	กล้วยหอม	2,350	12,343.98	8,806.02

ตารางภาคผนวกที่ 3.4 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทน สินค้าทางเลือก ภาคตะวันออก (ต่อ)

จังหวัด	สินค้าทางเลือก	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่) (หน่วยอื่นๆ)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)
ฉะเชิงเทรา	ข้า	1,822	11,949.66	34,329.14
	ตะไคร้	2,350	9,281.31	11,586.69
	เห็ดฟางโรงเรือน	5,760	266,223.75	80,528.25
	ผักคะน้า	970	10,225.02	19,117.48
	ผักกวางตุ้ง	976	9,246.27	18,081.73
ปราจีนบุรี	หญ้าเนเปียร์	43,326	20,763.45	49,807.44
	หญ้าหนวดแมว	655	31,238.13	65,160.24
	ทองพันชั่ง	551	70,745.80	26,876.23
จันทบุรี	ลำไย	1,360	26,069.12	27,916.63
	ทุเรียน	1,956	39,627.04	106,713.18
	มังคุด	766	14,722.15	39,743.45
	เงาะ	948	13,270.43	11,891.95
	กระวาน	60	1,000.00	16,050.00
ตราด	มะพร้าวน้ำหอม	3,079	5,789.45	14,667.23
	ฟักทอง	2,340	6,860.77	14,667.23
	แตงกวา	2,087	8,282.36	9,934.27
	มันเทศ	2,958	10,651.84	13,724.80
	พริก	977	21,184.56	13,037.33
	กาแฟ	2,492	15,818.16	20,815.71
นครนายก	ไม้ดอกไม้ประดับ (ขนาด 2 นิ้ว)	122,188 (ถุง)	90,395.07	51,334.50
	ไม้ดอกไม้ประดับ (ขนาด 8 นิ้ว)	1,997 (ถุง)	47,215.04	69,414.71
	ปลานิล	1,024	20,972.51	9,051.73
	กุ้งก้ามกราม	214	24,284.25	26,295.67
สระแก้ว	ลำไย	1,012	6,722.30	33,757.70

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1-12

ตารางภาคผนวกที่ 3.5 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทน สินค้าทางเลือก ภาคใต้

จังหวัด	สินค้าทางเลือก	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่) (หน่วยอื่นๆ)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)
สุราษฎร์ธานี	ปาล์มน้ำมัน	3,140	7,026.00	10,247.00
	ทุเรียน	1,115	25,216.20	66,888.60
	มะพร้าว	1,453	7,707.30	8,445.80
ชุมพร	ปาล์มน้ำมัน	3,034	6,068.00	10,404.00
	ทุเรียน	1,665	29,889.00	85,628.00
	หมาก	458	7,639.00	27,013.00
	สละ	1,901	22,214.00	91,720.00
	กล้วยหอม	1,206	7,595.00	9,865.00
นครศรีธรรมราช	ปาล์มน้ำมัน	3,204	6,738.90	10,562.70
	ทุเรียน	1,316	38,411.10	43,838.90
	มังคุด	511	10,508.60	1,254.60
	มะพร้าว	1,181	5,014.90	8,212.30
พัทลุง	พริกเขียวมัน	1,700	24,318.70	26,681.30
	คะน้า	1,600	4,367.57	11,632.43
	มะระ	1,150	7,069.52	10,180.48
	บวบ	1,125	6,993.40	9,881.60
	ถั่วฝักยาว	1,500	7,163.51	7,836.49
	กล้วยหอมทอง	9,000	28,192.53	61,807.47
	ดาวเรือง	110,000 (ดอก/รุ่น)	21,485.43	55,514.57
	หญ้าหว่ายซื้อ	-	8,797.58	24,119.08
	สับปะรด (พืชแซม)	6,600	16,200.00	49,300.00
	มะละกอ (พืชแซม)	6,000	15,000.00	45,000.00
	กล้วยหอมทอง (พืชแซม)	3,600	15,000.00	21,000.00
	ผักเหลียง (พืชร่วม)	500	9,000.00	16,000.00
	หน่อไม้ (พืชร่วม)	16,000 (ดอก/ไร่/ปี)	44,400.00	24,350.00
	ดาหลา (พืชร่วม)	50 (ดอก/กอ)	3,500.00	56,500.00
	สละ (พืชร่วม)	1,700	28,000.00	31,500.00
	หมาก (พืชร่วม)	550	7,218.90	31,281.10

ตารางภาคผนวกที่ 3.5 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทน สินค้าทางเลือก ภาคใต้ (ต่อ)

จังหวัด	สินค้าทางเลือก	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่) (หน่วย อื่นๆ)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)
สงขลา	พริกเขียวมัน	1,700	24,318.70	26,681.30
	ปาล์มน้ำมัน	3,000	9,338.51	5,661.49
	คะน้า	1,600	4,367.57	11,632.43
	มะระ	1,150	7,069.52	10,180.48
	บวบ	1,125	6,993.40	9,881.60
	ถั่วฝักยาว	1,500	7,163.51	7,836.49
	กล้วยหอมทอง	9,000	28,192.53	61,807.47
	ดาวเรือง	110,000 (ดอก/รุ่น)	21,485.43	55,514.57
	หญ้าหว่ายข้อ	-	8,797.58	24,119.08
	กล้วยหอมทอง (พืชแซม)	3,600	15,000.00	21,000.00
	มะละกอ (พืชแซม)	6,000	15,000.00	45,000.00
	สับปะรด (พืชแซม)	6,600	16,200.00	49,300.00
	หน้าวัว (พืชร่วม)	16,000 (ดอก/ไร่/ปี)	44,400.00	24,350.00
	ผักเหลียง (พืชร่วม)	500	9,000.00	16,000.00
	ดาหลา (พืชร่วม)	50 (ดอก/กอ)	3,500.00	56,500.00
	สละ (พืชร่วม)	1,700	28,000.00	31,500.00
ภูเก็ต	มะพร้าวน้ำหอม	1,410	5,522.00	28,868.00
	ทุเรียน	416	6,543.00	15,574.00
กระบี่	ทุเรียน	943	20,977.00	35,990.00
	ปาล์มน้ำมัน	3,380	7,223.00	11,369.00
	มะพร้าว	718	4,694.00	4,310.00
ตรัง	หมาก (พืชร่วม)	500	6,956.70	25,543.30
	สละ (พืชร่วม)	1,700	20,362.70	98,637.30
	ผักกูด (พืชร่วม)	2,400	26,512.53	95,146.69
พังงา	ทุเรียน	416	6,543.03	15,574.28
	มังคุด	949	9,945.81	12,900.81

ตารางภาคผนวกที่ 3.5 ผลผลิตเฉลี่ย ต้นทุนและผลตอบแทน สินค้าทางเลือก ภาคใต้ (ต่อ)

จังหวัด	สินค้าทางเลือก	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่) (หน่วยอื่นๆ)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	ผลตอบแทนสุทธิ (บาท/ไร่)
ระนอง	ทุเรียน	1,691	24,454.00	75,629.00
	มะม่วงหิมพานต์	169	6,010.00	3,064.00
	มะพร้าว	1,085	5,293.00	1,120.00
สตูล	หมาก (พืชร่วม)	440	6,306.70	20,093.30
	สละ (พืชร่วม)	1,650	20,051.20	78,948.80
	จำปาตะ (พืชร่วม)	400	3,448.20	8,551.80

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 1-12